GSS MURTHY

12·00-20 ...	771 0	...	...	71 12
12·75-20 ...	950 12	...	...	85 8
13·50-20 ..	1,086 4	...	...	104 12
9-00-22 ...	335 0	...	...	39 0
9·00-24 ...	440 8	...	...	44 12
10·50-24 ..	609 8	...	...	57 12
Extra Low Pressure :—				
7·00·15 Truck & Bus	113 4	...	...	15 8
7·50·15-6 Ply	148 0	...	...	22 8
7·50·15-8 Ply	162 12	...	...	22 8
6·00-16 Truck & Bus	93 4	...	98 0	12 8
6·50-16 Truck & Bus	108 8	...	...	12 8
7·00-16 Truck & Bus	137 4	...	...	17 12
7·50-16 Truck & Bus	150 4	...	157 12	17 12
7·50-16 Ex. Hy.	162 0	...	...	17 12

By Order,

without a valid permit in Form T. P. 1 or Form T. P. 2, signed by an officer or a certificate in Form T. P. 3, provided that duty-paid tobacco may be carried or removed from the premises of a licensed wholesale dealer to the premises of another licensed wholesale dealer under cover of a sale-note issued by consignor, subject to such limitations as to quantity and such other conditions as the Government may by order in writing impose;

(*b*) no unmanufactured tobacco shall except in special circumstances, where the Collector by written order otherwise directs, be carried by rail, motor vehicle, river or canal without a permit in Form T. P. 1 or T. P. 2, signed by an officer.

శ్రియైనమః

సచ్చరిత్రసుధానిధిః

శ్రీనైధ్రువ.వంశముక్తాఫలేన

సకలధర్మశాస్త్రపారావార పారదృశ్వనా

శ్రీవీరరాఘవాచార్యేణ

విరచితోయం స్మృతిసంగ్రహః

పా, శ్రీమద్రఘునాథాచార్యస్య

సాహాయ్యకేన

ఆసూరి,

సరస్వతీ,తిరువేంకటాచార్యేణ

పరిశోధితః

సరస్వతీనిలయాఖ్య ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రాక్షరై ర్ముద్రాపితో

విజయ తేతరాం

౧౮౭౯ సం॥

శ్రీయై నమః

విషయానుక్రమణికా.

విషయానుక్రమణికా.

విషయానుక్రమణికా సంపూర్ణా.

శ్రియైనమః.

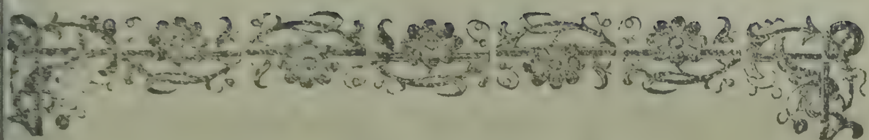
విపశ్చితా కేనచిల్లిఖితాః
కేవలాచార బోధక శ్లోకాః.

ప్రమాణం కేవలాచారం సుధియామపి పశ్యత
ప్రమాణహీనాః స్మృతిషు ప్రోచ్యంతే కతిచిన్మయా
శుక్లాంబరధరం యస్య ద్విరదాద్యాదికీర్తనం । శ్రీకేశ
యనమ ఇత్యుక్తిస్సంధ్యాత్రయేపి చ॥ ద్వాదశాంగేషు
న్యాని ర్దేశః పుండ్రధారణే। ద్విపుండ్రధారణం విష్ణుపా
కృతివివర్జనం॥ మృదం వినా మూత్రశౌచం ప్రాణాయా
శ్చవాచికః। ప్రాణాయామే శ్రుతిస్పర్శో జలస్పర్శ
దాదితః॥ సంధ్యాకాలేనతీతేపి చతురర్ఘ్యసమర్పణ
ఇత్యనేన సమిద్ధోమో యత్ర వేత్థవనస్పతే॥ శ్రీవత్సగో
ప్రవరసూత్రోక్తిశ్చాభివాదనే। సంధ్యాద్వయం తేచ
లప్రక్షేపో యుగ్మహస్తతః॥ శ్రీకృష్ణాయనమశ్చేతి జ
ద్యం తేజపో సకృత్ । సత్యంతప ఇతి బ్రహ్మయజ్ఞే స్వాధ
యవత్యపి॥ ఉపవీతేజినస్యాపి బంధనం బ్రహ్మచారిణా
పరిషేచనమాజ్యాత్ప్రాగేకమేకం తు తత్పరం ॥ త
ద్రామిడగాథానాం స్తోత్రాణామపి కీర్తనం । ఉచ్చి
ఇత్యనుజ్ఞాయ తథా తాంబూలచర్వణం॥ శ్రీపాదతీర్థ
త్యుక్తిః స్వామిన్ దాసోహమిత్యపి। సంకల్పే చైత్రవై
ఖకీర్తనం సౌరమానినాం॥ శ్రీవిష్ణుకరణే త్యాదికీర్తన
తథాన్నృణాం। అవసానంకరణ ఇత్యాపూర్వ్యాస్థైస్తు

క్రమః ॥ విష్ణోరరాటమిత్యాదేర్విష్ణుసూక్తేన మేళనం ।
ద్విపాస్సో యజుర్వేదఆవయచ్ఛేత్యుపక్రమః ॥ ఆయు
ష్మంతంతథాచాస్మై దేవాసఇతిఘోషణం । స్వాదుషగ్
దఇత్యాదిప్రీణాత్యగ్నిరితీరణం॥ అనధ్యాయేప్రదోషే
సంధ్యయోస్స్వస్తివాచనం । త్యక్త్వా వాక్యంతత్రైకై
మేకైకస్యాపికీర్తనం। క్రమోక్తిస్సంహితానుక్తి రస
స్సహకీర్తనం॥ అసభ్యభాషణం స్త్రీణాంమలవద్వా
సాసహ । భోజనంశయనంహాస స్త్రీదినంచదివాని
ం॥ మలవద్వాససాగంధతాంబూలాదినిషేవణం । అ
ఞ్జనంచతీర్థేహ్నిపిష్టదానంగృహేగృహే॥ వివా
హేచోపనయనేతత్త్రిహంక్షౌరాద్యవర్జనం। చౌళోప
యనాదూర్ధ్వం కేశధారణవర్జనం ॥ అభ్యంజనాది
ద్వాహేగాథాగానేనసంయుతం । ప్రత్యేపోనాళికే
స్యదంపతిభ్యాంపరస్పరం॥ డోలాద్యారోహణంపుంభి
స్స్త్రీకైస్స్నానవర్జనం । హీనాదనుపనీతేనస్వీకా
ష్టాక్షరస్యచ॥ సహస్రనామసంక్షేపపాఠః పాదోష్మ
వాసిచ। త్యక్త్వాసంధ్యాంధనుర్మాసే గాథాగాన
మప్యపి ॥ ఉపాకర్మణికౌపీనదానమాదానమేవచ।
పూపభక్షణంతస్యదానంప్రతిగ్రహంతదా ॥ ఉపాక
కృతిస్సర్వైస్స్వాగతోత్సర్జనస్యచ। సమావేశనగోదా
కర్మణోర్వర్జనంతథా ॥ శూద్రాదీనా ముదక్యా
ంయుగద్వయపివర్జనం । అభ్యంగం మీనసంక్రాం
ప్యసుకాలేమోదకాదనం ॥ అంగానామస్యశాఖానా
పాఠ్యారంభఉపాకృతౌ॥ సంత్యేవమాద్యాఆచారాః

న్యేపివిదుషామపి। సంతిచే ద్వచనాన్యేషాం పశ్యం
సుధియో జనాః ॥ పురాతనోపవీతస్య త్యాగో
మ్యయుసాకృతౌ । సమిత్సమారోపణంచ సీమంతో
య నేఽఖిలైః॥ రక్షాసూత్రపరిత్యాగ ఉత్సవాం
శాముఖే॥ స్నానభోజనవిణ్మూత్రత్సజనాచమన
షః। మోహితాంనియమాభావఅన్యథాపుండ్రధారణ
ఇష్టకాతర్జనీవస్త్రభస్మభిర్దంతధావనం। మూత్
త్సర్గేఽపూతిరేవగండూషమపిపాణిషు ॥ శాకాన్న
ణాదీనాంహస్తేనపరివేషణం ॥ శ్వశ్రూనాంద్రుశ్వ
రాదీనాముచ్ఛిష్టభక్షణం। తైరసంభాషణంసద్భిరస
స్నహాభాషణం॥ప్రాగ్రజోదర్శనాత్ స్త్రీణాం విధవ
నామలంక్రియా। తాంబూలభక్షణంగంధపుష్పాదీనా
చధారణం॥ కేశప్రసారణంవక్షఃప్రహారస్స్వపతేర్మ
తౌ।పాదప్రసారణంభుక్త్వాపుత్థానమపిమోహితామ్॥

కేవలాచారబోధకశ్లోకాః
సమాప్తాః

శ్రియైనమః.

శ్రీలక్ష్మీనృసింహపరబ్రహ్మణేనమః

సచ్చరిత్రసుధానిధిః

శ్రీశం శ్రియంచ సేనేశం శఠారిం నాథయోగినం।
[illegible]క్షం రామమిశ్రంచ యామునంచమునింతతః॥
[illegible]ర్ణం రామానుజమునిం ప్రణతార్తిహరం తథా।
[illegible]మానుజం రంగరాజం వాదిహంసాంబుదం గురుం॥
వేదాంతాచార్య తత్పుత్రౌ ప్రణమామి పునఃపునః॥
[illegible]హ్మతంత్రస్వతంత్రార్యం శ్రీమద్వరద దేశికం।
[illegible]క్ష్యం శఠారియోగీంద్రం నారాయణమునిం తతః॥
[illegible]రాంకుశ శ్రీనివాసశఠజిద్యోగిపుంగవాన్।
[illegible]రాంకుశ శఠారాతిపరాంకుశమునీశ్వరాన్॥
నారాయణశఠారాతి శ్రీనివాసమునీశ్వరాన్।
శ్రీమన్నారాయణమునిం శ్రీనివాసమునీశ్వరం॥
[illegible] [illegible] గౌరవాన్నామి దేశికాన్॥
[illegible] ప్రణమామి సహస్రశః।
[illegible]యం [illegible]యః॥
[illegible] ప్రణమామి సహస్రశః।
[illegible]॥
వేదాంతాచార్య [illegible] ప్రణమామి సహస్రశః।

యదాశ్రితానాంస్వపదందదాత్యేవశ్రియఃపతిః॥
శ్రీనివాసమునిశ్రేష్ఠంప్రణమామిసహస్రశః।
రామానుజావతారంయంప్రవదంతిమహీసురాః ॥
శతక్రతువిధిస్తవ్యంచతుర్వేదవిహారిణం ।
శ్రీనివాసగురుంసీతానాయకంచనమామ్యహం ॥
శ్రీమచ్ఛ్రీనిధిదేశికస్యచతురామ్నాయస్యదివ్యాజ్ఞయ
కర్తుంసచ్చరితాబ్ధిమధ్వరశతానుష్ఠాననిష్ఠాజుషః !
మీమాంసాద్వయవల్లభశ్చబుధరాట్ శ్రీశ్రీనివాసస్సు
సమ్యక్సాహసకారిణోమహతరిస్స్యాత్కల్పవిద్వన్మ
చతురామ్నాయషట్ఛాస్త్రీరహస్యార్థోపదేశినః ।
శ్రీవాసదేశికస్యాంతేమేధాకస్యనజృంభతే॥
శ్రీనివాసమహామునింవరదదేశికంజనకాత్మజా
రాఘవౌపితరౌస్వకౌబహుసంప్రణమ్యజగత్ప్రభూ ।
వీరరాఘవనామవానిహసన్నైధ్రువఃకురుతేధునా
సచ్చరిత్రసుధానిధిం రఘువీరచోదితఆదరాత్ ॥

—*ఏతద్గ్రంథప్రయోజనం*—

ఆచారాణామపూర్ణోక్తైర్మనుబోధాయనాదిభిః।
స్మృతిరత్నాకరాదీనామత్యంతంవిస్తృతత్వతః॥
తత్రతత్రోదితానర్థాన్సర్వానేకత్రవీక్షితుం।
క్రియతేద్యాయమారంభ స్తత్ప్రీణాతురఘూద్వహః
ధర్మశాస్త్రాణిసర్వాణియేసంవీక్షితుమక్షమాః।
పశ్యంతుసాధవఃకృత్స్నంసచ్చరిత్రసుధానిధిం॥
యత్రైవవేదాధ్యయనంధర్మశాస్త్రమిదంతథా।
అధ్యేతవ్యంప్రయత్నేననియతంపాపభీరుణా॥

శ్రుతిస్మృతీతువిప్రాణాంచక్షుషీదేవ్వనిర్మితే।
ఏకేనహీనఃకాణస్స్యాద్ద్వాభ్యామంధఃప్రకీర్తితః॥
అధీత్యచతురోవేదాన్ సషడంగపదక్రమాన్।
స్మృతిహీనానశోభంతేచంద్రహీనేవశర్వరీ॥
ధర్మ్యంయశస్యమాయుష్యంపుణ్యంస్వర్గ్యంతథైవచ।
ధారణాద్ధర్మశాస్త్రస్యబ్రహ్మలోకమవాప్నుయాత్॥
ఏవంమనుసురాచార్యపరాశరయమాదిభిః।
ధారణంధర్మశాస్త్రాణాంప్రశంసితమనేకధా॥
తస్మాద్విస్తరభీరూణాందిదృక్షూణాంబహుస్మృతీః।
ఉపాదేయోయమార్యాణాంసచ్చరిత్రసుధానిధిః॥

——*ఏతద్గ్రంథోక్తవిషయానుక్రమః*——

ప్రోచ్యతేనుక్రమాదస్మిన్ సచ్చరిత్రసుధానిధౌ।
పరిభాషేంద్రియాదీనాం సంశుద్ధిర్గుణవర్ణనం॥
తల్లక్షణాన్యష్టకాలపంచకాలవిభాగతా।
బ్రాహ్మేముహూర్తేకర్తవ్యవిణ్మూత్రోత్సర్గశౌచయోః।
విధిరాచమనస్యాపినిముక్తాన్యథతస్యచ।
దంతశుద్ధిస్నానవిధిరూర్ధ్వపుండ్రవిధిస్తథా॥
తతస్సంధ్యోపాసనస్యజపోపస్థానయోర్విధిః।
హోమసేవావిధికథాప్యాచారాణాంనిరూపణం॥
తతోభివాదనవిధిస్తతోభ్యంజనహోమయోః।
బ్రహ్మయజ్ఞాధ్యయనయోరుపాదానవిధిస్తథా॥
నైమిత్తికస్నానవిధిర్దేహాభ్యంగవిధిస్తతః।
ధాత్రీఫలస్నానకరస్నానమాఘస్నానవిధిస్తతః॥
స్నానంగ్రహణసంక్రాంత్యోరాపగానాంరజస్తథా।

మాధ్యాహ్నికస్నానవిధి ర్మాధ్యాహ్నికజపక్రమః
ఇజ్యావిధి ర్వైశ్వదేవబలికర్మవిధి స్తథా।
పంచయజ్ఞాతిథ్యవిధిర్భిక్షాదానవిధి స్తతః॥
భోజనస్యాసనియమో భక్ష్యవస్తువిధి స్తథా।
కాలాశ్రయనిమిత్తైశ్చ క్రియాసంసర్గజాతిభిః॥
దుష్టాన్నవ్యంజనవిధిః స్వాధ్యాయస్యవిధి స్తతః।
తాంబూలచర్వణవిధిః సాయంసంధ్యావిధి స్తతః॥
ప్రదోషజపసంకోచవిధిరౌపాసనస్యచ।
శ్రీరామేజ్యావైశ్వదేవబలిభుక్తివిధి స్తతః॥
స్వాధ్యాయయోగశయనస్త్రీసంగానాం విధి స్తతః।
తతః స్త్రీణాం సత్యకృత్యం స్త్రీధర్మ స్తదనంతరం॥
రజస్వలానాంనియమో గర్భిణీనియమ స్తతః।
విధవానాంచ ధర్మోఽత్రక్రమేణ ప్రోచ్యతే మయా॥
ప్రమాణవచనాన్యేషాం స్మృతికర్త్రాకరాదహు।
సంతి తత్రాపి పశ్చిద్భిర్ద్విష్టవ్యాసాదిసృత్తుభిః॥
మయా తదర్థాన్ సంగృహ్య గ్రంథవిస్తరభీరుణా।
క్రియతే సంగ్రహేణైష సచ్చరిత్రసుధానిధిః॥
దోషాన్ హిత్వాభ్యసూయాదీన్
మయోక్తం స్మృతిసంగ్రహం।
విద్వాంసస్సుధియో నిత్యం పశ్యంతు గతమత్సరాః॥
సీతాధినాథకృపయైవ మయా కృతోఽసౌ
శ్రీరామదత్తమతినా స్మృతిసంగ్రహోఽద్య।
అజ్ఞస్య భక్తిరహితస్య మమాల్పబుద్ధేః
శక్తిః స్మృతిప్రణయనే కథమన్యథా స్యాత్ ॥

—*అథపరిభాషా*—

తత్రతత్రోపయోగార్థంపరిభాషాత్రవర్ణ్యతే ।
నోక్తాహస్తాయత్రతత్రదక్షిణఃపరికీర్తితః॥
యత్రదిఙ్నియమోనోక్తఃప్రాచీతత్రోత్తరాథవా।
తయోరుపాంథాప్రైశానీజుహోతీత్యత్రవైస్మృతం॥
సంఖ్యానుక్తాసహస్రంస్యాజ్జపహోమాదికర్మసు ।
శతంవాదశవాగవ్యంద్రవ్యంగ్రాహ్యంఘృతాదికం॥
గవ్యాభావేమాహిషంస్యాదాజ్యంతైలమథాపివా।
ఆసీనఃప్రకుర్వీతనోక్తేయత్రాసనస్థితీ॥
కాలాతిపత్తౌకృతంకర్మపునఃకాలేసమాచరేత్।
అననుష్ఠితమేవంస్యాత్తాల్లేతీతేకృతంయది॥
ప్రధానాంగకర్మసాంగంకర్తవ్యమాదితః।
నకార్యాణ్యంగనాశేష్యరంగీనాంగానివాపునః॥
ఆరబ్ధంకర్మచేత్కృత్స్నంమోహానకృతమన్యథా।
స్థలనంయత్రసంభూతంతదారభ్యసమాపయేత్॥
ఉక్తేముఖ్యకాలేతుగౌణకాలోపిశస్యసుః।
ముఖ్యకాలోక్రియాణాంస్యాన్నిత్యయోర్ద్వివ్యకాలయోః॥
తన్ముఖ్యకాలేద్రవ్యేణగౌణేనాపిక్రియాశ్చరేత్।
ముఖ్యద్రవ్యాశయానైవముఖ్యకాలంనలంఘయేత్॥
గౌణేనకర్మణ్యారబ్ధేద్రవ్యేణయదిలభ్యతే।
ముఖ్యద్రవ్యంతుపశ్చాత్గౌణేనైవసమాపయేత్॥
ముఖ్యద్రవ్యముపాత్తంయత్ప్రనష్టంయదాతదా।
గ్రాహ్యమన్యన్ముఖ్యమేవగౌణంనాత్రసంభవే।
ముఖ్యద్రవ్యోపమంగౌణంగ్రాహ్యంగౌణోపమంసదా॥

కర్మాఙ్గమపి ద్రవ్యం ముఖ్యమేవోత్తమం విదుః।
కర్మత్వమపి ద్రవ్యం న గ్రాహ్యం గౌణమేవహి॥
ద్రవ్యం తత్ప్రత్యమం కార్యై రూపైర్వర్ణైరథాపివా।
క్షీరైః పుష్పైః ఫలైర్గన్ధైస్సంగ్రాహ్యమథవారసైః॥
పూర్వైః పూర్వైస్సమాలాభే సమం గ్రాహ్యం పరైః పరైః
హోమార్థద్రవ్యస్యాలాభే ఘృతేన జుహుయాద్ద్విజః।
అజ్ఞాతాయదిమంత్రాస్స్యుర్జప హోమార్చనాదిషు
తిస్రో వ్యాహృతయస్తత్ర మంత్రస్థానే ప్రణవోపివా
మంత్రస్య దేవతాఽజ్ఞానే దేవతాస్యాత్ప్రజాపతిః॥
స్వకాలే క్రియమాణానామంగానిస్యుశ్చ కర్మణాం।
అకాలే క్రియమాణానాం నాంగాన్యంగ్యేవ కర్మణాం॥
బహ్వల్పం వాస్వగృహ్యేయత్ప్రోక్తం కర్తవ్యమేవతత్
న్యూనతాతత్రయద్యస్తితదా గ్రాహ్యం పరోదితం॥
స్వసూత్రవిధ్యలాభే తు గ్రాహ్యం బోధాయనోదితం॥
విణ్మూత్రోత్సర్జనం దంతధావనం ప్రోక్షణం తథా।
తర్పణాచమనే కుర్యాత్ కుక్కుటాసనసంస్థితః॥
స్నానభోజనపానాని మైథునం దంతధావనం।
క్రీడాముద్వర్తనం నిద్రాం వర్జయద్దేవతాలయే॥
విణ్మూత్రోత్సర్జనే దంతధావనే మైథునే తథా।
స్నాన హోమజపాద్యేషు మౌనం కర్మ సమాచరేత్
ఉపవీతం సదాధార్యం శ్రౌతస్మార్తాదికర్మసు।
తర్పణే వందనే శ్రాద్ధే కట్యామేవతు ధారయేత్॥
(ఉపవీతవద్వాసోవిన్యాసపి శేష ఉపవీతం)
ఆదౌ క్రియాణామంతేచ ప్రణవస్య గురుత్వతః।

లక్ష్మీవల్లభపర్యంతాఙ్ఞాసేనేశంశ్రియమప్యథ।
ఉక్త్వామంత్రంకృతంచేతి బలమంత్రంతతఃపరం।
పశ్చాచ్చద్వయంస్వశేషేతిగద్యంవాభగవానితి।
కీర్తయేత్పరమైకాంతీపంచకాలక్రియాదితః॥
బలమంత్రంవినాతంచతచ్చాంతేపరికీర్తయేత్॥
స్నానహోమానుజపాదీనామన్యేషామపికర్మణాం।
ఆద్యంతయోఃకృతంచేతివినాతంతచ్చకీర్తయేత్॥
యథోపదేశంకార్యాణిసంప్రదాయానుసారతః।
స్నానాభిగమనాదీనిసర్వకర్మాణిచద్విజైః॥
ద్వివిధానామింద్రియాణాంమనోబుద్ధ్యోశ్చవర్ష్మణాం।
శ్రవ్యదేక్రియాణాంయాశుద్ధిస్సాచారఉచ్యతే॥
ఇతిసచ్చరిత్రసుధానిధౌపరిభాషా॥*************

—*ఇంద్రియాదిశుద్ధిః*—

భగవద్గురువిప్రాణాంనిందాంచాసత్యభాషణం।
అశ్రావ్యర్ణతామసంశాస్త్రంయచ్చాన్యదపినిందితం॥
మాహాత్మ్యంస్తోత్రనామానిపద్మాకాంతస్యసర్వదా।
సంశ్రావ్యర్ణసాత్వికంశాస్త్రంశ్రోత్రంశుద్ధముదాహృతం
పరస్త్రీపతితాదీనామంగస్పర్శనవర్జితా।
జాహ్నవ్యాదిమహాతీర్థస్నానసిద్ధాంతకల్మషా।
వైష్ణవాలింగనప్రాప్తపరమానందనిర్భరా।
అలోలుపాచందనాదౌత్వక్ఛుద్ధాపరికీర్తితా॥
పాషండపతితాన్యస్త్రీకులమూతాదివీక్షణె।
పరాఙ్ముఖీభాగవతాలోకనాదిస్పృహాన్వితా।
రమారమణపాదాదిమూడాంతాంగేక్షణోద్యతా।

అయాత్రాస్యేన సతతం శుద్ధాత్వస్తేయ ఉదాహృతా॥
కాలత్రయేఽపి నిత్యం స్త్రీమాత్రాసంసర్గవాలిక్షైః।
దుష్టమన్నాసనచ్ఛంటే పరమాపస్త్వపేక్ష్యభిత్।
యజ్ఞశిష్టం హృషికేశవినివేదితమన్నహం।
స్వీకుర్వంతీ యథా కాలం జిహ్వాశుద్ధోదితా బుధైః॥
మద్యమాంసమసూరాదీనాం గంధాఘ్రాణవివర్జనం।
తులసీకుసుమాదీనాం లక్ష్మీపతిపదార్జితాః।
సమర్పితానాం మాఘ్రాణం ఘ్రాణశుద్ధిరుదాహృతా॥
పరాపవాదం పారుష్యం పైశున్యమతివాదతాం।
అసచ్ఛాస్త్రస్య పఠనమసద్భిస్సహ భాషణం।
వర్జయిత్వైవ నామాదీన్ భగవన్నామకీర్తనం।
వేదసచ్ఛాస్త్రపఠనం సదా మధురభాషణం।
ఏవమాదీని కుర్వంతీ వాక్శుద్ధా సముదాహృతా॥
పరదారపరద్రవ్యస్పర్శ బాలాదితాడనే।
హిత్వా వృథాతృణచ్ఛేదమన్యచ్చాపి విగర్హితం।
దివ్యాలంకారకరణే కుశలః కమలాపతేః।
సమ్మార్జనాదికృద్ధామ్ని శుద్ధః పాణిరుదాహృతః॥
భగవన్మందిరాచార్యద్వార్యక్షిమాత్యప్రసారణం।
ధావనం భూమిఘాతం చ హింసాన్యదపి నిందితం।
తీర్థయాత్రోత్సవాద్యర్థం సంచరిష్ణుమృదుక్రమం।
మహాత్కరస్పర్శహీనం శుద్ధం పాదద్వయం మతం॥
సతాం సమీపేఽధో వాయువిసర్జనవివర్జితః।
సర్వదా వాససాచ్ఛన్నః పాయుశ్శుద్ధ ఉదాహృతః॥
అన్యయోషిత్స్వకాలే వా యద్వ్యల్బణవివర్జితం।

బహిష్కామిస్వస్త్రీణాం చేదుపస్థం శుద్ధముచ్యతే॥
పరేషాం సాద్రవ్యయోషిద్ద్వేషవైరానుచింతనం।
అసద్విషయసంతుష్టమలభ్యార్థానుచింతనం।
అన్యచ్చనిందితంత్యక్త్వా హృషీకదమకం సదా।
శ్రీపతిధ్యానవిమలం మనశ్శుద్ధముదాహృతం॥
శ్రీపతిస్సర్వదోపాస్యోభోగమోక్షేచ్ఛుభిర్జనైః।
అన్యేబ్రహ్మాదయోదేవాన్నోపాస్యాస్తుముముక్షుభిః।
మహాభాగవతాస్సేవ్యాస్సచ్ఛాస్త్రంతదుదీరితం।
ఇతివిజ్ఞాయతత్త్వార్థంసదాచార్యోపదేశతః।
శుష్కతార్కికచార్వాకనాస్తికప్రముఖైర్జనైః।
అభేద్యాసుదృఢానిత్యంబుద్ధిశ్శుద్ధోదితాబుధైః॥
తిలామలకపిష్టాద్యైస్తైలాభ్యంగనిమజ్జనైః।
మలమూత్రాదిశౌచేనశాస్త్రోక్తవిధినాసదా।
నాసికాకర్ణనేత్రాదిమలక్షాళనేనచ।
నైర్మల్యంయచ్ఛరీరేస్యాద్దేహశుద్ధిరుదాహృతా॥
సత్త్వాదిగుణభేదేనత్రివిధంద్రవ్యముచ్యతే।
తత్రైకైకంబహువిధంద్రవ్యంజ్ఞేయంమనీషిభిః॥
ద్రవ్యేష్వేతేషుసంశుద్ధంసాత్త్వికంద్రవ్యముచ్యతే॥
ధార్మికాన్నిర్మితోరాజ్ఞాధార్మికేణాభిపాలితః।
మ్లేచ్ఛపాషండపతితసంహాస్యాసూయాదివర్జితః।
దివ్యాపగాదేవఖాతశిఖిసారంగసంయుతః।
అపన్నరోగాద్యైస్తుష్టమూలసేవకాదిభిః।
యుక్తశ్శత్రుణకంటకాద్యైర్దేశశ్శుద్ధఉదాహృతః॥
ఇత్యాదిగుణసంయుక్తేస్పష్టేదేశేమనోహరే।

గోశకృత్సలిలాలిప్తే దేశే జనవివర్జితే।
యత్కర్మ క్రియతే హి న నరవీక్షణవర్జితం।
లక్ష్మీపతిపదాంభోజసంతతధ్యానసంయుతం।
సంకల్పపూర్వమారబ్ధం సాత్త్వికత్యాగసంయుతం।
విశుద్ధం కర్మ విజ్ఞేయం శ్రీశాయాం తే సమర్పితం॥
శుద్ధిరుక్తేంద్రియాదీనాం ప్రోచ్యంతేథ గుణాశ్శుభాః॥

—*శుభగుణవర్ణనం*—

విద్యానసూయా కార్పణ్యమక్రోధస్సత్యభాషణం।
సతాం పూజా దయా క్షాంతిస్సంతోషోస్తేయమార్జవం
జ్ఞానం ధ్యానం తపశ్శౌచమస్పృహేంద్రియనిగ్రహః।
హ్రీర్మంగళమనాయాసో ధృతిర్దానం శమో దమః।
అహింసాధ్యయనం యజ్ఞః ప్రోక్తాపతే గుణాశ్శుభాః॥

—*శుభగుణలక్షణాని*—

ఉచ్యంతే లక్షణాన్యేషాం విద్యాత్మజ్ఞానముచ్యతే।
గుణేషు దోషాకథనమనసూయోచ్యతే బుధైః॥
దరిద్రేణాపి యల్లబ్ధం కించిదహన్యహనిదీయతే।
సత్పాత్రేష్వవినాదైన్యమకార్పణ్యం తదుచ్యతే॥
నికృష్టేపి జనేస్వస్మాచ్ఛపతిఘ్నతి వా బహు।
క్రోధాభావోపి బలినస్సోఽక్రోధః ప్రోచ్యతే బుధైః॥
భూతప్రియహితం సత్యం యథార్థకథనం మృదు॥
గృహాగతానాం గృహిభిర్యా పూజా క్రియతే ముదా।
మహాభాగవతానాం సా సతాం పూజా ప్రకీర్తితా॥
సర్వభూతహితైషిత్వం సర్వదా ప్రోచ్యతే దయా।
క్షాంతిర్ద్వంద్వసహిష్ణుత్వం సంతోషో విషయాస్పృహా

అదత్తస్యానుపాదానమస్తేయంపరికీర్తితం।
ఆర్జవంసమచిత్తత్వంజ్ఞానంతత్త్వార్థచింతనం॥
విషయేభ్యస్సమాహృత్యమనోహృత్పద్మసంస్థితే।
శ్రీభూమిరమణౌతస్యస్థాపనంధ్యానముచ్యతే॥
తపస్స్వధర్మాచరణముపవాసశ్చకాలతః।
అభక్షణమభక్ష్యాణామసంసర్గశ్చనిందితైః।
అసాంకర్యంస్వధర్మేచసంస్థితిశ్శౌచముచ్యతే॥
ద్రవ్యేణాన్యేనాగతేనసంతుష్టిర్యేనకేనచిత్।
పరద్రవ్యేష్వనిచ్ఛాయాసాఽస్పృహాపరికీర్తితా॥
యావనేనసత్సువిషయేష్వాసక్తిర్నభవేద్యది।
ఇంద్రియాణాంనిగ్రహస్సఃసీత్రకార్యనివర్తనం॥
ప్రశస్తాచరణంనిత్యమప్రశస్తవివర్జనం।
శాస్త్రోక్తవిధినాయత్తన్మంగళంప్రోచ్యతేబుధైః॥
అనాయాసశ్శుభేకర్మణ్యాయాసాభావఈరితః।
ధృతిస్స్వధనుకరణౌబుద్ధేర్దార్ఢ్యంవిదుర్బుధాః॥
దీయతేపుణ్యకాలేషుయత్తద్దానముదీరితం।
శమశ్చిత్తస్యశాంతిస్స్యాత్తస్యైవదమనందమః॥
యాకర్మతుప్రాణిముఖ్యానాంశరీరంతుదతామపి।
ద్రోహంనమదినకుర్వీతసాఽహింసాపరికీర్తితా॥
దినేదినేబ్రహ్మయజ్ఞస్స్వాధ్యాయోధ్యయనంస్మృతం।
యజ్ఞఇత్యుచ్యతేపంచమహాయజ్ఞాదినేదినే॥
ఉక్తాగుణాశ్శుద్ధాస్సమ్యక్తల్లక్షణానిచ।
వాక్ప్రాప్తేష్టస్మాదారభ్యకర్మకర్తవ్యముచ్యతే॥

—*అష్టకాలపంచకాలవిభాగః*—

దివసస్యాష్టధా భాగోదత్త్రాదిభిరుదాహృతః।
స్నానాదిబ్రహ్మయజ్ఞాంతంతత్రాద్యేసముదాహృతం।
వేదాభ్యాసోద్వితీయేతుతృతీయేఽర్థార్జనంస్మృతం।
స్నానాదిదేవపూజాంతంచతుర్థేసముదాహృతం॥
పంచమేవైశ్వదేవాదిభోజనాంతముదాహృతం।
ఇతిహాసపురాణాదిపాఠస్సప్తమషష్ఠయోః॥
అష్టమేలౌకికంకార్యంక్రమశస్సముదీరితః॥
శాండిల్యాదిభిరన్యైస్తుపంచకాలపరాయణైః।
అహ్నిద్విపంచకాలత్వంప్రశస్తమితివర్ణితం॥
ఆదౌతత్రాభిగమనముపాదానమనంతరం।
ఇజ్యాస్వాధ్యాయయోగాశ్చక్రమేణసముదాహృతాః॥
బ్రాహ్మన్ముహూర్తాదారభ్యప్రోచ్యతేపంచకాలతా।
బ్రాహ్మముహూర్తేకర్తవ్యంకర్మాత్రప్రతిపాద్యతే॥

—*బ్రాహ్మముహూర్తకర్తవ్యం*—

శర్వర్యాశ్చరమోయామోముహూర్తోబ్రాహ్మఈరితః।
అన్యేసూర్యోదయాత్పూర్వంత్రిముహూర్తంవిదుర్బు
ధాః॥నిద్రాంకరోతియస్తత్రపాదకృచ్ఛ్రంసమాచరేత్।
తస్మాత్తత్రవినిద్రస్సన్నుత్థాయాంతర్హితోద్విజః।
సప్తకృత్వోహరిరితిప్రోచ్యాథహరిరోమితి।
గాంగహరిస్తేపాహిహరిత్రిరిత్యుక్త్వాప్రసన్నధీః।
ఉత్థాయశయనాత్పాణిపాదప్రక్షాళనపూర్వకం।
ద్విరాచమ్యాథవాఽశక్తౌదక్షిణంశ్రవణంస్పృశేత్॥
తస్మిన్కాలేసమాసీనోజీవేశగుణచింతనం।

కృత్వాశ్రీనిగమాంతార్యవంగీశోక్తప్రకారతః।
నిర్విద్యస్థైర్యమాశ్రిత్యగురువందనపూర్వకం।
ధ్యాత్వాసీతాపతింతస్యనామ్నాంసంకీర్తనంచరేత్॥
చతుర్ణాంద్వాదశానాంచదశానామపిచశ్రియః।
స్తోత్రైస్తుత్వాతదీయైస్తాంతద్గుణానపికీర్తయేత్॥
యోగంసమాప్యవిధివత్కృతంచేత్యాదిమంత్రతః।
సామాన్యతఃపంచకాలంతతోభిగమనంపృథక్।
సంకల్ప్యబలమంత్రంచజపిత్వాతదనంతరం।
పద్యంస్వశేషభూతేనేత్యథవాభగవానితి।
గద్యంవాప్యనుసంధాయదక్షిణంచరణంతతః।
నమఃక్షితిధరాయేతిమంత్రేణప్రణవాదినా।
విన్యస్యభూమ్యాంతదను
మంత్రాభ్యాంప్రార్థయేచ్ఛ్రితాం॥
సముద్రవసనేదేవిపర్వతస్తనమండితే।
విష్ణుపత్నినమస్తుభ్యంపాదస్పర్శంక్షమస్వమే॥
నమోస్తుప్రియదత్తాయైతుభ్యందేవివసుంధరే।
త్వంమాతాసర్వలోకానాంపాదస్పర్శంక్షమస్వమే॥
ఇతిసంప్రార్థ్యధరణీంసంప్రణమ్యతతఃపరం।
మంత్రైస్త్రిభిఃక్రమోసీతిచతుర్భిశ్చతురఃపదః।
భూమావాక్షిప్యతదనుధ్యాయన్విష్ణుంత్రివిక్రమం।
బహిర్గత్వాకేశవాయనమఇత్యథమంత్రతః।

——*మలమూత్రోత్సర్జనవిధిః*——

ఉదీచీంప్రాగుదీచీంవాప్రాచీంవానైరృతింతువా।
శౌచకూపాంబరంగత్వావిణ్మూత్రోత్సర్గహేతవే।

మృదంతోయంచసంస్థాప్యమలమూత్రేపరిత్యజేత్ ॥
ఆఖుకృష్టాంహలోత్ఖాతాంకూలస్థాంజంతుదూషితా
శర్కరామేధ్యసంయుక్తాంశౌచశిష్టాంపరస్యచ।
మృత్తికామూషరాన్మార్గాద్వల్మీకాజ్జలమధ్యతః।
గృహోచ్ఛసికతాఃపాంసూన్కర్దమానపినాహరేత్ ॥
ఏతాభ్యోన్యాంమృదంశుద్ధాంనిక్షిప్యజలభాజనం।
ఉపానహౌదివాధార్యౌసమావర్తనసూత్రతః।
ఆశ్వమేధికహేయోక్త్యాపాదుకాతుదివానహి।
యోగాభ్యాసరతైశ్చైవపాషండాదినిషిద్ధజైః।
కృష్టంచేదితిసూత్రోక్తాచ్చర్మణాంచనిషేధతః।
రాత్రౌతుపాదుకాధార్యాగృహస్థైస్త్రీభిరేవచ॥
సంత్యక్తపాదుకోపానద్విసృజ్యసహచారిణం।
నివీతంబ్రహ్మసూత్రంతుకర్ణేవిన్యస్యదక్షిణే।
ప్రచ్ఛాద్యవదనంఘ్రాణంమూర్ధానమపివాససా।
అయాజ్ఞియైస్తృణైశ్శుష్కైఃపర్ణైర్వాచ్ఛాద్యమేదినీ
మౌనీదివోదఙ్ముఖస్స్యాన్నక్తంచేద్దక్షిణాముఖః।
మలంమూత్రంచవిసృజేత్సంధ్యయోస్తుయథాదివా॥
ఆపద్యశక్తౌస్త్రీవిప్రాద్యాభిముఖ్యేచదిగ్భ్రమే।
భయేదిఙ్నియమోనాస్తిదివానక్తమపిక్వచిత్॥
దేవాలయజలాగ్న్యర్కసోమగోవిప్రతారకాః।
పశ్యన్దిశోయోషితశ్చనవిణ్మూత్రేపరిత్యజేత్॥
ఆరామోద్యానసస్యేషుశ్మశానోషరభస్మసు।
వల్మీకగిరిదర్భేషుగర్తక్షేత్రఖిలాధ్వసు।
అమేధ్యసికతాచ్ఛాయాగుల్మచత్వరవారిషు।

కృష్టే గోష్ఠే వృక్షమూలే తటాకాబ్ధినదీతటే।
గోమయే యజ్ఞశాలాయాం పరభూమౌ చ శాద్వలే।
గృహాంకణే చ పాషాణే రంధ్రే కీటాదిజంతుషు।
సన్నిధౌ ద్విజగోస్త్రీణాం న విణ్మూత్రే పరిత్యజేత్॥
దృష్టం చేత్స్వమలం సూర్యం పశ్యేదగ్నిం బ్రాహ్మణం తు వా॥
వ్రీహిత్రితయం క్రమశ ఊర్ధ్వాగ్రం విదురంగులం।
షణ్ణవత్యంగులం దండః క్రోశస్తద్ద్విసహస్రకం।
క్రోశాద్వా దశదండాద్వా పరితో విష్ణుమందిరాత్।
జ్ఞానతోఽజ్ఞానతో వాపి విణ్మూత్రే యః పరిత్యజేత్।
స వినాశం వ్రజత్యాశు భగవాంశ్చ ప్రకుప్యతి।
మూత్రగర్తే చ పతతి యావన్మన్వంతరం ద్విజః॥
స్నానం కృత్వార్ద్రవసనో విణ్మూత్రే విసృజేద్యది।
ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా పునస్స్నానం సమాచరేత్॥
కృత్వా మూత్రం పురీషం వా శ్వాదిస్పృష్టో యదా భవేత్।
స్నాత్వా సచేలం గాయత్రీసహస్రజపతశ్శుచిః॥
తథా లశునసంస్పృష్టస్స్నానోపోషణతశ్శుచిః॥
గృహీతోదకపాత్రశ్చేన్మలమూత్రే సముత్సృజేత్।
మూత్రతుల్యం తదుదకం పీత్వా చాంద్రాయణం చరేత్॥
కృతే మూత్రే పురీషే వా సలిలం న భవేద్యది।
లబ్ధ్వా తోయం తతశ్శౌచం కృత్వా స్నాత్వా సచేలకం।
స్పృశేద్గామప్సు రేతోఽపి విణ్మూత్రాణాం మోచనే తథా।
ఉపవాసోఽకృతే శౌచే విద్యమానేంభసి స్మృతః॥
విస్మృత్య రేతో విణ్మూత్రాణ్యకృత్వాఽశౌచమధ్వగః।
స్నాత్వా సచేలం జుహుయాద్వ్యాహృతిత్రితయేన తు।

యోఽతిక్రమ్యజలంగచ్ఛేత్ కృతపిణ్యాత్రమోచనః।
స్నాత్వాసచేలంస్పృష్ట్వాగ్నింఘృతంప్రాశ్యవిశుద్ధ్యతి॥
నివీతాకరణేబ్రహ్మసూత్రంతత్పరివర్జయేత్।
నమృజేన్మలమూత్రేక్ష్మలోష్టమృత్తృణపర్ణకైః॥
ఏవంవిసృజ్యవిణ్మూత్రేవిధివచ్ఛౌచమాచరేత్॥

—*అథశౌచవిధిః*—

వృక్షిష్టవసనోమేఢ్రంగృహీత్వాసవ్యహస్తతః।
పూర్వంనిక్షిప్తమృత్తోయైశ్శౌచంకుర్యాదతంద్రితః॥
నోత్సృజేద్వామహస్తేనయావచ్ఛౌచంతుమేహనం।
మృజ్జలోద్ధరణాభావేశౌచంకుర్యాదనుద్ధృతైః॥
శౌచంయదితటాకాదౌనాహరేద్బాహ్యమృత్తికాం।
కూర్పరాన్మణిబంధాద్వాపరతోపూర్వాధరేన్మృదం॥
నిక్షిప్యశోధతేతీరేదివాసీనఉదఙ్ముఖః।
దివేవసంధ్యయోశ్శౌచంనక్తంచేద్దక్షిణాముఖః॥
అరత్నిమాత్రాదుదకాద్బహిరేవసమాచరేత్।
నద్యాదౌపుణ్యతీర్థేచనతుశౌచంసమాచరేత్॥
అంతర్జానుకరంసవ్యంబహిర్జాన్వితరంకరం।
కృత్వామృదందక్షిణేనగృహీత్వాపాణినాకరే।
సవ్యేకృత్వాతేనగుదంమేహనంచవిశోధయేత్॥
గుదేపంచదశప్రోక్తామృత్తికాద్వాదశాపివా।
షట్కమేహనేసవ్యహస్తేమృద్దేయాచాంతరాంతరా॥
యావన్నాపైతిమృల్లేపస్తావద్దక్షిణపాణినా।
దేయమంభోనవారిస్థోగుదప్రక్షాళనంచరేత్॥
అంతర్లింగక్షాళనేనయతేశ్చబ్రహ్మచారిణః।

చాంద్రాయణంనిషచ్ఛ్రుతిస్స్యాన్నదోషోగృహమేధినాం॥
అర్ధప్రసృతిమాత్రాద్యా స్తదర్ధా ఇతరామృదః।
త్రిపర్వమాత్రాలింగేస్యుఃపర్వమాత్రాస్తువామృదః॥
పాదయోర్హ స్తయోశ్చాపిధాత్రీఫలసమామృదః।
సవ్యహస్తేవింశతిస్స్యుఃపాదయోస్స ప్తస ప్తచ।
మిళిత్వావింశతిఃపాణ్యో స్తతోనఖవిశోధనం॥
కృత్వాశౌచంకృతంయత్రతద్దేశంక్షాళయేత్పునః॥
తిస్రోలింగేమృదోదేయాఏకైకాంతరమృత్తికాః।
పంచవామకరేపాణ్యోస్తిస్రోమూత్రస్యశుద్ధయే॥
ఏకాలింగేకరేవామేతిస్రోద్వేహ స్తయోర్మృదః।
రాత్రౌమూత్రేశుచిస్స్యాత్కోత్సర్గేతద్ద్విగుణంభవేత్॥
పాయూపస్థగతంశౌచతోయంనాశుద్ధికృద్భవేత్।
ఏవంశౌచేమనస్తుష్టిఃకృతేపినభవేద్యది।
పునశ్చాచ॥పకుర్వీతగంధలేపక్షయేపివా॥
విణ్మూత్రయోర్యతూపర్వంస్యా
త్తచ్ఛౌచంపూర్వమాచరేత్।
విట్ఛౌచంప్రథమంకుర్యాద్భవేతాంయుగపద్యది॥
పాత్రికుర్యాద్యదివిట్ఛౌచంవామేపంచమృదఃకరే।
దక్షిణే త్రవిధినాకుర్యాన్మూత్రశౌచంసమాహితః॥
ఉపవిష్టస్తువిణ్మూత్రోత్సర్జనార్థంనచేద్భవేత్।
ఉక్తార్ధశౌచంసికతాశౌచేషుద్విగుణంభవేత్॥
విణ్మూత్రోత్సర్జనేస్వాంగేషులస్పర్శోభవేద్యది।
ఊర్ధ్వే ప్రస్తతస్య ప్రక్షేపః పాదయోఃపంచజంఘయోః॥
కటింప్రక్షాళ్యమృత్తోయైర్వస్త్రమన్యత్ప్రధారయేత్॥

ప్రక్షాళ్యజానుచరణౌహస్తౌ వాకూర్పరంతథా।
గండూషాన్షడ్ద్విషట్కుర్యాత్
క్రమాన్మూత్రపురీషయోః।
వక్ష్యమాణేనవిధినాద్విస్త్రిరాచమనంచరేత్॥
ఏతచ్ఛౌచంగృహస్థస్యద్విగుణంబ్రహ్మచారిణః।
యతేశ్చతుర్గుణంప్రోక్తమర్ధంస్యాత్ స్త్ర్యనుపేతయోః
అశక్తాతురభీతానాంయథాశక్తిసమీరితం॥

—*ఆచమనవిధిః*—

ప్రక్షాళ్యాజానువాజంఘంపాదావాకూర్పరంకరౌ
సమ్మృజ్యపాదౌహస్తౌచప్రాఙ్ముఖోవాప్యుదఙ్ముఖః।
అంతర్జానుకరౌకృత్వాకుక్కుటాసనసంస్థితః।
వామహస్తేనసలిలంస్పృశన్దక్షిణపాణినా।
సమ్యగ్ధృతపవిత్రేణకుర్యాదాచమనంసదా॥
గోకర్ణాకృతిహస్తేనగృహీత్వాదేవతీర్థతః।
తోయంతలేతత్సంస్థాప్యముక్త్వాంగుష్ఠకనిష్ఠకే।
బ్రహ్మతీర్థేననిశ్శబ్దంమాషమగ్నజలంపిబేత్॥
తన్న్యూనమధికంపీత్వాసురాపానసమంభవేత్॥
కనిష్ఠాతర్జన్యంగుష్ఠమూలాన్యగ్రతలేకరే।
ఋషిపిత్రజదేవాగ్నితీర్థానిస్యుర్యథాక్రమం॥
ధ్యాయన్ వేదత్రయంపీత్వాత్రిరంబోష్ఠద్వయంతతః।
ధ్యాయన్నథర్వేతిహాసౌద్విరంగుష్ఠస్యమూలతః।
సమ్మృజ్యాథపురాణానిధ్యాయన్నోష్ఠద్వయంసకృత్
అంగుళీభిర్మధ్యమాభిస్సంస్పృష్ట్వాదేవతీర్థతః।
ధ్యాయన్నగ్నిశ్వివిష్ణూంశ్చసవ్యహస్తంపదద్వయం।

ిరశ్చక్రమశః పోక్ష్యతతశ్చంద్రదివాకరౌ।
ధ్యాయన్ననామికాంగుష్ఠ
యోగేనాక్షిద్వయంస్పృశేత్॥
తర్జన్యంగుష్ఠయోగేనధ్యాయన్ప్రాణసమీరణౌ।
సంస్పృష్ట్వానాసికేపశ్చాత్కనిష్ఠాంగుష్ఠయోగతః।
ిశశ్చవిదిశో ధ్యాయన్ శ్రవణేసముపస్పృశేత్॥
ధ్యాయన్నింద్రముపేంద్రంచమధ్యమాంగుష్ఠయోగతః!
బాహుద్వయముపస్పృశ్యతతో ధ్యాయన్వసుంధరాం।
ంగుష్ఠాగ్రేణవై నాభింతలేనహృదయంతతః।
ధ్యాయంస్తుపరమాత్మానం
ృష్ట్వాధ్యాయన్తతస్త్రయీం।
ంగులీభిస్సమస్తాభిర్మూర్ధానంసముపస్పృశేత్॥
ప్రత్యంగముదకస్పర్శంకృత్వాంతేవాజలంస్పృశేత్॥
ిభిర్ద్వాదశభిర్విష్ణోశ్చతుర్భిరపినామభిః।
ినామ్నాచచతుర్థ్యంతైస్తదంతైచనమోన్వితైః।
పానత్రయాదిమూర్ధాంతస్పర్శాంతంసమ్యగాచరేత్॥
ైతీనసేరితశ్చాయమాపస్తంబేనచేరితః।
ద్భిరాచరితశ్చాపిసమ్యగాచమనక్రమః॥
ప్రకారభేదామునిభిర్వర్ణితాగౌతమాదిభిః॥
ంగోపస్పర్శనేపానేదేవతానస్మరేద్యది।
ధరేణపులేనాపిభవేదాచమనంకృతం॥
సుఖోపదేశంకర్తవ్యంసద్భిరాచమనాదికం॥
ిఖఃపాప్రృతశిరాః స్థిత్వాజల్పన్హసన్నపి।
ప్రీతపాదుకోపానద్రథ్యాస్థోధృతకంచుకః।

అప్రక్షాళితపాదశ్చ శయానశ్చాన్యమానసః।
ఉదక్యాసూతికావ్రాత్యభిశస్తపతితదేవలాన్।
శూద్రాంత్యావిద్ధ్యరాహాంశ్చ
ఖరకాకాంశ్చకుక్కుటాన్।
గర్దభానపిసంపశ్యన్ శృణ్వన్నప్యంత్యభాషణం।
నాచామేజ్జానుదఘ్నాప్సు నైవదోషోస్తితిస్థితః॥
పల్వలోదకముష్ణాంభః ఏకహస్తార్పితం పరైః।
సఫేనబుద్బుదప్రాణికుణదుర్గంధసంయుతం।
హస్తక్షుబ్ధం పర్యుషితం నఖస్పృష్టం సమృత్తికం।
పలాదిద్రవ్యసంయుక్తం భిన్నరంధ్రవినిర్గతం।
క్షారంచ్ఛన్నం శౌచశిష్టం వర్షధారాజలం తథా।
దేవాభిషిక్తం హేయంచ త్యజేదాచమనే జలం॥
పాదశౌచావశిష్టాంబు కించిన్నిస్రావ్య యోజయేత్॥
పశ్చాన్ముఖో యద్యాచామేత్పునరాచమనంచరేత్
యద్యాచామేద్దక్షిణాభిముఖస్స్నానం సమాచరేత్॥

——*ఆచమననిమిత్తాని*——

ప్రక్షాళ్య పాదావున్మృజ్య జగ్ధ్వాసస్నేహమౌషధం।
శిఖాబంధవిమోక్షే క్షుముక్త్వోక్త్వాపతితాదిభిః।
తద్గ్రుకామశ్చ తీర్థాంభః ఆదావంత్యేచకర్మణాం।
అధోవాయువిసర్గేచ బ్రహ్మసూత్రవిపర్యయే।
నాసామలం శోణితంచ స్త్రియం గాం పావకం ద్విజం
కేశం భూమిగతం స్వస్యస్పృష్ట్వా చాప్రయతం నరం।
ఉత్సార్య దక్షిణ ఫ్యాన్య హస్తేనోక్త్వానృతం వచః॥
ఆస్యాంబుబిందుపతనే గుర్వాదిభ్యోభివాదనే।

కర్మకాలేశ్వశూద్రాదీన్ దృష్ట్వాచక్రోధహాసయోః।
స్పృష్ట్వామూషికమార్జారావాక్రుశ్యాచమనంచరేత్॥
అశక్తౌసలిలాభావేదక్షిణంశ్రవణంస్పృశేత్।
ఆదర్శంశకృద్గాంభూమింవాశాద్వలాన్యోషధీస్తువా॥
ధ్యాంశ్మశానమాక్రమ్యచత్వరంచమహాపథం।
స్పృష్ట్వావిలోమకావోష్ఠావుక్త్వానిష్ఠురభాషణం।
క్షుత్వాసుప్త్వాచనిష్ఠీవ్యవసనంపరిధాయచ!
భోజనేప్రయతోవాపిభక్ష్యచాద్యంతయోరపి।
మూత్రేచద్విర్ద్విరాచామేత్త్రిఃపురీషేవిసర్జితే॥
దానేప్రతిగ్రహేహోమేజపేసంధ్యాసుచార్చనే।
లికర్మణిచాచామేదాదౌద్విస్సకృదంతతః॥
నఖాదనపానేషుసకృదాదౌద్విరంతతః॥
ధుపర్కస్యసోమస్యవిష్ణుపాదోదకస్యచ।
లమూలతిలేక్షూణాంభక్షణేపత్రపుష్పయోః।
ంధద్రవ్యస్యచాన్యస్యనాద్యంతాచమనంస్మృతం॥
కాదిదంతసంలగ్నం నస్పృష్టంయదిజిహ్వయా।
శుద్ధికృత్ప్రచ్యుతంచేన్నిష్ఠీవ్యాచమనంచరేత్॥
శుచిపక్త్రగతంశుద్ధంసహస్తేనస్పృశేద్యది।
స్పృష్టంస్యాద్యదితద్గ్రస్తంప్రక్షాళ్యాచమనంచరేత్॥
దిభోజనశాలాయాంపరివేషణకృద్ద్విజః।
హోచ్ఛిష్టైజనంపాత్రముచ్ఛిష్టంయదిసంస్పృశేత్।
హానిధాయతత్పాత్రమాచమ్యప్రోక్షయేత్తుతత్॥
హాన్నశాలవస్త్రాదిద్రవ్యస్యోచ్ఛిష్టోభవేత్తదా।
ధాన్యపక్వస్యాచమ్యప్రచరేత్పునః॥

గృహీత్వాన్నం యదా మూత్రపురీషోత్సర్జనం చరేత్।
తదా నిధాయ భూమ్యాం తచ్ఛౌచం కృత్వాంకసంస్థిత
కృత్వా తదన్నమాచమ్య త్యక్త్వాగ్రాసచతుష్టయం।
దర్శయిత్వా సవితే ప్రోక్ష్య ద్యాదథ శేషితం॥
ఆపద్యన్నమనిక్షిప్య కుర్యాచ్ఛౌచాదిపూర్వవత్।
చోరవ్యాఘ్రయుతే మార్గే విపినే నిర్జనే నిశి।
గృహీత్వాన్నః పరిత్యక్తమలమూత్రో న దుష్యతి॥
అభ్యంగే వమనే క్షౌరే మైథునే చ కృతే తతః।
అనాచమ్య మలం త్యక్త్వా త్రిరాత్రమశుచిర్భవేత్॥
యదా యదా పాదశౌచమాచామశ్చ తదా తదా।
యదా యదాచాచమనం పాదశౌచం తదా తదా॥

—*దంతధావనవిధిః*—

ద్విః కృత్వాచమనం వక్త్రం ప్రక్షాళ్య ప్రాఙ్ముఖః కర
కృత్వాంతర్జానుయత వాగాస్థితః కుక్కుటాసనం।
సంత్యక్తపాదుకోపానద్దంతధావనమాచరేత్॥
గోష్ఠే దేవాలయే నద్యాం శ్మశానే చాశుచిస్థలే।
సలిలే యజ్ఞశాలాయాం న కుర్యాద్దంతధావనం॥
భోజనం భక్షణం పానం మైథునం దంతధావనం।
క్షౌరం చ వేదాధ్యయనం తైలాభ్యక్తశిరాస్త్యజేత్।
అభ్యంగే జలధిస్నానే మైథునే దంతధావనే।
తాంత్రికీతిథిః ప్రోక్తా జననే మరణేపి చ॥
కార్పాసశాకబంధూకక్రముకాశ్వత్థశాల్మలీః।
కోవిదారం కరంజం చ శ్లేష్మాతకవిభీతకౌ।
ఇంగుదీం తిందుకం దర్భాన్ వర్జయేద్దంతధావనే॥

ఇష్టకాలోష్టపాషాణవాలుకాంగారభస్మభిః।
అంగులీభిర్వినాంగుష్ఠానామికేవాసదానఖైః।
నదంతధావనంకుర్యాత్స్నానంకృత్వాచనాచరేత్॥
మధూకతాలహింతాలనాళికేరబృహద్వటాన్।
కుశకాశపలాశాంశ్చఖర్జూరంకేతకీమపి।
శింశుపామపియఃకుర్యాద్దంతధావనకర్మణి।
తావద్భవతిచండాలోయావద్గంగాంనపశ్యతి॥
కషాయతిక్తకటుకక్షీరికంటకవృక్షజైః।
కాష్ఠైఃకుర్యాద్దంతశుద్ధిమపామార్గశిరీషజైః॥
చతుర్దశ్యష్టమీషష్ఠీనవమీప్రతిపత్సుచ।
అర్కభార్గవభౌమార్కివాసరేషుత్రిజన్మసు।
పౌర్ణమాస్యాంవ్యతీపాతేదంతకాష్ఠంవివర్జయేత్॥
అనిషిద్ధైస్తృణైఃపర్ణైన్రేషుస్యాద్దంతధావనం॥
నకుర్యాత్తైరపిశ్రాద్ధదివసేవ్రతవాసరే॥
విధవావ్రతినోనైవకుర్యాత్తాందంతధావనం॥
ఆయుర్బలంయశోవర్చఃప్రజాంపశువసూనిచ॥
బ్రహ్మప్రజ్ఞాంచమేధాంచత్వంనోదేహివనస్పతే॥
ప్రక్షాళితందంతకాష్ఠమాయురిత్యభిమంత్ర్యచ।
వామాధోభాగమారభ్యసంవిశోధ్యప్రదక్షిణం।
దంతాద్విదార్యతంకాష్ఠంభాగేనైకేనమార్జయేత్॥
జిహ్వాంతతోద్వితీయేనప్రక్షాళ్యశకలేశుభే।
పరిత్యజ్యశుచౌదేశేగండూషాన్షోడశాచరేత్॥
ద్వారాచామేన్నిషిద్ధేపిదినేజిహ్వాంతుమార్జయేత్॥
నిషిద్ధేదివసేదంతకాష్ఠాభావేపివాద్విజః।

కుర్యాద్ద్వాదశగండూషాన్నాస్యశుద్ధిస్తతోభవేత్ ॥
గండూషకాలేతర్జన్యానకుర్యాద్దంతశోధనం।
నపిబేచ్చతదాతోయముభయంనరకప్రదం॥
ఆసీనఏవగండూషాన్వామభాగేసదాచరేత్ ॥

—*స్నానవిధిః.*—

స్నానేనరూపంబలమాయురగ్ర్యం
ధైర్యంయశోవీర్యమరోగతాంచ।
సౌఖ్యంతపశ్శౌచమఘక్షయంచ
ప్రాప్నోతిధర్మంమనుజస్సమేధాం॥
స్నానంసంధ్యాచహోమోప్యభిగమనముపాదానమధ్యాహ్న
సామేజ్యావైశ్వదేవోబలిహరణమథాతిథ్యధర్మశ్చభుక్తిః।
పశ్చాత్స్వాధ్యాయసంధ్యేరఘుపతియజనంవైశ్వదేవశ్చయో
కర్తవ్యాస్సద్భిరేతేప్రతిదినమనఘైఃశ్రీశకైంకర్యబుద్ధ్యా॥
శర్వర్యాంమృతవత్సుప్తస్స్వేదలాలావిదూషితః।
వినాస్నానమనర్హస్స్యాజ్జపహోమాదికర్మసు॥
నిత్యంనైమిత్తికంకామ్యంమలాపహరణంతథా।
క్రియాస్నానంక్రియాంగంచస్నానంషడ్విధముచ్య
నిత్యంప్రాతశ్చమధ్యాహ్నేప్రత్యవాయశ్రుతేస్స్మ
స్పృష్టస్యాంత్యశ్వశూద్రాద్యైః
స్నానంనైమిత్తికంభవేత్॥
పుష్యస్నానాదికంకామ్యంనిష్కామస్యనతద్భవేత్ ।
తైలామలకపిష్టాద్యైర్మలాపహరణంభవేత్॥
స్నానంగంగాదితీర్థేషుక్రియాస్నానముదాహృత
జపహోమార్చనాంగంయత్తత్క్రియాంగముదాహృతం॥

ఉద్ధృతాద్భాగతం శ్రేష్ఠం ప్రవాహోంబుతతోధికం।
నద్యాస్నానంతతశ్శ్రేష్ఠం పుణ్యతీర్థంతతోధికం॥
విష్ణ్వాలయసమీపస్థంతోయం పాతకనాశనం।
యత్రభాగవతాస్స్నాంతితద్వైపరమపావనం॥
బహూదకేవిద్యమానేనస్నాయాదల్పవారిషు।
నద్యాంతువిద్యమానాయాం నాన్యత్రస్నానమాచరేత్॥
తటాకాదౌతునస్నాయాదన్యసృష్టేప్రతిష్ఠితే॥
పరకీయతటాకాదౌదశసప్తాథపంచవా।
మృత్పిండాంశ్చతురస్త్రీన్వా
స్నాయామద్ధృత్యవారిషు॥
తటాకకర్తుః పాపానుగుణంసంఖ్యావికల్పితా॥
యద్యనుద్ధృత్యమృత్పిండాన్ తత్రస్నానంసమాచరేత్।
తటాకకర్తుర్యత్పాపంతత్పాపంప్రాప్నుయాన్నరః॥
సర్వోద్దేశేనతూత్సృష్టేమృత్పిండాన్నసముద్ధరేత్॥
అన్యాయార్జితవిత్తస్యతథావార్ధుషికస్యచ।
పతితస్యతటాకాదౌస్నాత్వాకృచ్ఛ్రంసమాచరేత్॥
అంత్యైఃకృతతటాకాదౌస్నాత్వాపీత్వాప్యకామతః।
ఉపోష్యైకదినంబ్రహ్మకూర్చపానేనశుద్ధ్యతి॥
స్నాత్వాపీత్వాబుద్ధిపూర్వంప్రాజాపత్యేనశుద్ధ్యతి॥
నస్నాయాత్ స్త్రీరోగిశూద్రపాషండపతితాదిభిః।
దేవతాంతరసంసర్గసహితేపిజలాశయే॥
సరోనద్యాంస్నానకాలేనదీమన్యాంనకీర్తయేత్।
గంగాంగోదావరీంచైవసర్వత్రపరికీర్తయేత్॥
రాత్రౌస్నాయాన్నిమిత్తేతుపూర్వపశ్చిమయామయోః

అనుజ్ఞాప్యద్విజఃస్నాయాదగ్నింప్రజ్వాల్యవానిశి।
నిత్యైరుణోదయాత్ పశ్చాన్నతుమధ్యమయామయో
పుత్రజన్మవివాహేషుపరాగబంధుమృతిర్వినా॥
ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోవాపిరాత్రౌమధ్యమయామయో
ప్రత్యఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖశ్చపూర్వపశ్చిమయామయో
దివార్కాభిముఖస్స్నాయాత్ప్రవాహాభిముఖస్సదా
నిత్యంస్నాతుమశక్తశ్చేత్కార్యముష్ణేనవారిణా॥
శ్రాద్ధేచజన్మనక్షత్రేమృతేజన్మనిసంక్రమే।
అస్పృశ్యస్పర్శనేచైవనస్నాయాదుష్ణవారిణా॥
యదిస్నాయాత్తుమోహేన
గోహత్యాపాపమాప్నుయాత్॥
మత్స్యమజ్జనవత్ స్నానంవిధిమంత్రవివర్జితం॥
అజ్ఞాతంచతటాకాదికేనచిత్ క్షోభితఃజలం।
నద్యాంప్రథమవేగాపఃపరిభ్రష్టాశ్చతీరతః।
గత్వాప్రత్యాగతాశ్చాపఃస్నానాదౌపరివర్జయేత్॥
గ్రీష్మేశుష్యంతియానద్యఃక్షుద్రనద్యశ్చతాఃస్మృతా
తాసాంప్రవాహేష్వభినవోయదాసమభవత్తదా।
కాలేత్రిరాత్రంనస్నాయాదకాలేదశవాసరం॥
నూతనాంభసినస్నాయాదకాలేదశవాసరం।
కాలేత్ర్యహంపురాణంచేదల్పమంభోనవాంభసః।
కాలేఽకాలేచనోదోషోనవాంభోల్పతరంయది॥
స్నానసంధ్యాదికంకర్మకర్తుఃనాతిక్రమేన్నదీం।
అస్నాత్వానాచమ్యవాపినదీంమార్గేనలంఘయేత్
ఉత్సవావభృథేవిష్ణోర్యస్స్నాయాద్విష్ణునాసహ।

వైకుంఠంవ్రజేల్లోకంబహుపాతక్యపిధ్రువం॥
ంగైర్న్యక్త్రోభయేత్తోయంచరణేననతాడయేత్।
ండూషం ష్ఠీవనంతోయెశారీరంనోత్సృజేన్మలం॥
చరేత్ స్నానక్రీడాంనస్నాయాద్గురువారిణి॥
లాపకర్షణంప్రష్ఠేనకుర్వీతపరస్పరం।
స్నానీయాంద్యనులేపంచనమృజేద్వాససాముఖం॥
రీరం నిమర్దలీకృత్యతీరేతూద్ధృతవారిణా।
పథ్వాశ్య దేశంతంస్నాయాదవగాహ్యతతోంభసి॥
స్నైవస్నానపానేసలిలంనఖనిస్సృతం।
కేశవస్త్రోదకంశూర్పవాతస్సమ్మార్జనీరజః।
రాజయోర్బిడాలస్యపాదపాంసుకణాస్తథా।
ఛాయాన్నృదీపఖట్వానాంహంతిపుణ్యంపురాకృతం॥
స్నాయాదాతురోజీర్ణోమాంగళ్యంవినివర్త్యచ।
శ్మశానపార్శ్వేచండాలవాటికాయాస్సమీపతః।
విణ్మూత్రాభ్యాంచోపరుద్ధోవారితస్త్రీర్థరక్షకైః।
అనువ్రజ్యసుహృద్బంధూన్నస్నాయాదప్యలంకృతః॥
పూజాహోమజపధ్యానశ్రాద్ధానాంస్నానదానయోః।
బ్రహ్మయజ్ఞస్యచాదౌస్యుః
పాణాయామాస్త్రయస్త్రయః॥
అఘ్యర్దానస్యసంధ్యాయాఆదౌచస్యాత్సకృత్సకృత్।

—*పవిత్రలక్షణం*—

సప్తభిర్వాచతుర్భిర్వాదర్భైర్ద్వాభ్యాముతాపివా।
కృతంపవిత్రంసంధార్యంస్నానసంధ్యాదికర్మసు॥
పుకతోవాముహూర్తేనధృత్వాగ్రేదర్భయోరను।

అగుష్ఠం దక్షిణం దర్భమూలే నైవ సమస్వితం।
ఊర్ధ్వం దక్షిణతర్జన్యాం పానః పున్యేన ఘర్షయేత్॥
ఘృష్టౌ తౌ ద్విగుణీకృత్య పాణిదక్షిణ్యేన మధ్యతః।
జ్ఞానముద్రామధః కృత్వా తారేణ గ్రంథిబంధనం।
తర్జన్యంగుష్ఠయోరగ్రయోర్యోజితం జ్ఞానముద్రికా॥
ద్వ్యంగుళం వలయం తస్య గ్రంథిరేకాంగుళా భవేత్॥
చతురంగుళమగ్రం స్యాత్పవిత్రం శిష్టసమ్మతం॥
పర్వణః ప్రథమస్యోర్ధ్వమధో మధ్యమపర్వణః।
అనామికాయాం హస్తస్య దక్షిణస్యోభయోస్తథా॥
దేహే నిక్షిప్తమన్యత్ర దక్షిణశ్రవణాత్త్యజేత్॥
పవిత్రకూర్చయోర్గ్రంథిం త్యజేద్విప్రస్య భూతలే॥
పవిత్రకూర్చౌ సగ్రంథీ యది భూమౌ పరిత్యజేత్।
ఉపవాసత్రయం కుర్యాదుపవాసం ప్రమాదతః॥

—*సంకల్పక్రమః*—

సపవిత్రస్సదర్భో వా కర్మాంగాచమనం చరేత్॥
సర్వేషాం కర్మణామాదావాచమ్యాసూన్నియమ్య చ।
ధృత్వాంజలిం పవిత్రం చ పాణిగ్రకుశసంస్థితః।
ధ్యాత్వా గురూన్ దిరేశం నత్వా సేనేశమాదితః।
హరిరోమితి చోచ్చార్య త్రిర్గోపిందేతి కీర్తయేత్॥
తతస్సవ్యేతరకరౌ దక్షిణే దక్షిణోత్తరౌ।
నిధాయ జానున్యుత్తానాధోముఖౌ దక్షిణాంగుళీః।
అంగుష్ఠరహితాస్సవ్యతర్జన్యంగుష్ఠమధ్యతః।
విసృజ్య సవ్యాంగుష్ఠం దక్షిణాంగుష్ఠవేష్టితం।
కృత్వా చ తిథివారాదీనుక్త్వా భగవదాజ్ఞయా।

శ్రీరామచంద్రప్రీత్యర్థం విధివాక్యానుసారతః।
కరిష్యే తత్ర కర్మేతి సంకల్ప ధ్యానసంయుతం।
కృత్వా స్నానాదికం కర్మ
రామాయాం తే సమర్పయేత్॥

—*ప్రాతస్స్నానవిధిః*—

సంకల్పోక్తప్రకారేణ ప్రాతస్స్నానం సమాచరేత్॥
సమస్తజగదాధార శంఖచక్రగదాధర।
దేహి దేవ మమానుజ్ఞాం యుష్మత్తీర్థనిషేవణే॥
ఇత్యనుజ్ఞాప్య లక్ష్మీశం స్నానార్థం ప్రవిశేదపః॥
అప్రాయత్యవినాశాయ నిర్మలత్వాయ చాత్మనః।
తృప్తయే దేవతాదీనాం త్రిర్నిమజ్జనమాచరేత్॥
అథోదుత్తమమిత్యాదిజపేత్సూక్తం చ వారుణం॥
హిరణ్యశృంగమిత్యృగ్భ్యాముపగాహ్య జలే తదా।
అభిషిచ్య స్వమాత్మానం సుమిత్రా ఇతి మంత్రతః।
దుర్మిత్రా యోస్మాన్యం చేతి జలం త్రిర్నిక్షిపేత్స్థలే॥
హస్తాభ్యాం తు తతః పశ్చాత్ మంత్రేణాథ నమోగ్నయే।
ఇతి ప్రణమ్య తీర్థాధిదైవతం కమలాపతిం।
అమేధ్యం శంస్థితం తోయే యదపామితి మంత్రతః।
నిరస్య దక్షిణే పార్శ్వే పశ్చాదత్యాశనాదితి।
ఋగ్భ్యాం త్రిస్తోయమాలోడ్య చతురశ్రం లిఖేత్తతః।
హస్తాయామం తీర్థపీఠం గంగామావాహయేత్తతః॥
ఆవాహయామి త్వాం దేవి స్నానార్థమిహ సుందరి।
ఏహి గంగే నమస్తుభ్యం సర్వతీర్థసమన్వితే॥
ఇతి మంత్రేణ చావాహ్య గంగాం తాం ప్రార్థయేత్తతః॥

విష్ణుపాదాబ్జసంభూతే గంగే త్రిపథగామిని।
ధర్మద్రవేతి విఖ్యాతే పాపం మే హర జాహ్నవి॥
విష్ణువామపదాంగుష్ఠనఖస్రోతోవినిస్సృతే।
తద్భక్తివిష్ణురూపా త్వం గంగే మాం మోచయైనసః॥
మంత్రేణానేన దత్వార్ఘ్యం తన్నామాని పఠేత్తతః।
నందినీ నళినీ సీతా మాలతీ చ మలాపహా।
విష్ణుపాదాబ్జసంభూతా గంగా త్రిపథగామినీ।
భాగీరథీ భోగవతీ జాహ్నవీ త్రిదశేశ్వరీ॥
ఉక్త్వా ద్వాదశనామాని తతస్సంప్రార్థయేన్నదీః॥
గంగే చ యమునే చైవ గోదావరి సరస్వతి।
నర్మదే సింధు కావేరి జలేస్మిన్ సన్నిధిం కురు॥
ఇమం మే గంగ ఇత్యుక్త్వా పుణ్యతీర్థాని సంస్మరేత్॥
పుష్కరాద్యాని తీర్థాని గంగాద్యాస్సరితస్తథా।
ఆగచ్ఛంతు మహాభాగాః స్నానకాలే సదా మమ॥
నిమజ్జేత్సలిలే చాపోఅస్మానిత్యథ మంత్రతః।
ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మంత్రైస్తతస్సంప్రోక్షణం చరేత్॥
తతోఘమర్షణం సూక్తం నిమగ్నస్సలిలే జపేత్।
ఋతం చ సత్యం చేత్యేతద్వాక్యమఘమర్షణం॥
అఘమర్షణసూక్తస్యాఘమర్షణ ఋషిః స్మృతః।
ఛందోనుష్టుబ్భావవృత్తో దేవతా పరికీర్తితా॥
ఆవర్తయేద్ద్వాదశాష్టషట్త్రివారం యథాబలం।
ధ్యాత్వా నారాయణం తస్య పాదాంబుజవినిర్గతాం।
స్వమూర్ధని త్రిపథగాం నిపతంతీం విచింతయేత్॥
తయా సంక్షాళితం ధ్యాయేద్బాహ్యమాభ్యంతరం మల

యత్పృథివ్యాంరజస్స్వతిగృహీత్వాంజలినాజలం।
అభిషిచ్యశిరస్యాద్రిం జ్వలతీతితుపాణినా।
ఆదాయసలిలంపీత్వాశిరసిప్రోక్షణంచరేత్॥
అకార్యకారీత్యేతాభ్యాంపాణినాజలబిందుభిః।
కృత్వాథాచమనంకుర్యాద్దేవర్షిపితృతర్పణం॥
ఉపవీతీనివీతీచప్రాచీనావీతవానపి।
పూర్వోత్తరాదక్షిణాశాభిముఖస్స్వస్వతీర్థతః।
గోశృంగమాత్రంసలిలముద్ధృత్యసలిలేక్షిపేత్॥
నాభిమాత్రేజలేస్థిత్వాగృహీత్వాస్వస్వతీర్థతః।
ఊర్జంవహంతీరిత్యేతంమంత్రముక్త్వాతతఃపరం।
అధోముఖేనాంజలినాత్రిఃకృత్వాప్సుప్రదక్షిణం।
ఉచ్చార్యత్రిస్తృప్యతేతిసలిలంత్రిస్సలేక్షిపేత్॥
తద్దేశంశోధయేత్పూర్వంపశ్చాదపిచవారిణా॥
తతస్సలేపాదమేకమేకంతోయేనిధాయచ।
ఆసీనోథద్విరాచమ్యస్నానశాటీంనిపీడయేత్॥
వస్త్రంచతుర్గుణీకృత్యగృహీత్వాతదధోదశాం।
సవ్యోత్తరాభ్యాంపాణిభ్యాంనివీతీపీడయేత్స్థలే॥
యేకేచాస్మత్కులేజాతాఅపుత్రాగోత్రజామృతాః।
తేగృహ్ణంతుమయాదత్తంవస్త్రనిష్పీడనోదకం॥
ఇతిమంత్రేణనిష్పీడ్యవస్త్రఖండద్వయేనతు।
శిరశ్చదేహంప్రత్యేకమాసీనఃపరిమార్జయేత్॥
ప్రహృత్యమర్దయిత్వావాపాణినాసలిలేపివా।
గృహీతమపివాన్యేనపాదేసంస్థాపితంతువా।
త్రిగుణీకృత్యవాస్నానవస్త్రంనిష్పీడయేన్నతు॥

దేవాఃపిబంతి కేశాంబుశరీరాంబుతథర్షయః।
పిబంతిపితరస్తద్వద్వస్త్రనిష్పీడనోదకం॥
తస్మాత్ స్నాతస్సపద్యేవన దేహంపరిమార్జయేత్॥
చండాలంపతితంవాపిస్నాత్వాపశ్యేద్యదిద్విజః।
స్నానశాట్యాపాణినావాశిరోంగంపరిమార్జయేత్॥
ఆర్ద్రనిష్పీడితంవస్త్రంయదిస్కంధేవినిక్షిపేత్
ఊర్ధ్వంతుయద్యనుద్ధృత్యస్నానవస్త్రమథస్త్యజేత్
పరిత్యక్తాంస్నానశాటీమనాచమ్యయదిస్పృశేత్।
సర్వేష్వేషునిమిత్తేషుపునస్స్నానంసమాచరేత్॥
పురోదక్షిణపార్శ్వేచ కేశాంబ్వమృతసన్నిభం।
సవ్యపార్శ్వేపృష్ఠతశ్చతదేవసురయాసమం॥
శుచీవఇతిమంత్రేణవ్యాహృతీభిస్తథాంబరం।
సంప్రోక్ష్యదేవస్యత్వేతితదాదాయవివస్వతే।
సందర్శయిత్వోదుత్యమిత్యావహంతీతిధారయేత్॥
పరిత్యజేత్స్నానశాటీమూర్ధ్వముద్ధృత్యభూతలే।
జంఘేపాదౌమృజ్జలాభ్యాంప్రక్షాళ్యాకూర్పరంకరౌ
ద్విరాచమ్యస్నానశాట్యాందత్వాతిసోమృదస్తతః।
విశోధ్యతాంవినిష్పీడ్యపూర్వవన్మంత్రవర్జితం।
నామప్రకోష్ఠేనిక్షిప్యద్విరాచమనమాచరేత్॥

—*వస్త్రలక్షణం*—

అధౌతంకరధౌతంచకృష్ణమన్యధృతంతథా।(కారుధౌ.
వినిర్మితంచచండాలైఃకాషాయంకేశదూషితం।
సర్వారక్తందశాహీనంభుగ్నంవస్త్రంవివర్జయేత్।
జీర్ణంస్యూతంచమలినంవిభవేసతివర్జయేత్॥

దశాహీనంతుకౌపీనమంతరాధారయేద్గృహీ।
అధోవస్త్రంచోత్తరీయంవ్యత్యయేననధారయేత్॥

—*స్నానభేదాః*—

అఘమర్షణదేవాదితర్పణాదిసమన్వితం।
స్నానంవారుణమాఖ్యాతంస్నానంగౌణమథోచ్యతే॥
గాయత్రంకాపిలంమాంత్రంమానసంచచతుర్విధం।
అశక్తౌవారుణస్నానేగౌణస్నానంసమాచరేత్॥
గాయత్ర్యాదశవారాభిమంత్రితేనాంభసాశిరః।
సంప్రోక్షయేత్తథాంగానిస్నానంగాయత్రమీరితం॥
పాదాదినాభిపర్యంతంసమ్యక్ప్రక్షాళ్యమృజ్జలైః।
వాససార్ద్రేణసర్వాంగమార్జనంకాపిలంస్మృతం॥
శంనోదేవీస్తథాపోవాఇదంచదుప్రదాదిచ।
ఆపోహిదంచేతిమంత్రైఃప్రోక్షణంమాంత్రమీరితం॥
పాదయోర్మూర్ధ్నిహృదయేమూర్ధ్నివక్షసిపాదయోః।
హృదయేపాదయోర్మూర్ధ్నినవభిఃప్రణవాదికైః।
ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మంత్రైరితిసంప్రోక్షయేత్క్రమాత్॥
మంత్రస్నానమిదంచస్యాన్మాంత్రమన్యచ్చగీయతే॥
మంత్రైర్నవభిరేవాదౌపాదయోర్మస్తకేహృది।
పునఃపునశ్చసంప్రోక్ష్యశిరస్యురసిపాదయోః।
అర్ధర్చైశ్చసంప్రోక్ష్యవక్షఃపాదశిరస్స్వథ।
ఋగ్భిఃప్రోక్ష్యాథతిసృభిస్సర్వాభిర్మస్తకేపునః।
ప్రోక్షయేచ్చసర్వత్రవదేత్ప్రణవపూర్వకం।
ఇచ్చమాంత్రమపరంమంత్రస్నానంత్రిధాస్మృతం॥
ధ్యాతంపుండరీకాక్షంమంత్రమూర్తింహరింస్మరేత్।

అనంతాదిత్యసంకాశంవాసుదేవంచతుర్భుజం।
శంఖచక్రగదాపద్మధారిణంవనమాలినం।
శ్యామలంశాంతహృదయంప్రసన్నముఖపంకజం।
దివ్యచందనలిప్తాంగంచారుహాసంశుభేక్షణం।
హారకేయూరమకుటకుండలైరుపశోభితం।
శ్రీవత్సవక్షసంశ్రీశమనంతంగరుడధ్వజం।
ధ్వజవజ్రాంకుశాబ్జారిశంఖాంకితపదద్వయం॥
తత్పాదపద్మజాంగంగాంనిపతంతీంస్వమూర్ధని।
చింతయేద్బ్రహ్మరంధ్రేణప్రవిశంతీంస్వకాంతను।
తయాసంక్షాళితంధ్యాయేద్బాహ్యమాభ్యంతరంమలం
ఇత్యుక్తంమానసంస్నానంసర్వస్నానాధికంపరం॥
స్నానాన్యన్యానిచత్వారిసంతివాయవ్యపార్థివే।
సారస్వతందివ్యమేషాంప్రకారఃకథ్యతేధునా॥
గోపాదపాంసూన్సాయాహ్నే
గోసావిత్ర్యభిమంత్రితాన్।
గాత్రేష్వాలేపయేదేతత్స్నానంవాయవ్యమీరితం॥
యద్ద్వాదశోర్ధ్వపుండ్రాణాంధారణంతత్తుపార్థివం
విద్వద్భిరుదితంయత్తత్ స్నానంసారస్వతంస్మృతం॥
యదోత్తరాయణేవర్షస్సాతపస్స్యాతిచేత్తదా।
వర్షధారాభిరేవేదందివ్యస్నానమితీరితం॥
నైతేషుగౌణస్నానేషుదేవర్షిపితృతర్పణం॥
ఏవముక్తస్స్నానవిధిస్సాంగోమునిభిరీరితః॥

—*పూర్వాచార్యోక్తస్నానవిధిః*—

విధిరన్యోఽస్మదాచార్యైర్వర్ణితఃప్రోచ్యతేధునా॥

ఆదాయమృత్తికాంశుద్ధాంస్నానంసంకల్ప్యతాంతతః।
అష్టాక్షరేణాభిమంత్ర్యశుచౌదేశేనిధాయచ।
ద్విధాకృత్వాధికంభాగమేకమాదాయతేనతు।
శరీరమనులిప్యత్రిర్నిమజ్జ్యాచమ్యచత్రిధా।
ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాధ్యాత్వాదేవంరమాపతిం।
ఇతరంభాగమాదాయవామపాణితలేత్రిధా।
కృత్వాపృథక్త్రిస్సంప్రోక్ష్యాష్టాక్షరేణాభిమంత్ర్యచ।
మూలస్థాంమృదమాదాయదశదిగ్బంధనంతయా।
అస్త్రమంత్రేణకృత్వాన్యాం
మృత్తికాంమూలమంత్రితః।
కల్పయిత్వాతీర్థపీఠముదకేగ్రకరస్థితాం।
ఆలిప్యహస్తతలయోర్దర్శయిత్వావివస్వతే।
అంగమంత్రైరస్త్రహీనైరాలిప్యాంగేషుపంచసు।
ఆపాదమస్తకందేహమనులిప్యతతఃకరౌ।
ప్రక్షాళ్యభగవద్వామపాదాంగుష్ఠవినిస్సృతాం।
గంగాంప్రకల్ప్యతేపీఠేసలిలాంజలినాతతః।
ఆవాహ్యమూలమంత్రేణావాహయామీతిమంత్రతః॥
ఉదకాంజలినాతస్యైవిష్ణువామేతిమంత్రతః।
మూలమంత్రేణదత్వార్ఘ్యమాదాయాంజలినోదకం।
ఆవర్త్యాష్టాక్షరంమంత్రంసప్తకృత్వోభిమంత్ర్యతత్।
సప్తధాపంచధావాపిత్రిధావాకుంభముద్రయా।
తేనాభిషిచ్యశిరసిగృహీత్వాపాణినోదకం।
త్రిఃపంచసప్తకృత్వోవామూలేమంత్రేణవైష్ణవః।
అభిమంత్ర్యోదకంసర్వంపీత్వాచమ్యాథమస్తకే।

పూర్వోక్తసంఖ్యయాప్రోక్ష్యమూలేనమనునాతతః।
జలేనిమగ్నోభగవత్పాదాబ్జన్యస్తమస్తకః।
యావచ్ఛ్వాససమూలమంత్ర
మావర్త్యోన్మజ్జ్యవాగ్యతః।
ఆదిత్యాంతస్థితంవిష్ణుంధ్యాత్వాచోత్తీర్యభూతలే।
కౌపీనాచ్ఛాదనంకృత్వాధౌతవస్త్రోత్తరీయధృత్।
మంత్రస్నానాదిభేదేషుశక్యంకృత్వాప్రయత్నతః।
ధృతోర్ధ్వపుండ్రఃకృత్వాచదేవర్షిపితృతర్పణం।
అశక్తౌవారుణేస్నానేగౌణేఽదేవాదితర్పణం।
ఉపాస్యసంధ్యాంగాయత్రీంజపిత్వాష్టోత్తరంతథా।
గాయత్ర్యుద్వాసనంకృత్వామిత్రోపస్థానమేవచ।
సంతర్ప్యథారశక్త్యార్దీదేవర్షిపితృకానపి।
పశ్చాత్సమంత్రకంస్నానశాటీంనిష్పీడ్యపూర్వవత్।
వామప్రకోష్ఠేనిక్షిప్యద్విరాచామేదితిక్రమః॥

—*ఊర్ధ్వపుండ్రవిధిః*—

యత్సచ్చరిత్రరక్షాయామాచార్యైఃప్రతిపాదితం।
విధానమూర్ధ్వపుండ్రాణాంతత్సంగృహ్యాధునోచ్య
ఉపవీతంశిఖాబంధంధారణంశంఖచక్రయోః।
పవిత్రమూర్ధ్వపుండ్రంచనత్యాజ్యంసర్వదాద్విజైః॥
వైష్ణవానాంద్వాదశైవపుండ్రాణ్యేకమథాపివా।
అష్టౌషట్చచతురఃపుండ్రాననాచారాన్నధారయేత్
ద్విపుండ్రధారణేచింత్యంవచనంద్విజసత్తమైః॥
శ్వేతేతరాంమృత్తికాంచానామికాంచవినాంగులీః।
సంస్థానమపిపుండ్రాణాంహరిపాదాకృతింవినా।

ద్వాణిచవివర్జ్యానివినాశ్వేతాంచమృత్తికాం॥
నఖైర్విలిఖేత్పుండ్రాణ్యన్యేనాపినకారయేత్।
క్తాదక్షిణహస్తస్యవామహస్తేననస్పృశేత్॥
ఊర్ధ్వపుండ్రాణిధార్యాణిహరిపాదాకృతీనిచ।
స్ఫుటానిసాంతరాళానిదృష్టిరమ్యాణ్యృజూనిచ॥
వల్మీకేతుళసీమూలేసింధుతీరేనదీతటే।
పర్వతేభగవత్క్షేత్రేప్యాహరేదేషుమృత్తికాం॥
లలాటేనాసికామూలమారభ్యాకేశమాయతం।
ఊర్ధ్వంనాభేర్వక్షసోథఉదరేత్వాయతంభవేత్॥
కుక్షౌపృష్ఠేతథావక్షోభుజేష్వష్టాంగుళంభవేత్।
పంచేతరాణాంపుండ్రాణాం
విస్తారస్త్ర్యంగుళోభవేత్॥
గళస్థానాంతుపుండ్రాణామాయతంచతురంగుళం।
సప్తేతరాణాంపుండ్రాణాంవిస్తారోద్వ్యంగుళోభవేత్
లలాటకుక్షివక్షస్సుకంఠేకుక్షౌచదక్షిణే।
దక్షిణేచభుజేకంఠేకుక్షౌవామేతథాభుజే।
కంఠేపృష్ఠేచపిఠరేక్రమాత్పుండ్రాణిధారయేత్॥
ఏతానికేశవాదీనాంస్థానానిస్యురనుక్రమాత్।
ధ్యాయేదేతేషుపుండ్రేషు
తానేతాన్స్వాత్మగుప్తయే॥
హస్తేప్రక్షాళ్యసమ్మృజ్యవామపాణితలేతతః।
అస్త్రమంత్రేణహస్తేనదక్షిణేనవిశోధితే।
ప్రణవేనమృదంశుభ్రాంనిధాయసలిలేనతాం।
గంధద్వారామిత్యనేనసిక్త్వాదశసుదిక్ష్వథ।

రక్షాంకృత్వాస్త్రమంత్రేణతర్జన్యాప్రణవేనతు।
ఏకీకృత్యమృదంపశ్చాత్సలిలేనప్రదక్షిణం।
అష్టాక్షరేణాభిమంత్ర్య లిఖిత్వాబీజమవ్యథః।
నారసింహాంతతోమంత్రంశతధారమితీరయన్।
తీర్థతోయంవినిక్షిప్యహరిపాదాంబుజంస్మరన్।
ఏకీకృత్యపునస్త్రిఃఖండంమృదంచైవసమంతతః।
సమూహ్యైకాంమృదంపశ్చాద్విష్ణోర్నుకమితిబ్రువన్
పంచోపనిషదోమూలమంత్రంచద్వాదశాక్షరం।
వైష్ణవాన్సప్తమంత్రాంశ్చజపిత్వాచాభిమంత్ర్యతా
ప్రథమంమూర్ధ్నివిన్యస్యలలాటాదిషుధారయేత్॥
ద్వాదశాక్షరమంత్రస్యప్రణవాదిసబిందుకం।
ఏకైకార్ణంచతుశ్చక్రంనమస్యామీత్యతఃపరం।
శ్లోకస్యైకైకమర్ధంచక్రమేణోచ్చార్యమృత్తికాం।
ధారయేద్ద్వాదశాంగేషులలాటాదిషుసంయతః॥
పూర్వోక్తాయామవిస్తారప్రమాణసహితంద్విజః।
కేశవాదీన్తథాధ్యాయన్తదధాంశ్చపిచింతయన్
ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ
మృచ్ఛేషంమూర్ధ్నిధారయేత్॥
సుసంస్కృతంచాభిషిక్తంకమారమణపాదయోః।
పుండ్రాణామంతరాళేషు
నిశాచూర్ణంచధారయేత్॥
ప్రణవాద్యైశ్చతుర్థ్యంతైర్నామభిఃకేశవాదిభిః।
నమోన్వితైరంగుళీభిర్న్యస్యాంగుష్ఠవివర్జితైః।
పుండ్రేష్వంజలినాతాన్విప్రణమేచ్చయథాక్రమం॥

అశక్తౌమృదభావేహపుండ్రమేకంయదాభవేత్।
వ్రణవేనోద్ధృతాసీతిలలాటేధారయేత్తదా॥
సమస్తసిద్ధిప్రాప్త్యర్థంశ్రియైపుష్ట్యైచశాంతయే।
ముక్త్యర్థమపిపద్మాక్షతులసీమణిమాలికాం।
కంఠేయోధారయేత్తస్యవినశ్యత్యుపపాతకం॥
విశేషేణశ్రాద్ధహోమానుజపాదిషుచధారయేత్॥
యత్పవిత్రోత్సవేవిష్ణోస్సంస్కృతంధారితంచతత్।
పవిత్రంధారయేత్కంఠేసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే॥

ఇత్యూర్ధ్వపుండ్రధారణవిధిః

—*అథసంధ్యావందనవిధిః*—

పవిత్రపాణిరాచమ్యప్రాణానాయమ్యవాగ్యతః।
ప్రాతస్సంధ్యాముపాసిష్యఇతిసంకల్పయేత్తతః॥
ఆపోహిష్ఠేత్యాదిమంత్రాణాంసింధుద్వీపఋషిస్తథా।
గాయత్రీఛందఇత్యుక్తంపరమాత్మాచదేవతా॥
శీర్షేన్యసేదృషింఛందోజిహ్వాయాందేవతాంహృది।
న్యస్యాంగులీభిరంగుష్ఠరహితాభిస్తతోవదేత్॥
వినియోగంప్రోక్షణాదౌసర్వమంత్రేష్వతిక్రమః।
న్యస్యోక్త్వైవంశిరస్యేవమంత్రైస్సంప్రోక్షణంచరేత్।
తోయంవామేనహస్తేనసర్వత్రప్రోక్షణేస్పృశేత్॥
ప్రోక్షణంభోజనంహోమానమర్చనంపరిషేచనం।
బలికర్మచదైవేకుర్యాత్తీర్థేనసర్వదా॥
ప్రోక్షణంప్రణవేనైకంకృత్వాపశ్చాద్ద్వితీయకం।
పునస్తాభిర్వ్యాహృతిభిర్గాయత్ర్యాచతృతీయకం।
ఆపోహిష్ఠాద్యాభిరృగ్భిర్మంత్రైస్సప్తభిఃప్రోక్ష్యస్తథా।

యస్యక్షయాయేత్యేతేనప్రోక్ష్యపాదద్వయంతతః।
శిరస్యాపోజనయథేత్యేతేనప్రోక్షయేత్పునః॥
ఆపోహింత్యాదిమంత్రాణాంకుర్యాత్ ప్రణవమాదితః
సమస్తాభిర్వ్యాహృతిభిస్స్వాత్మానంపరిషిచ్యచ॥
సూర్యశ్చేత్యనువాకస్యముసిరగ్నిరుదాహృతః।
ఉక్తంచఛందోగాయత్రీదేవతాసూర్యఈరితః॥
సూర్యశ్చాపఃపునంత్వగ్నిరిత్యేషాంప్రాశనత్రయే।
ప్రోక్తాఆచమనేయేయేనియమాస్తేసమాస్స్మృతాః
క్రియాఃప్రోక్షణపానాద్యా
మంత్రాంతేషుసమాచరేత్॥
సూర్యశ్చమేతిమంత్రేణపీత్వావార్యభిమంత్రితం।
తతఆచమ్యచదధిక్రావ్ణ్ణఇతిమంత్రతః।
తతఆపోహీతిమంత్రైఃపూర్వవత్ప్రోక్షణంచరేత్
దధిక్రావ్ణ్ణఇత్యస్యవామదేవఋషిస్స్మృతః।
ఛందోనుష్టుప్సమాఖ్యాతంవిశ్వేదేవాస్తుదేవతాః॥
పూర్వవత్పరిషిచ్యాథపాణినాయమ్యచోత్థితః।
అంగుష్ఠతర్జనీయోగంతర్పణేఘ్యర్ఘ్యేవివర్జయేత్॥
కృత్వాపాదౌచసంయుక్తావాదాయాంజలినోదకం।
అభిమంత్ర్యాథగాయత్ర్యాతారవ్యాహృతియుక్తయ
ఆభ్రూమధ్యంసముద్ధృత్యరవిమండలమధ్యగం।
ధ్యాయన్లక్ష్మీపతింతస్యపాదాబ్జేంజలిముత్క్షిపన్॥
పార్ష్ణిద్వయంసముద్ధృత్య
సమర్ప్యార్ఘ్యత్రయంతతః।
ఆదిత్యాభిముఖోసావాదిత్యోబ్రహ్మేతి మంత్రతః।

తదర్థధ్యానసహితంపూర్వవత్పరిషేచయేత్ ॥
కృత్వాప్రదక్షిణంచోపవిశ్యాచమ్యాద్భిరంభసి।
తర్పయిత్వాకేశవాదీన్ద్వాదశాచమనంచరేత్ ॥
ప్రాతఃప్రతిదినంసంధ్యాంగాయత్రీరూపిణీంద్విజః।
సావిత్రీరూపిణీంమధ్యందినేసాయంసరస్వతీం।
ఉపాస్యవిధివత్సర్వపాపైర్ముక్తోభవేద్ధ్రువం॥
సూర్యోదయాత్ప్రాగ్ఘటికా
ద్వయాదారభ్యచోదయాత్।
సంధ్యాకార్యాతుతత్రాపిసత్సుభేషూత్తమస్మృతః॥
ఆసాయమారభ్యైకార్థయామాత్కాలఉదాహృతః।
మాధ్యాహ్నికస్యతత్రాపిమధ్యాహ్నస్తూత్తమఃస్మృతః॥
అర్ధమస్తమితేసూర్యఆరభ్యాతారకోదయాత్।
కాలస్తుసాయంసంధ్యాయాస్తత్రాప్యర్కేఽస్థితేవరః॥
ప్రాగగ్రేషుతతస్థిత్వాదర్భేషుప్రాఙ్ముఖోద్విజః।
ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా
ధ్యాయేత్సంధ్యాంతుదేవతాం॥
స్వపన్నస్తమయేనశ్నన్నాన్యాసీతారుణోదయాత్।
స్వపన్సూర్యోదయేనశ్నన్తిష్ఠేన్నాసీదివాద్విజః॥
ఆపస్తంబేనమునినాధర్మశాస్త్రఇతీరితం॥
ఏకోపవాసఃప్రాతస్స్యాత్సాయంనక్తముపోషణం।
కాలాతిక్రమణేకార్యమితిబోధాయనోదితం॥
ఉపవాసంనిత్యకర్మాతిక్రమేమనురబ్రవీత్॥
అర్ఘ్యప్రదానతఃపూర్వముదితేస్తమితేరవౌ।
గాయత్ర్యష్టశతంజప్యమిత్యత్రిమునీరితం॥

గాయత్ర్యష్టసాహస్రం జపంకుర్యాదనాపది।
సంధ్యాతిక్రమణే ప్రాయశ్చిత్తంసంవర్తచోదితం॥
సంధ్యాతిక్రమణేకృచ్ఛ్రంకుర్యాదిత్యాహదేవలః॥
యదాపస్తంబకథితం యచ్చబోధాయనోదితం।
అబుద్ధిపూర్వే తత్ జ్ఞేయంబుద్ధిపూర్వే మనూదితం॥
అశక్తావుపవాసస్య గాయత్ర్యష్టశతంజపః।
గాయత్ర్యష్టసహస్రంతువిజ్ఞేయంతదనాపది॥
మాసాతిక్రమణేకృచ్ఛ్రంప్రాజాపత్యముదాహృతం
స్మృతిరత్నాకరేసప్త్యగ్న్యుపస్థాత్తేతిదృశ్యతే॥
సంధ్యాదిత్యలోపేతుదినమేకమభోజనం।
దినద్వయేత్రిరాత్రంస్యాత్ కృచ్ఛ్రార్ధంతుదినత్రయే॥
దశాహేకృచ్ఛ్రమేకంస్యాదూర్ధ్వంచాంద్రాయణంచరే
చాంద్రాయణంపరాకంచ మాసాదూర్ధ్వంవిధీయ
తతోప్యేవంప్రకల్ప్యంస్యాద్వ్యాసస్యవచనంతథా।
ఇతితత్రైవశంఖస్యవచనంసముదాహృతం॥
ప్రాతఃకాలేఽతిక్రమేస్యాత్ప్రాణాయామత్రయంస్మృ
సంగవేద్విగుణంప్రోక్తంమధ్యాహ్నేత్రిగుణంభవే
చతుర్గుణంచాపరాహ్ణేసాయంషట్త్రింశదీరితం॥
ప్రాణాయామస్య గాయత్ర్యాద్వ్యంతవ్యాహృతియు
యా।చతురర్ఘ్యంతుదత్వాథసంధ్యాకర్మసమాచరే
లోకోపకారకేదత్తుప్రోక్తమేతదుదీరితం।
ప్రయోగపారిజాతేతుసంగ్రహోక్తమితీరితం॥
చతుర్థమర్ఘ్యమిత్యుక్తంస్మృతిముక్తాఫలేత్విదం॥
రాత్రికర్తవ్యకర్మాణిప్రమాదాదకృతానిచేత్।

అహని ప్రథమే యామే తాని కుర్యాదతంద్రితః॥
దివాకృత్యాని శర్వర్యాః ప్రథమే ప్రహరే చరేత్।
వర్జయిత్వా పంచయజ్ఞాన్ కర్తవ్యాస్తే దివైవహి॥
ఉక్తకాలే యద్యనార్తాస్సంధ్యాం నోపాసతే ద్విజాః।
సూర్యహత్యాం తతో గత్వా తే శూద్రసదృశాః స్మృతాః॥
నార్ద్రవాసాస్సదా కుర్యాత్సంధ్యాచమనం జపం।
కుర్యాత్కదాచిచ్చేజ్జానుదఘ్నాస్వప్సుస్థితశ్చరేత్॥
సూతకే త్వార్ద్రవసనః ఆపోహిత్యాదికాన్మనూన్।
మనసోచ్చార్య గాయత్రీముక్త్వా సంధ్యాత్రయేపిచ।
దత్వార్ఘ్యమపి గాయత్రీం జపేదల్పం తు నేతరత్॥
శ్రీపాంచరాత్రరక్షాయాం సూతకే మృతకేపిచ।
అర్ఘ్యప్రదానకాలేపి మనసోచ్చారణం స్మృతం॥
జలే యదా జపం కుర్యాత్తదాత్రైవసంస్థితః।
ప్రదక్షిణనమస్కారౌ వినా కుర్యాదుపస్థితిం॥
సావిత్ర్యాదిక్రియాస్సర్వా ఆదిత్యాభిముఖశ్చరేత్।
విష్ణ్వాలయసమీపే తు తమేవాభిముఖశ్చరేత్॥

—*జపవిధిః*—

అనంతరం జపం కుర్యాద్విరాచమ్య శుచిస్థలే।
ప్రోక్షితే ప్రాఙ్ముఖస్థిత్వా ప్రాగగ్రకుశసంస్తృతే।
ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా న్యాసధ్యానసమన్వితం।
ముద్రాః ప్రదర్శ్య గాయత్రీం జపేదాభాస్కరోదయాత్
ప్రాణాయామస్యాదితస్తు ప్రకారః కథ్యతేఽధునా॥

—*ప్రాణాయామవిధిః*—

కనిష్ఠికానామికాభ్యాం సంరుధ్య వామనాసికాం।

విసృజ్యబహిరంతస్థంవాయుందక్షిణనాసయా।
సమ్యజ్నిరుధ్యాంగుష్ఠేనదక్షిణాంనాసికాంతతః।
ధ్యాయన్విధింరక్తవర్ణంస్వనాభికమలస్థితం।
సవ్యనాసికయావాయుమాపూర్యాన్తర్బహిస్థితం।
అంగులీభిస్తాభిరేవసంరుధ్యనాసికాద్వయం।
ఆస్యంబద్ధ్వాతథోష్ఠౌధ్యాయంనిర్గచ్ఛేద్యథామరుత్।
నీలోత్పలాభంశ్రీరామంధ్యాయన్హృదయపంకజే।
మనసావ్యాహృతీస్సప్తపృథక్ప్రణవపూర్వికాః।
ఓంకారమథగాయత్రీముక్త్వాథోతచ్ఛిరస్తథా।
లలాటస్థంశివంశ్వేతంధ్యాయన్దక్షిణనాసయా।
వాయుంశనైశ్శనైస్సమ్యక్చేత్తదాగాత్రంనచాలయేత్
ప్రాణాయామోధ్యానహీనాదుత్కృష్టోధ్యానసంయు
తః॥ శ్వాసేనిరుద్ధేపవనోజాయతేపావకస్తతః।
అగ్నేరాపోథజాయంతేతతోన్తశ్శుధ్యతేత్రిభిః॥
మానసంవాచికంపాపంకాయికంచవినశ్యతి।
ఏకాదశేంద్రియాణాంచదోషానష్టాభవంతిహి॥
ప్రణవంవ్యాహృతీస్సప్తగాయత్రీమపిచక్రమాత్।
ఆవర్తయేత్సకృత్సోయంప్రాణాయామోపరస్స్మృత
ప్రణవస్యవ్యాహృతీనాంగాయత్ర్యాశ్శిరసస్తథా।
న్యస్యఋష్యాదీనథధ్యాత్వాప్రాణాయామాంస్తతశ్చరేత్
ప్రణవస్యఋషిర్బ్రహ్మగాయత్రీఛందఉచ్యతే।
పరమాత్మాదేవతాస్యాద్వినియోగోసుసంయమే॥
అముంమమిత్యంగుష్ఠాదిహృదయాదిషుచన్యసేత్।
విష్ణుంభాస్వత్కిరీటాంగదవలయగళాకల్పహారోదరాంఘ్రి

శ్రోణీభూషాసువక్షో మణిమకరమహాకుండలైర్మండితాంగం।
హస్తాద్యచ్ఛంఖచక్రాంబుజగదమమలం పీతకౌశేయమాశా
విద్యోతద్భాసముద్యద్దినకరసదృశం పద్మసంస్థం నమామి॥
ప్రణవప్రతిపాద్యస్య విష్ణోర్ధ్యానమితీరితం॥
ఋషయోఽత్రిర్భృగుః కుత్సో వసిష్ఠో గౌతమః స్మృతః।
కాశ్యపాంగిరసౌ సప్త వ్యాహృతీనాం క్రమాత్ స్మృతాః।
గాయత్ర్యుష్ణిగనుష్టుప్చ బృహతీ పఙ్క్తిరేవ చ।
త్రిష్టుబ్జగత్యౌ ఛందాంసి ప్రోక్తాన్యాసాం యథాక్రమం॥
అగ్నివాయ్వర్కవాగీశవరుణేంద్రాశ్చ దేవతాః।
విశ్వేదేవాశ్చ చరణజంఘాజానూదరేషు చ।
కంఠే ముఖే మస్తకే చ క్రమేణ వ్యాహృతీర్న్యసేత్॥
ధ్యేయాః క్రమేణ శ్వేతాభా శ్యామా పీతా పిశంగినీ।
లోహితా నీలవర్ణా చ సప్తమీ కనకోజ్జ్వలా॥
స్వస్వోక్తవర్ణతనవో రూపయౌవనసంయుతాః।
క్షౌమవస్త్రపరీధానాస్సర్వాభరణభూషితాః।
దివ్యచందనలిప్తాంగా దివ్యమాల్యోపశోభితాః।
సితోపవీతహృదయాస్సపవిత్రచతుష్కరాః।
ఉన్నిద్రవదనాంభోజప్రభామండలమండితాః।
జటాకలాపస్ఫూర్జేందుప్రభాపూరితదిఙ్ముఖాః।
అభయాక్షస్రగప్పాత్రపరహస్తసరోరుహాః।
ఏవం వ్యాహృతయస్సప్త ధ్యేయా హోమజపాదిషు॥
విశ్వామిత్రఋషిః ప్రోక్తో గాయత్రీ ఛంద ఈరితం।
సవితా దేవతా ప్రోక్తా గాయత్ర్యా న్యాస ఉచ్యతే॥
పదద్వయం హృది న్యస్య శిరస్యేకం పదం తతః।

పదద్వయం శిఖాయాం చ షష్ఠం తు కవచే పదం।
పదత్రయం నయనయోరస్త్రార్థే చరమం పదం॥
ముక్తావిద్రుమహేమనీలధవళచ్ఛాయైర్ముఖైస్త్రీక్షణై
ర్యుక్తామిందుకలానిబద్ధమకుటాం తత్వార్థవర్ణాత్మికాం
గాయత్రీం వరదాభయాంకుశకశాం శుభ్రంకపాలం
ణం శఙ్ఖం చక్రమథారవిన్దయుగళం హస్తైర్వహంతీం భజే
గాయత్రీశిరసో బ్రహ్మ ఛందోనుష్టుబుదాహృతా॥
పరమాత్మా దేవతాస్యాస్తేన మంత్రేణ విగ్రహే।
శిరః ప్రభృతి పాదాంతం కరాభ్యాం వ్యాపకం న్యసేత్॥
అర్కమండలమధ్యస్థం సూర్యకోటిసమప్రభం।
బ్రహ్మాదిసేవ్యపాదాబ్జం నౌమి బ్రహ్మరమాసఖం॥
ఏవం ధ్యాత్వా న్యాసపూర్వం తతో ముద్రాః ప్రదర్శయే
పద్మం చ సురభిర్యోనిర్వరాహో వాసుదేవికా।
ఆత్మముద్రా జ్ఞానముద్రా సప్తముద్రాః ప్రకీర్తితాః॥
ప్రణవస్య వ్యాహృతీనాం గాయత్ర్యాశ్శిరసస్తథా।
న్యాసం ధ్యానం చ కృత్వైవం ప్రాణానాయమ్య చ త్రిధా
ఏవమేవ జపిత్వాదౌ గాయత్రీం దశధా తతః।
ఆవాహయేత్తామాయాతు వరదేత్యనువాకతః॥
ఏతస్యర్షిర్వామదేవశ్ఛందోనుష్టుబ్జగత్యపి।
గాయత్రీ దేవతా చ స్యాదావాహ్య రవిమండలే।
హృత్పద్మకర్ణికామధ్యే రత్నసింహాసనేపివా॥
ప్రాతర్ధ్యాయామి గాయత్రీం రవిమండలమధ్యగాం।
ఋగ్వేదముచ్చారయంతీం రక్తవర్ణాం కుమారికాం।
అక్షమాలాకరాం బ్రహ్మదైవత్యాం హంసవాహనాం।

మధ్యందినేతుసావిత్రీంరవిమండలమధ్యగాం।
యజుర్వేదంవ్యాహరంతీంశ్వేతాంశూలకరాంశుభాం।
యువతింరుద్రదైవత్యాంధ్యాయామివృషవాహనాం॥
సాయంసరస్వతీంశ్యామాంరవిమండలమధ్యగాం।
సామవేదంవ్యాహరంతీంచక్రాయుధకరాంశుభాం।
ధ్యాయామివిష్ణుదైవత్యాంవృద్ధాంగరుడవాహనాం॥
ధ్యాత్వైవంవేదజననీమాసనాదిసమర్పయేత్॥
దదామిదేవ్యాసనంతేపాద్యార్ఘ్యాచమనానిచ।
స్నానంవస్త్రంచోపవీతంగంధంపుష్పంతథైవచ।
ధూపందీపంచనైవేద్యంతాంబూలంచప్రదక్షిణం।
నమస్కారంచోపచారాన్దదామ్యేతాంస్తుమానసాన్
శిక్షాకల్పోవ్యాకరణంనిరుక్తంజ్యోతిషంతథా।
శిరాంసియస్యాశ్చ్వసనంఛందోవివృతిరీరితం॥
ధర్మశాస్త్రాణిహృదయంబాహవోన్యాయవిస్తరాః।
కైలాసమలయావూరూయస్యావాసఃపయోనిధిః।
యస్యానాభిఃపురాణానిదిశష్షడపికుక్షయః।
విద్యావిద్యేపురఃపశ్చాద్యస్యాశ్చాధర్వచేష్టితం।
ఋగ్యజుస్సామచరణానవగ్రహవిభూషణా।
చంద్రఃపయోధరౌసూర్యమాలావేదాంతమానసా।
మేరుకర్ణాగ్నివదనాచంద్రాక్షిస్యాద్బ్రహ్మమస్తకా।
వాయుశ్శ్వాసారుద్రశిఖాకాలమేఘాలకాంచనా।
కమలానాథహృదయాభూసాంఖ్యాయనగోత్రజా।
చతుర్భుజాంత్రిచరణాంషట్కుక్షింపంచమస్తకాం।
తాంజగద్ధాత్రిణీందేవీంగాయత్రీంప్రణమామ్యహం॥

ఏవంధ్యాత్వాసమభ్యర్చ్యమానసైరుపచారకైః।
స్తుత్వాచదేవీంగాయత్రీమృష్యాదీన్విన్యసేత్తతః॥
విశ్వామిత్రస్సమస్తాయాగాయత్ర్యాఋషిరీరితః।
ఛందస్తుదేవీగాయత్రీసవితాదేవతాస్మృతః॥
కరయోరస్త్రమంత్రేణశుద్ధింకృత్వాతతఃపరం।
గాయత్ర్యావ్యాపకంకృత్వాప్రణవేనకరద్వయే।
ప్రకోష్ఠాంతర్బహిశ్చాపితలయోస్తలపృష్ఠయోః॥
పర్యాయేణపరామృశ్యతలయోఃప్రణవంన్యసేత్॥
అంగుష్ఠయోస్తర్జనీభ్యాంన్యస్యభూరిత్యతఃపరం।
అంగుష్ఠాభ్యాంభువఇతితర్జన్యోర్విన్యసేత్తతః॥
సువరిత్యథవిన్యస్యమధ్యమాంగుళికాద్వయే।
గాయత్ర్యాఃప్రథమంపాదంన్యస్యానామికయోస్తత
కనిష్ఠికాద్వయేపాదంద్వితీయమథవిన్యసేత్॥
తలయోఃపృష్ఠయోఃపాదంతృతీయమథవిన్యసేత్।
భూరంగుష్ఠాభ్యాంనమఇత్యాదిభిఃక్రమతోన్యసేత్॥
అంగుష్ఠయోస్తర్జనీభ్యాంన్యస్యప్రణవమాదితః।
అష్టాంగుళీనాంతదనుచతుర్వింశతిపర్వసు।
చతుర్వింశత్యక్షరాణిసబిందూనిన్యసేత్క్రమాత్॥
ఆరభ్యతర్జనీంవామాంతర్జన్యాంతుసమాపయేత్।
దక్షిణస్యామయంసృష్టిన్యాసస్స్యాద్బ్రహ్మచారిణా
ఏతద్విపర్యయోన్యాసస్సంహారోయోగినాంస్మృతః
తర్జన్యాదికనిష్ఠాంతందక్షిణాదితుహస్తయోః॥
స్థితిన్యాసోగృహస్థానాంమూలమధ్యాగ్రపర్వసు।
ప్రణవాదినమోంతంచన్యాసంకుర్యాద్యథాక్రమం॥

అంగుష్ఠయోస్తు గోవిందం తర్జన్యోస్తు మహీధరం।
హృషీకేశం మధ్యమయోర్న్యస్యానామికయోస్తతః।
త్రివిక్రమం న్యస్య విష్ణుం కనిష్ఠాంగుళికాద్వయే।
మాధవం కరయోర్మధ్యే న్యసేదేకాం పృథక్ పృథక్॥
చతుర్థ్యంచ నమశ్చాంతే నదేవ్వ్రిణవమాదితః॥
పాదత్రయస్య గాయత్ర్యా ఋషిశ్ఛందశ్చ పూర్వవత్।
బ్రహ్మవిష్ణుగిరీశశ్చ దేవతాస్స్యుర్యథాక్రమం॥
మూర్ధ్ని నాభౌ పాదయోశ్చ
న్యస్య పాదత్రయం క్రమాత్।
శిరః ప్రభృతి పాదాంతం కరాభ్యాం సంస్పృశేత్తతః॥
పాదయోర్జానునోరూర్వోర్గుహ్యే నాభౌ చ వక్షసి।
కంఠే ముఖే భ్రువోర్మూర్ధ్న్యస్తకే చ క్రమాన్న్యసేత్॥
పాదాది సృష్టిన్యాసోయం కర్తవ్యో బ్రహ్మచారిభిః॥
మూర్ధాద్యా చరణం న్యాసః సంహారో యతిసమ్మతః॥
పాదాద్యా నాభి మూర్ధాది స్థితిన్యాసం గృహీ చరేత్॥
తత్తన్న్యాసక్రమేణాంగం గాయత్ర్యాథ స్పృశేత్సః॥
ఓంకారమాదావుచ్చార్య తతో వర్ణం తదాదికం।
ఆత్మనోంతం తతస్తత్వం నమశ్చోక్త్వా న్యసేత్క్రమాత్॥
భూతాన్యథో తన్మంత్రాణి గంధాదీనింద్రియాణి చ।
ఉపస్థాదీని నాసాదీన్యథో మనఉదాహృతం॥
బుద్ధిస్తతోహంకారో థావ్యక్తం తత్వాన్యమూని తు।
పాదయోర్జానునో ర్వేత్తు
స్యాస్యేమూర్ధ్ని చ నాసయోః।
జిహ్వాక్షిత్వక్ శ్రోత్రగుహ్య పాయ్వంఘ్రి ముకరద్వయే॥

ఆస్యేఘ్రాణేచజిహ్వాయాంచక్షుస్త్వక్ఛ్రోత్రహృత్సు
పునశ్చహృదయేశ్రోణౌతత్త్వానిక్రమతోన్యసేత్॥
న్యస్యాంగేష్వితితత్త్వానిషడంగన్యాసమాచరేత్॥
జ్ఞానాయహృదయాయేతినమోంతోహృన్మనుఃస్మృతః
తథైశ్వర్యాయశిరసేస్వాహేతిచశిరోమనుః॥
శిఖామంత్రఃస్మృతశ్శక్త్యైశిఖాయైవౌషడిత్యపి।
ప్రోక్తఃకవచమంత్రోపిబలాయకవచాయహుం॥
దృఙ్మనుస్తేజసేనేత్రత్రయాయవౌషడిత్యపి।
వీర్యాయాస్త్రాయఫడితితథాస్త్రమనురీరితః॥
వ్యాహృతింప్రథమాముక్త్వాప్రథమంహృన్మనుంతతః।
అంగులీభిశ్చతసృభిర్నిరంగుష్ఠంన్యసేద్ధృది॥
వ్యాహృతింమధ్యమాముక్త్వాశిరోమంత్రంతతఃపరం।
పూర్వోక్తాభిస్త్వంగులీభిశ్శిరోమధ్యేన్యసేత్తతః॥
ఉచ్చార్యవ్యాహృతింత్వన్యాంశిఖామంత్రంతతఃపరం।
న్యసేదంగుష్ఠశిరసాశిఖామూలేసముష్టినా॥
గాయత్ర్యాఃప్రథమంపాదంబలాయేతిమనుంతతః।
వ్యత్యస్తాభ్యాంకరాభ్యాంతుయుగపద్దక్షిణోత్తరం।
భుజద్వయాగ్రమారభ్యప్రకోష్ఠావధిసంస్పృశేత్॥
ఉక్త్వాద్వితీయంపాదంచనేత్రమంత్రంతతఃపరం।
అంగులీభిర్మధ్యమాభిఃఫాలనేత్రంచసంస్పృశేత్॥
పాదంతృతీయముక్త్వాదావస్త్రమంత్రేణసంయుతం।
వ్యత్యస్తహస్తయోస్తర్జన్యంగుష్ఠాభ్యాంభుజాగ్రయోః
సశబ్దందిక్షుదశసుప్రాగాదిక్రమతోన్యసేత్॥
సర్వేషాంకారమాదౌస్యాత్సర్వమంత్రేష్వితిక్రమః॥

స్మృతిసంగ్రహః.

న్యసేత్యోంకారంహృదిముఖేభూశ్శీర్షేభువఇత్యథ।
కరాభ్యాంసంస్పృశేన్మూర్ధ్నిద్వ్యాపాదంసువరిత్యథ॥
యోనించసురభింశంఖంముఖంముద్రాంచదర్శయేత్॥
చతుర్వింశతిముద్రాశ్చతతస్సందర్శయేత్క్రమాత్॥
సుముఖంసంపుటంచైవవితతంవిస్తృతంతతః।
ద్వ్యముఖంత్రిచతుఃపంచషణ్ముఖాధోముఖాన్యపి।
వ్యాపకాంజలికాంముద్రాంశకటంతదనంతరం।
యమపాశంచగ్రథితంసన్ముఖోన్ముఖమిత్యపి।
ప్రలంబంముష్టికంమత్స్యంకూర్మంవారాహమిత్యపి।
సింహాక్రాంతంమహాక్రాంతంముద్గరంపల్లవంతతః।
ముద్రాస్సందర్శయిత్వైవంతతోధ్యానంసమాచరేత్॥
రశ్మిజ్వాలాసహస్రాఢ్యంధ్యాయేదాదిత్యమండలం।
తదంతశ్శీతళాభంతుశీతరశ్మేస్తుమండలం।
తస్మధ్యేమండలంవహ్నేర్జ్వాలామాలాసహస్రకం।
తస్యమధ్యేగక్తపద్మంవిలసత్కర్ణికాన్వితం।
తస్యమధ్యేసుఖాసీనంతప్తహాటకసన్నిభం।
చతురంగులమాత్రంచశుకవక్త్రసభాంబరం।
రక్తనేత్రాంబుజంరక్తపాణిపాదనఖాన్వితం।
శంఖచక్రగదాపాణింశ్రీవత్సాంకితవక్షసం।
కిరీటహారకేయూరనూపురైరుపశోభితం।
విలసద్వనమాలంశ్రీతులసీకౌస్తుభోజ్జ్వలం।
ప్రసన్నవదనంరత్నకుండలద్వయమండితం।
అనర్ఘరత్నఖచితసర్వాభరణభూషితం।
ఏవంధ్యాత్వారమానాథంగాయత్ర్యర్థంవిచింతయేత్

సర్వభూతోత్పాదకత్వముక్తం సవితృశబ్దతః।
వరేణ్యశబ్దతస్సర్వైర్భజనీయత్వమీరితం॥
సర్వశ్రేష్ఠ్యంచ సకలైః ప్రార్థనీయత్వమేవచ।
పాపభంజనహేతుత్వం తేజస్త్వం భర్గ ఇత్యతః॥
దేవశబ్దేనాభ్యధికం కాంతిమత్త్వం ప్రదర్శితం।
ధీమహీతితు శబ్దేన ధ్యాయామ ఇతి చోదితం॥
ధీశబ్దేనోచ్యతే త్యాగోపాదానవిషయా మతిః।
ప్రచోదయాదిత్యనేన ప్రేరకత్వముదీరితం॥
యో దేవస్సవితాస్మాకం ధియో ధర్మాదిగోచరాః।
ప్రేరయేత్తస్య యద్భర్గస్తద్వరేణ్యముపాస్మహే॥
అగస్త్యవిశ్వామిత్రాభ్యాం గాయత్ర్యర్థ ఇతీరితః॥
ఉపాస్యం సర్వభూతానాం యత్తేజో విష్ణువాచకం।
ఆధారం సర్వలోకానాం రవిమండలమధ్యగం।
సంచింతయామస్తత్తేజ ఇత్యర్థశ్చ సదీరితః॥
ఏవం విదిత్వా గాయత్ర్యా అర్థం హృది విచింత్య చ।
తతస్తురీయగాయత్ర్యా ఋష్యాదిన్యాసమాచరేత్॥
ఋషిస్తస్యాస్తు విమలశ్ఛందస్సైవ ప్రకీర్తితా।
పరమాత్మా దేవతాస్యాశ్చతుర్భిస్తు తతః పదైః।
మాప్రపదితిచైతాభ్యాం కరాంగన్యాసమాచరేత్॥
ర్మయెద్యోనిసురభిముహాయోన్యంజలింగకాః।
ముసిప్రయాజహాముద్రాపూర్వికాస్సప్తచక్రమాత్॥
ద్దేవాసురపూజితారుణనిభం సామారతారాగణైః
నాన్యగాంబుజనగప్రష్పవకులైర్వ్యాప్తైస్సురైరర్చితం

స్మృతిసంగ్రహః.

నిత్యంధ్యానసమస్తరోగకరణం కాలాగ్నిరుద్రోపమం
తత్సంహారకరం నమామిసతతం ఘోరాత్మకష్టంముఖం॥
అస్యచాద్యఃపరోవిష్ణుస్సవరజస్సుపరః।
వినియుక్తిస్స్వస్త్యస్తత్రతావచ్ఛుభనమీరితం॥
ఓమిత్యనేనవస్థానమధ్యాహార్యంపదద్వయం।
మాద్వితీయాపాద్రపదితిపాద్రయత్విత్యుదీరితం॥
ధ్యాత్వైవమర్థంజ్ఞాత్వాచపుర్వైతాంతదనంతరం।
ఏతయాఘృణిఖీకృత్యగాయత్రీంతాంతతోజపేత్॥
ఆదౌప్రణవసంయుక్తవ్యాహృతిత్రయపూర్వికాం।
గాయత్రీంజపహోమాదావదేద్వ్రీంగృహీతథా॥
యతిర్జపేత్షడోంకారాంమూర్ధ్న్యంతప్రణవాంతువా।
పృథగాదౌవ్యాహృతీనాంసంయుక్తానాంతథాపునః।
గాయత్ర్యాద్యంతయోశ్చైతిషడోంకారాఃప్రకీర్తితాః॥
సమస్తానాంవ్యాహృతీనాం
గాయత్ర్యాశ్చయథాక్రమం।
ఆద్యంతోంకారసంయుక్తాగాయత్రీసంపుటాస్మృతా॥
బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చపరివ్రాడపితేత్రయః।
కాలత్రయేప్యేవమేవజపేయుర్వేదమాతరం॥

—*అథగాయత్రీజపనియమః*—

పాదేనపాదాక్రమణంమనసోపరితోషణం।
హస్తైసధానంహస్తస్యగృహక్షేత్రాదిచింతనం।
ఉచ్చారణంచమంత్రస్యపార్శ్వే...యతేయ...
నిష్ఠీవనంజృంభణంచహాసంలోకంమదంకుతం।
గాత్రస్యశిరసోవాపివస్త్రాద్యాచ్ఛాదనంతథా।

సంఖ్యాంయజ్ఞోపవీతేన భాషణం రోదనం తథా।
నిద్రాంచ డంభమాలస్యం కుడ్యస్తంభాద్యపాశ్రయం।
వర్జయేదపి సంచారం జపహోమాదికర్మసు॥
వ్యత్యస్తపాణిపాదశ్చ పార్శ్వయోరవలోకయన్।
అపవిత్రకరస్సంఖ్యామకుర్వన్నన్యమానసః।
జపహోమాదికంకర్మానుత్తరీయశ్చవర్జయేత్॥
యదివాజ్నియమోనస్యాజ్జపహోమాదికర్మసు
విష్ణుసూక్తం జపేద్యద్వాస్మరేద్విష్ణుం రమాపతిం॥
శూద్రాంత్యపతితశ్వాదిదర్శనే జపమధ్యతః।
జపేదాచమ్యసంభాష్యతైస్స్నాత్వాచపునర్జపేత్॥
దీపే జలాప్లుతేకర్మజపహోమాదివర్జయేత్॥
నగోశతం సైకపృష్ఠంయత్రతిష్ఠత్యయంత్రితం।
గాయత్ర్యాజపసంఖ్యానంనకుర్యాదక్షమాలయా॥
అంగుళ్యాజపసంఖ్యాంమేకమేకముదాహృతం।
రేఖాభిరష్టగుణితం రేఖాభిర్గణయేత్తతః॥
అనామికామధ్యపర్వసమారభ్యప్రదక్షిణం।
తర్జనీమూలపర్యంతంగణయేద్దశపర్వసు॥
అథవానామికామూలపర్వారభ్యప్రదక్షిణం।
గణయేన్మధ్యమామూలపర్యంతందశపర్వసు॥
మధ్యమామధ్యపర్వాద్యనామికామూలపర్వతః।
ప్రదక్షిణ్యేనగణయేద్వాద్యాదశపర్వసు॥
ద్వాకనిష్ఠికామూలపర్వారభ్యప్రదక్షిణం।
నామికామూలపర్వపర్యంతంసకలోత్తమం॥
బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్చశతమష్టోత్తరంజపేత్।

ష్టోత్తరసహస్రంతు యతీనాం సముదాహృతం॥
్యాహృత్యం తేవసాయార్థప్రతిపాదం తథాంతతః।
మిత్రం ప్రజపేద్దేవీమన్యథా బ్రహ్మహా భవేత్॥
ఫక్ ప్రణవసంయుక్తాం సప్తవ్యాహృతిపూర్వికాం।
ంవాద్యాం శిరోయుక్తాం గాయత్రీం ప్రజపేద్యది।
వారం జపస్సోయం సహస్రాదధికః స్మృతః॥
నాం నిశ్చలాం కృత్వా మంత్రార్థధ్యానసంయుతం।
రేన్మనసా మందమక్షరాణి పదాని చ।
ం జపో మానసో యముత్తమోత్తమ ఈరితః॥
దాకుంచితతలావుక్తా నాసంహతాంగుళీ।
ంయుక్తాఘ్రాణసమాప్రాప్తః కృత్వా కరాం జపేత్॥
సంకాలం వినా కుర్యాత్సంతిష్ఠన్ త్రిపదాజపం।
శానదిశోర్మధ్యం ప్రాప్తః పశ్యన్ జపం చరేత్॥
భిముఖ ఆసీనో దేవతాసన్నిధౌ జపేత్।
న్యాన్ జపేన్మంత్రాన్ ప్రాఙ్ముఖో హ్యప్యుదఙ్ముఖః॥
ద్వైపసమాగచ్ఛేద్యది భాగవతోత్తమః।
ంన్యాః పాద్యార్థమోగత్వైనుంచకీర్తయేత్॥
మగ్నిమాదిత్యం బ్రాహ్మణం దేవమందిరం।
త్యజలం గాం చ జపహోమాది నాచరేత్॥
త్రి—గురుపహ్నానాం జలదీపద్విజన్మనాం।
వతగవాం సన్నిధౌ శస్య తేజసః॥
ంజప్యాగ్రే హిమసద్యాత్పాద్విగుణో భవేత్।
శగుణః పుత్రో వహ్నాగారే శతాధికః॥
త్రైయష్ఠరే సహస్రగుణితః స్మృతః।

భగవత్సన్నిధౌ ప్రోక్తో జపోఽనంతఫలప్రదః॥
శ్రియః కామం తే మనో యస్య జపహోమార్చనాదిష
మోక్షమేవ ఫలం తస్య భవేదత్ర న సంశయః॥
పూజాహోమజపాదీని కర్మాణి భగవత్పరః।
కుర్యాద్యది సుగుప్తాని తస్యానంత్యం ఫలం భవేత్॥
స్పృష్ట్వా నాభేరధః కాయం కర్మకాలే తతః పరం।
ప్రక్షాళ్య దక్షిణం శ్రోత్రం స్పృశేద్వా హరిం స్మ
ఏవం జపిత్వా గాయత్రీం ధ్యాత్వా తాం పూర్వవత్సు
తస్యా అర్థం చ సంచింత్య పునశ్చోద్ధోదితే రవౌ।
ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా గాయత్రీమభివాద
అభివాదయ ఇత్యుక్త్వా స్వగోత్రప్రవరోత్తరం।
స్వసూత్రశాఖాధ్యయనం ప్రథమాంతముదీరయ
స్వసంజ్ఞాశర్మనామాథో అహమస్మీతి చాథ భో॥
ఇత్యుక్త్వా చ స్వహస్తాభ్యాం శ్రోత్రే సంస్పృశ్య
జాన్వాదిపాదాంగుష్ఠాంతం శనైరభిమృశేత్తతః
తతస్తురీయగాయత్రీముపస్థాయ కృతాంజలిః।
మంత్రమేకపదీత్యుక్త్వా తురీయం పాదమప్యథ।
మాప్రాపదితి చోక్త్వాథ గాయత్ర్యుద్వాసనం చ
మంత్రస్యోత్తమ ఇత్యస్య వామదేవ ఋషిః స్మృ
అనుష్టుప్ఛంద ఇత్యుక్తం గాయత్రీ దేవతా స్మృత
ప తేనోద్వాస్య గాయత్రీముపతిష్ఠేత భాస్కరం
మిత్రోపస్థానమంత్రాణాం విశ్వామిత్ర ఋషి
మిత్రస్యేత్యస్య తు భీరుట్ గాయత్రీ పర యోర్ద్వ
త్రిష్టుప్ఛందసి ప్రోక్తే దేవతా మిత్ర ఈరితః॥

ధోదితంసహసా౯ంశుంమిత్రస్యేతికృతాంజలిః।
పస్థాయనమస్కృత్వాతస్మైతమభివాదయేత్॥
తస్తుసంధ్యాంసావిత్రీం గాయత్రీంచసరస్వతీం॥
ణవాద్యైశ్చతుర్థ్యంతైర్నమోంతైస్స్వస్వనామభిః।
మేదథసర్వాభ్యోదేవతాభ్యస్తతఃపరం॥
ృంతోంకారసంయుక్తంద్విరుక్త్వాచనమోనమేత్॥
మంత్రంకేచిదాహుఃప్రణామంసప్రదక్షిణం॥
మేవతతఃకామోకార్షీదిత్యాదికంమనుం।
త్వాప్రదక్షిణంకృత్వానమస్కుర్యాత్తథాతనుం॥
చీదిగ్దక్షిణాదిక్చప్రతీచీదిక్తథోత్తరా।
వ్వధరాంతరిక్షంచదిశస్సప్తప్రకీర్తితాః॥
సంధ్యాదివన్మంత్రానుక్త్వాకృత్వాప్రదక్షిణం।
ప్రణామంసోంకారంవ్యాహృతిత్రయపూర్వయా
తాత్రిసంప్రణమ్యాథపితరావగ్రజాన్గురూన్।
యాధికాన్విప్రాన్బ్రాహ్మణాంశ్చాభివాదయేత్॥

ఇతిజపోపస్థానవిధిః

—*అథమూలమంత్రజపః*—

మేమూలమంత్రంవిహితావసరేజపేత్।
పదేశఋష్యాదిన్యాసధ్యానసమన్వితం॥
నాత్పూర్వమేవనిగమాంతగురోర్మతం।
నుజమునీందోక్తనిత్యాగంథేతస్తైవచ॥
యాధారశక్త్యాదీన్సంతర్ప్యత్రిపీఠ్యాచ।
బ్రహ్మముఖంకృత్వానాయ్యత్రోపగంహారిం।
తాభ్యుక్త్యహుత్వాభిగమ్యకమలావతిం।

గాత్రిసముష్టింపరగవేదత్వావృథ్గాన్ప్రణమ్యచ।
త్రయ్యంతానభ్యసేదేవనిగమాంతగురోః క్రమః॥

—*భగవత్సేవావిధిః*—

శ్రీపాంచరాత్రరక్షాయామాచార్యైరుదీరిత
విధానంరామసేవాయాస్తత్సంగృహ్యైధనోచ్య
తీర్థాసన్నంరామసద్మసమస్పృత్యాథతద్విశేత్
పాదుకోపానద్యానాదిచిత్తక్షేపంతథాత్యజేత్
తత్రతత్రస్థితాన్ద్వార్స్థాన్ప్రణమ్యానుజ్ఞయా
బలిపీఠసమీపేతుసమేద్గురుపరంపరాం॥
తామనుజ్ఞాప్యశ్రీరామంనమేత్తూర్గ్మాదిపద్యత
మనోబుద్ధ్యభిమానేనసహాన్యస్యధరాతలే।
కూర్మవచ్చతుకఃపాదౌశిరస్తైర్వపంచవ
నిధాయదండవద్దేహంప్రసార్యచరణౌకరౌ।
బద్ధ్వాముకుళవత్పాణీప్రణామోదండసంజ్ఞితః।
పాదాంగుళీభ్యాంజానుభ్యాంశిరసాచావనింస్పృ
బద్ధ్వాంజలింనమస్కుర్యాత్సపంచాంగఉదీర్య
అష్టాంగదండపంచాంగప్రణామాఉదితాఃక్రమా
మస్తిష్కసంపుటప్రహ్వాంగప్రణామాంగసంయ
ఏతేష్వనునాకుర్యాన్మ్లేనాన్యతమాన్సవ
సమస్తిష్కప్రణామస్స్యాదంజలింమస్తకేన్య
ప్రణామస్సంపుటస్స్యాత్ హృదయేంజలిమర్
ప్రహ్వాంగస్సంపుటంకుర్యాత్సప్రహ్వాంగనమ
పాత్రిసాదమథరామస్యమారాత్కుర్యాత్ప్రి
చతుర్దిక్కుప్రణామాన్కుర్యాత్స్త్రిప్రదక్షిణ

ప్రదక్షిణప్రణామాంశ్చ యుగ్మానేవ సమాచరేత్ ॥
దేవదక్షిణపార్శ్వే వా సేవార్థాదిప్రదక్షిణే।
నాంతరాగమనం కుర్యాద్దేవతాబలిపీఠయోః॥
యది తత్ర శతారాతిముఖాస్తన్మనునాచరాన్।
వైనతేయాదయో వాపి తత్తన్మంత్రేణ తాన్నమేత్ ॥
సేనేశం ప్రణమేత్సమ్యక్తదనుజ్ఞాపురస్సరం।
శ్రీరామసన్నిధిం గచ్ఛేత్సూపహారచయాన్వితః॥
చక్రవద్భ్రమయేన్నాంగం పృష్ఠభాగం న దర్శయేత్ ॥
ఉపహారాంశ్చ చాదేశే నిక్షిప్యైవ హరిం నమేత్।
న గృహీతోపహారస్సన్ప్రణమేన్మతిమాన్నరః॥
అథోపహారానాదాయ శ్రీరామనికటం వ్రజేత్।
రామదక్షిణపార్శ్వస్థస్తాంశ్చ తస్మై సమర్పయేత్ ॥
సీతాపతౌ శయానే పి తిష్ఠన్నత్రైవ పార్శ్వకే।
స్వకీయగురుపఙ్క్త్యంతః శ్రీరామం శరణం వ్రజేత్ ॥
పావనాత్పతమప్యత్ర సేవాలాభప్రహర్షితః।
స్తవ్యస్తవప్రియవశీకరణస్తోత్రమారభేత్ ॥
అర్చావతారమాహాత్మ్యస్తోత్రస్య చ విశేషతః।
జ్ఞేయం విస్తరతోన్యత్ర నేహ విస్తరతో భయాత్ ॥
తులసీపాదతీర్థాదిసీతారామప్రసాదజం।
యతిర్దండికపితన్నత్వా హర్షోత్ఫుల్లకపోలకః।
సంభావ్య శిరసా కుర్యాత్కృతార్థముపయోజితః॥
పవిత్రహరిపాదాంబుపానేనాచమనం చరేత్ ॥
ధ్యాయేత్ప్రాతార్థమాత్మానం సేవయా జానకీపతేః॥
పశ్చాద్ద్వారేణ నిర్గచ్ఛన్నాసీనశ్చోత్తరపార్శ్వకే।

శ్రీరామాభిముఖోమూలమంత్రాదీన్ తన్మనాజపేత్
వర్జయేత్సావధానేనాపచారాన్ శాస్త్రచోదితాన్
పునఃప్రణమ్య సేనేశముపచారాన్ క్షమస్వమే।
ఇతిప్రార్థ్యాథసేనేశం సంప్రణమ్య సహప్రభోః।
సేవాపచారాన్ సత్యేవం ప్రార్థ్యానుజ్ఞాప్య నిర్గమేత్॥
తత్తద్ద్వారస్థాన్ ప్రణమ్యానుజ్ఞయా తేషాం వినిర్గమే
శ్రీరామసద్మప్రణమేదంతే చ గురుపఙ్క్తికాం॥
అపచారానిమాన్ వక్ష్యే యతాన్ శ్రీరామసన్నిధౌ

—*భగవదపచారాః*—

అన్యాఖ్యానకథాగీతనృత్తవాదిత్రలోకనం।
రుషారామాలయేవస్త్రచ్ఛన్నదేహానతన్నతిః।
కృష్ణకంబళసంవీతదేహ శ్రీరామసన్నతిః।
తైలాభ్యక్తాఖిలాంగేన యానపాదూపదాపిహా।
ప్రవేశశ్శ్రీరామగృహే నిష్ఠీవనముత్రచ।
కేశాస్థినఖలోమ్నాంచ క్షేపోదష్టస్యదంతతః।
విణ్మూత్రయోరుత్సర్గోత్ర ప్రేరితమూహ్యప్రవేశనం।
అసంబద్ధప్రలాపోత్ర నిద్రాలాలావిసర్జనం।
పూజాభూమిసుతాజానేః శ్మశానాన్మధ్యయాయినా
శవానుగంతుః కామాచ్ఛ్రీరామారాధనకామనా।
అకాలింతజ్ఞాతవిమానచ్ఛాయయానుప్రదక్షిణం।
భుక్తశార్ద్ధాన్నపూజా, విణ్మూత్రే శ్రీసదనసన్నిధౌ।
రామాయార్పితదీపస్యాన్యత్రవానయనంగృహే।
రామాలయేకథ్యమానతత్కథానాదరాగతిః।
అన్యదేవార్థసందిష్టపుష్పైశ్శ్రీరామపూజనం।

త్వాన్యదేవతాసద్మాఽస్నాత్వా రామగృహేవిశః।
ామస్యాన్యసురైస్తుల్యబుద్ధిఃపుష్పనివేద్యయోః।
ాత్రిణసంచోత్సవేస్పర్శశుకయాస్నానకర్మచ॥
ామాలయసమీపస్థాన్ రామసేవార్థమాగతాన్।
ండాలాన్ పతితాన్ వాపిస్పృష్ట్వాస్నానార్థముద్యమః॥
ామతద్భక్తపాదాంబుపానేచాచమనంతథా।
కహస్తనతిశ్చప్రణామోఽసేవనముత్సవే।
దక్షిణంనతేఃపూర్వముచ్ఛిష్టేవాఽశుచౌసతి।
ిరామవందనంపాదప్రసృతిశ్చతదగ్రతః।
ర్యంకబంధనంచాపిభోజనానృతభాషణే।
గ్రహౌనుగ్రహౌవృత్తైశ్చర్చాషావిగ్రహరోదనే।
స్త్రీషుసాకూతవచనమధోవాయువిమోక్షణం।
రనిందాపరస్తోత్రమశ్లీలస్యాపిభాషణం।
క్తాగౌణోపచారశ్చాన్యనివేదితభక్షణం।
త్తతాంబూలోద్భవఫలాద్యదానంరావణచ్ఛిదే।
నియుక్తావశిష్టస్యప్రదానంవ్యంజనాదిషు।
క్షీకృత్యస్థితిశ్చైవపరేషామభివాదనం।
రౌమానంనిజస్తోత్రందేవతానిందనంతథా।
యనంరక్తసంగోత్రస్యాధీనాధ్యయనంశ్రుతేః।
రౌమనుష్యధీరామప్రతిమాలోహధీరపి।
తశుద్ధిమకృత్వాతుశ్రీరామనికటేగతిః।
కవస్త్రేణతత్సేవాసక్రోధంకర్మకారితా।
షిద్ధకుసుమాద్యర్చాభిగమోరక్తవాససా।
ాసోపిధాననంచాగ్రేమాంసంప్రాశ్యచసేవనం।

అకృత్వాగ్రయణంనవ్యవ్రీహీణాముపయోజనం।
పుష్పాణ్యదత్వాధూపశ్చాజీర్ణాన్నకృతపూజనం।
పిణ్యాకంప్రాశ్యపూజాచస్పర్శఃస్పృష్ట్వాప్రదీపకం
అపచారానిమాంత్సర్వాన్యత్నాత్పరిహరేత్సుధీః

——*అభివాదనవిధిః*——

సాయంప్రాతశ్చవృద్ధానాంకుర్వాణస్యాభివాదనం
ఆయుఃప్రజ్ఞాబలంకీర్తిఃప్రవర్ధంతేదినేదినే॥
శ్రోత్రియస్త్ర్యబ్దపూర్వోయస్సోఽభివాదనమర్హతి।
అగురుంనాభివాదేతవిషమస్థలసంస్థితం॥
ఏకదేశాధ్యాపయితావేదస్యగురురుచ్యతే।
సాంగవేదాధ్యాపయితాయస్సఆచార్యఉచ్యతే॥
మంత్రోపదేష్టాచాచార్యస్తేషాంపత్న్యస్సుతాస్తథా
పిత్రోర్భ్రాతృభగిన్యాచపితరావపితౌతయోః।
పితృవ్యపత్నీశ్వశురౌస్వసాభ్రాతాచపూర్వజః।
మాతులానీచగురవస్తేభివాద్యాదినేదినే॥
కృత్వాస్వచరణాంగుష్ఠస్పర్శాంతంపూర్వవత్తతః।
సవ్యదక్షిణహస్తాభ్యాంయుగపద్దక్షిణోత్తరౌ।
సాంగుష్ఠౌచరణౌసవ్యదక్షిణౌసముపస్పృశేత్॥
కృతేభివాదనేవిప్రఃకుర్యాత్ప్రత్యభివాదనం।
తస్యప్రకారస్త్వాయుష్మాన్భవసౌమ్యేత్యనంతరం।
ఉక్త్వాతన్నామతస్యాంత్యస్వరముచ్చార్యసప్లుతం।
తదంతేఽకారముచ్చార్యసంధిశ్లిష్టంసమాచరేత్॥
కృతేభివాదనేకుర్యాన్నయఃప్రత్యభివాదనం।
సతస్యమమృతింప్రాప్యనరకంప్రతిపద్యతే॥

ప్రజాతిర్నవిజానాతియస్తుప్రత్యభివాదనం।
ంనాభివాదయేద్విప్రస్సశూద్రసదృశస్స్మృతః॥
భివాద్యద్విజశ్శూద్రంసచేలస్స్నానపూర్వకం।
బ్రాహ్మణానాంశతంసమ్యగభివాద్యవిశుధ్యతి॥
యజ్ఞేరాజగృహేసంఘేప్రణమేన్నాభివాదయేత్॥
పాషండినంకృతఘ్నంచమహాపాతకినంశఠం।
నాస్తికంపతితంవాపిత్యంకుర్వంతందంతధావనం।
సమిత్పుష్పకుశాగ్న్యంబుపాణిమప్రయతంతథా।
స్నానభోజనహోమాదికుర్వంతంకర్మవైదికం।
అభ్యక్తమాతురంశత్రుంగచ్ఛంతమపియోగినం।
వంగుణస్స్వయంవాపిబ్రాహ్మణోనాభివాదయేత్॥
దక్యాంసూతికాంశుద్ధ్యేదభివాద్యోపవాసతః॥
బ్రాహ్మణంకుశలంపృచ్ఛేత్సమానవయసంద్విజః।
ఆత్మనోవయసాన్యూనంక్షత్రియంచేదనామయం।
క్షేమమస్తీతివైశ్యంతుశూద్రమారోగ్యమేవచ।
సురాంపిబేతచండాలంకృతేష్టైర్వందనాదికే॥
సమస్కారమకుర్వాణశ్శూద్రోయస్స్వస్త్యుదాహరేత్।
తేనైవసహశూద్రేణనరకంయాతిసద్విజః॥
నాతిక్రమేదసంభాష్యశ్రోత్రియంకాననేస్త్రియం॥
నాపత్నీంతథాయోనిసంబంధామపియోషితం।
యోషితస్సకలాబ్రాహ్మణ్యాత్సుభగేభగినీతివా॥
సాంధ్యంకర్మసమాప్యైవంద్విరాచమ్యగృహంవ్రజేత్॥

—*ఔపాసనవిధిః*—

ఔపాసనేరాజజేతామహతేన్యస్మిన్నథాపివా।

అభిన్నేసలిలంశుద్ధేసమాహృత్యసుగోపితం।
గృహంగత్వాద్విరాచమ్యప్రోక్షితంగోమయాంబుభి
సమ్మార్జితంచతత్రస్థోహోమోపకరణాన్యథ।
గృహంచహోమద్రవ్యాణిస్వాత్మానంపరిచారకా
తేనోదకేనసంప్రోక్ష్యతతఆచమనంచరేత్॥
యద్వాగృహేసముద్ధృత్యసలిలంతత్రకాంచనం।
నిక్షిప్యదర్భమథవాతేనసంప్రోక్షణంచరేత్॥
మధ్యాహ్నేసాయమప్యేవంత్రికాలంప్రోక్షణంచరే
నకుర్యాజ్జపహోమాదికర్మాసంప్రోక్షితేగృహే।
శతక్రతుచతుర్వేదిశ్రీనివాసార్యదర్శితే।
పంచకాలప్రదీపేతుసంగతాశ్రితపద్ధతిః॥
స్వగృహోక్తవిధానేనకుర్యాదౌపాసనంస్వయం॥
స్వస్యోపాధౌసుతోభార్యాశిష్యోమహితఃపతిః
ఋత్విక్పత్నీగురుశ్శిష్యోహోమంకుర్యాదనుజ్ఞయా
హోమమన్యస్యనోకుర్యాదకృత్వాహోమమాత్మ
జుహుయాన్నాన్నుపేతోల్పవిద్యోనయువతిస్తథా।
విధురోబ్రహ్మచారీచపరివాడపితేత్రయః।
పరార్థంకర్మకుర్వాణాఃపాతయంతిపతంతిచ॥
శ్రితాగ్నింజుహుయాత్పూర్వంస్మార్తాగ్నిమితికేచన
శ్రాద్ధంభుక్త్వానజుహుయాచ్ఛ్రౌతంస్మార్తమథాపివా
నిక్షిప్యాగ్నింస్వభార్యాయామృత్విజంపరికల్ప్యచ।
ప్రవసేదస్తిచేత్తాఽర్యంద్విమాసంనతతోధికం॥
దంపత్యోస్సన్నిధౌహోమంకుర్యుఃపుత్రర్త్విగాదయః

అథవాసన్నిధౌపత్న్యాఇతికాత్యాయనోబ్రవీత్॥
ఉద్దేశత్యాగకృద్భర్తాపత్నీస్యాత్తదసన్నిధౌ॥
కనిష్ఠాయాంగృహస్థాయాంసంసృష్టాగ్నేర్ద్విజన్మనః।
జ్యేష్ఠాస్త్రీగ్రామసీమానంహోమకాలేనలంఘయేత్॥
జ్యేష్ఠాయాంతుగృహస్థాయాంకనిష్ఠానిర్గతాయది।
తదానదోషఏకాచేద్ధోమకాలంనలంఘయేత్॥
సంగవాత్ప్రాఙ్ముఖ్యకాలఃఆసాయంగౌణఈరితః।
ప్రదోషాంతోముఖ్యకాలోగౌణస్తునవనాడికాః॥
వదంతివైశ్వదేవాత్ప్రాగ్ఘోమకాలంతుకేచన॥
ద్విరాచమ్యత్రిరాయమ్యప్రాణాన్సంకల్ప్యభూతలే।
ఉపలిప్తేగోమయేనహస్తమాత్రంజలేనచ।
చతురశ్రంతత్రరేఖాస్తిస్రఃప్రాదేశసమ్మితాః।
ప్రాగగ్రాదక్షిణారంభాఉదగగ్రాస్తతస్తథా।
పశ్చిమారంభమంగుష్ఠానామికాభ్యాంతృణేనవా।
కాష్ఠాదినాపివోల్లిఖ్యతత్రన్యస్యతృణాదికం।
అవోక్ష్యతన్నైర్ఋత్యాంనిరస్యాథతృణాదికం।
స్పృష్ట్వోదకంవ్యాహృతీభిస్తత్రక్షిప్యపావకం।
ప్రజ్వాల్యయాజ్ఞియైఃకాష్ఠైస్తైఃపరిసమూహ్యచ।
హస్తేనాథావోక్షణాంభఃప్రాగుదగ్వానిరస్యచ।
దధ్యాద్ద్వారితత్రాన్యస్యదర్వీహోమేష్వయంక్రమః॥
కతస్సలిలపాత్రంతుసవ్యహస్తేనసంస్పృశన్।
మంత్రైశ్చతుర్భిరదితేనుమన్యస్వేతిపావకం।
పరిషిచ్యస్వలంకృత్యవహ్నేవేకామమంత్రకం।
ఆధాయసమిధంతస్యాంప్రదీప్తాయాంసమంతతః।

అతీత్యద్వ్యంగుళంతత్రహుత్వాసూర్యాయతండులై
చతురంగుళిసంపూర్ణైఃపాణినాదేవతీర్థతః।
మధ్యేగ్నయేస్విష్టకృతేప్రాగుదీచ్యామసంయుతం।
హుత్వైకాంపునరాధాయసమిధంపూర్వవత్తతః।
పరిషిచ్యత్వన్వమంస్థాఃప్రాసావీరితిభేదతః।
సూక్తేనాగ్నేనయేత్యగ్నిముపతిష్ఠేత్కృతాంజలిః॥
సాయంభేదోగ్నయేపూర్వాహుతిరన్యత్సమంభవేత్
ప్రాతర్యద్యకృతోహోమః
కుర్యాత్ప్రాక్సాయమాహుతేః।
సాయంయద్యకృతోహోమః
కుర్యాత్ప్రాక్ప్రాతరాహుతేః॥
కుర్యాత్ప్రాగష్టమాత్కాలాత్
గతాన్హోమాన్పృథక్పృథక్॥
ఔపాసనేముఖ్యకాలాతిపత్త్యాదౌతునిష్కృతిః।
వ్యాహృతిత్రితయేనైవహోమస్స్యాచ్ఛిష్టసమ్మతః॥
ప్రాతస్సాయంచవాహోమమకృత్వాభుక్తవాన్యది।
యత్తేయథాహేత్యేతాభ్యామాదధ్యాత్సమిధౌతదా।
ఔపాసనాగ్నిద్వితయసంసర్గేగ్నింవిభజ్యతం।
సమాంశోయంనుమాంశోయమితిమత్వానిజాంశకే।
పూర్వహోతాగ్నయేవివిచయేస్వాహేతిసంహునేత్।
ప్రాయశ్చిత్తాహుతీశ్చాపిపశ్చాద్ధోతాహునేదథ॥
స్వాంశేగ్నయేపథికృతేగ్నయేవివిచయేత్వితి।
స్వాహాంతాభ్యాంచమంత్రాభ్యాంప్రాయశ్చిత్తాహుతి
తతః।ఉభౌసమారోపయేతాంసహైవాగ్నీఇతిక్రమః॥

లౌకికానలసంసర్గేవివిధింపాహింపంచకం।
హుత్వా వేదిష్ట మే వేతి విత్తంబోధాయనోబ్రవీత్।
అహుతోప్తసుకాలేషుయద్యగ్నిర్లౌకికోభవేత్।
సమారూఢస్సమిధ్యాత్మన్యహుతోద్విస్తులౌకికః॥
హోమకాలేదంపతీతుయదిగ్రామాద్బహిర్గతౌ।
భర్తరిప్రోషితేపత్నీ హోమకాలేతథాయది।
భర్తరిప్రోషితేమాసద్వయాదూర్ధ్వమనాగతే।
అగ్న్యాపాదేనసంస్పృష్టేతథాచాశుచిభిర్నరైః।
అమేధ్యేనాపిసంస్పృష్టేలౌకికోగ్నిర్నసంశయః॥
అన్యైర్వాపిహృతే మేధ్యేస్పృష్టేగ్నౌభోజనాత్పరం।
దివానిశోర్యామపివాసద్యస్సంధాయపావకం।
కాలద్వయంనభుంజీతభుక్తేః ప్రాగేకకాలికం॥
స్వయమేవవినష్టేగ్నౌభుక్తేః ప్రాక్తత్పరంతువా।
అభోజనమయాశ్చాగ్నేసీతి వాజ్యాహుతించరేత్॥
అభోజనంతుదంపత్యోర్వృద్ధేవేదన్యతరస్య వా॥
విచ్ఛిన్నవహ్నిసంధానందివాకుర్యాద్యదాతదా।
పూర్వేద్యుస్స్నాయమారభ్యకుర్యాద్ధోమద్వయంపృథక్
ప్రతిమాసంపాదకృచ్ఛ్రంవిచ్ఛిన్నాగ్నేస్తునిష్కృతిః।
పాదప్రస్థంఘృతంపంచప్రస్థకంధాన్యమేవచ।
దత్వాచశ్రోత్రియాయాథైవతతస్సంధానమాచరేత్॥
ద్వాత్రింశత్ప్రస్థతిః ప్రస్థంముష్టయష్షోడశాపివా।
అపద్యన్ద్విదివావహ్నేస్సమారోపణమాచరేత్॥
అశ్వత్థసమిధిప్రాగ్నిమయంతఇతిమంత్రతః।
షడభావేతుపాలాశ్యస్తూదుంబర్యాస్తథాపివా।

ఖాదర్యాంవాపిసమిధిసమారోపణమాచరేత్ ॥
ఆజుహ్వేనస్సుప్రతీకఉద్బుధ్యస్వేతిమంత్రతః।
ఆధాయలౌకికేగ్నౌతాం హోమంకుర్యాత్తతఃపర
యద్వాయాతేఅగ్నఇతిసమారోప్యాగ్నిమాత్మని।
విసృజ్యోపావరోహేతిమంత్రేణజుహుయాత్తతః॥
ఆత్మన్యగ్నిసమారూఢేశూద్రాంత్యపతితశ్వభిః।
అమేధ్యవాయసోదక్యాసూతికాశుచిభిర్యది।
సంస్పృష్టేలౌకికేవహ్నౌవిసృజ్యాత్మస్థపావకం।
పునస్త్వాదిత్యమంత్రేణోపసమింధ్యత్రయేణచ।
వ్యాహృతీనాంస్వయంహుత్వా
హోమంకుర్యాత్స్వశక్తితః॥
శవానుగమనాశౌచోపఘాతేగ్నిసమింధనం।
సర్వప్రాయశ్చిత్తహోమంసద్యోన్యైనైవకారయేత్
కేచిద్వదంత్యగ్నినాశమాత్మారూఢేపిపావకే।
పతితాద్యైర్భాషణేచమజ్జనేన్మృతుమైథునే॥
అకృత్వాభోజనంరాత్రౌసభార్యఃపర్వదర్శయోః।
ప్రతిమాసంప్రతిపదిస్థాలీపాకంసమాచరేత్ ॥
పాలాశఖాదిరాశ్వత్థబైల్వోదుంబరవేతసాః।
శమ్యర్కాపామార్గదూర్వా
దర్భాస్స్యుస్సమిధఃక్రమాత్ ॥
ప్రాదేశమాత్రాస్సత్వకాః స్పంగాహ్యోజంతువర్జి
తాః। ద్వివృక్షుసంభవాజీర్ణాస్థూలేనాంగుష్ఠతోధికా
సక్షీరపత్రాస్సర్వాస్స్యుస్సమిధఃపాటితాస్త్యజేత్ ॥
ఇధ్మస్తుద్విగుణఃకార్యస్త్రిగుణఃపరిధిఃస్మృతః।

స్మార్తే ప్రాదేశ ఇధ్మే వాద్విగుణః పరిధిః స్మృతః॥
తులసీపుష్పసమిధో దర్భాదీంశ్చాహరేత్స్వయం।
క్రీతైర్న్యాదాహృతైరేతైః కర్మ కుర్యాత్పతేదధః॥
వేదాంతదేశికమతే క్రీతపుష్పం నదోషకృత్॥
తులసీకాష్ఠజే వహ్నౌ పచత్యన్నం హవిశ్చ యః।
తస్మిన్ వా జుహుయాత్తస్య భవేదేవాక్షయం ఫలం॥
కాష్ఠాద్యప్రోక్షితం వహ్నౌ నాదధ్యాదశుచీని చ।
నమన్యోపసమింధేత వహ్నిం నాన్యైశ్చ సాధనైః।
తృణాద్యంతరే కృత్వా సమింధేత ముఖేన వా॥
ఖట్వాదీనామధో వహ్నిం నాదధ్యాన్న చలంఘయేత్॥
యత్ర కాష్ఠం తచ్ఛ్రవణం తత్ర రోగో హుతే భవేత్।
తదక్షి యత్ర జ్వాలాల్పా నిందా తత్ర హుతే భవేత్॥
నాసికా యత్ర ధూమస్స్యాత్తత్ర హోమే ధనక్షయః॥
యత్ర భస్మ శిరస్తత్స్యాత్తత్ర పాపం హుతే భవేత్॥
జిహ్వాజ్వాలాయ తత్తత్ర జుహుయాత్సర్వకర్మసు॥
ముఖ్యాగ్నేః కనకా జిహ్వా హోమస్స్యాజ్జాతకర్మణి।
కృష్ణా జిహ్వా దక్షిణే స్యాద్ధోమస్స్యాత్తత్ర పైతృకే॥
వివాహే హోమో జిహ్వాయాం సువర్ణాయాం తు పశ్చిమే।
రక్తా జిహ్వోత్తరే హోమస్తత్రోపనయనే స్మృతః॥
శాంతికర్మణి హోమే స్యాద్బహురూపేశదిక్స్థితా॥
అగ్నిదిక్స్వతిరిక్తాయాం హోమస్స్యాదభిచారకే।
సుప్రభేతి దిశప్రాచ్యాం జిహ్వా హుతభుజో భవేత్॥
తభ్యోవాన్యాన్ వైశ్వదేవాదిహోమాంస్తత్ర సమాచరే
త్॥ జిహ్వాపవమపేజ్ఞా య జుహుయాద్యో హవిర్ద్విజః।

నిష్ఫలంకర్మతస్యస్యాన్నరకంసోఽధిగచ్ఛతి॥
బ్రహ్మచారీతుసమిధఆధాస్యఇతికాలయోః।
సంకల్ప్యకృత్వోల్లేఖాదిప్రజ్వాల్యాగ్నింప్రతిష్ఠితం।
పరిమృజ్యపరిత్వేతితతఃపరిసమూహ్యచ।
పరిషిచ్యాగ్నయ ఇతిమంత్రైర్ద్వాదశభిస్తతః।
సమిధోద్వాదశాధాయపరిషిచ్యచపూర్వవత్।
మంత్రైర్యత్తేఅగ్నఇతిమయిమేధామితిత్రిభిః।
ఉపతిష్ఠేత్సాయమేవేత్యాహుః కేచిద్వటోరిదం॥
ఆసమావర్తనాద్వహ్నావాదధ్యాల్లౌకికేవ్రతీ॥
స్నాతకస్తువివాహాత్ప్రాగ్లౌకికాగ్నౌఘృతాహుతీః
సాయంప్రాతర్వ్యాహృతీభిర్హుత్వాకుర్యాదుపస్థితిం
విధురోపాసనేచింత్యంవచనంయత్రకుత్రచిత్।
ఉద్ధృత్యవహ్నిమిత్యాదికారికానాంతథాకరః॥
కృత్వాగ్నిహోత్రంహోమంవానిర్గత్యాగ్నిగృహోద్బ
హిః ఉపస్పృశేన్మంగళానిద్రవ్యాణీమానినిత్యశః॥
రాజానంబ్రాహ్మణంకన్యాంశ్వేతపుష్పాణిచందనం।
ధేనుంసవత్సాంవృషభంమృత్తికాంగోమయంతిలాన్
సువర్ణముక్తారత్నందూర్వాదధిఘృతంమధు।
శమ్యశ్వత్థారుదహనాన్హరిద్రాంలవణంగుడం।
గోరోచనంమృదంగంచదర్పణంధాన్యమేవచ।
జీరకంరాజమాషంచప్రాతఃపశ్యేత్సదాబుధః॥

—*అథ బ్రహ్మయజ్ఞవిధిః.*—

గ్రామాద్బహిఃప్రాగుదీచీంగత్వోదీచీంతువాదిశం।
ద్విరాచమ్యకృతప్రాణాయామస్సంకల్పయేదితి॥

బ్రహ్మాయజ్ఞేనయక్ష్యేఽ భస్స్పృష్ట్వావిద్యుదసీతిచ।
ఋచః ప్రీణంత్వితితత స్త్రిః పీత్వా సలిలంతతః।
ప్రష్ఠాయజూంషిప్రీణంత్విత్యుభౌసంపరిమార్జయెత్॥
తౌతుసామానిప్రీణంత్విత్యుపస్పృశ్యతతశ్శిరః।
పరంప్రీణంత్వథర్వాణోఽత్యుక్త్వాతతఉపస్పృశేత్॥
ఆంగీరసో బ్రాహ్మణాః ప్రీణంత్వితివిలోచనే।
ఇతిహాసపురాణానిప్రీణంత్వితిచ నాసికే।
కల్పాశ్చ గాథాః ప్రీణన్త్విత్యథశ్రోత్రద్వయంస్పృశేత్
ప్రీణంతు నారాశంసీరిత్యురస్స్పృష్ట్వోదకంస్పృశేత్।
అతాః పితుల్యానియమాయఆచమనఈరితాః॥
ఆచమ్యైవంశుచౌదేశే ప్రాగగ్రేషుకుశేష్వథ।
ఆసీనః ప్రాఙ్ముఖః ప్రాణానాయమ్యత్రిః కరోతతః।
సంకల్పోక్తప్రకారేణకృత్వాజానునిదక్షిణే।
ఓంకారమాదావుచ్చార్య గాయత్రీం పాదశస్తతః।
ప్రతిపాదం వ్యాహృతీభిః క్రమేణాదౌపృథగ్యుతాం।
అర్ధర్చశో వ్యాహృతీభ్యామాద్యాభ్యామాదితోయుతాం
తృతీయయాఽఽదౌ వ్యాహృత్యాయుక్తామనవసాయతాం।
ఉచ్చారేదథవాం తేషుతిస్రోపి వ్యాహృతీః పృథక్।
పాదార్థర్చానవానాం నాంపూర్వోక్తవిధినావదేత్॥
సంయుజ్యాచ్చసర్వత్ర గాయత్రీం వ్యాహృతింతథా।
పద్వావినా వ్యాహృతీభిర్గాయత్రీంత్రిర్వదేదితి॥
వేదాదీః శ్చతురోధీత్య ప్రశ్నాధ్యయనమారభేత్।
రేద్యురుత్తరం ప్రశ్నంతత్పరేద్యుస్తముత్తరం॥
ఏవం ప్రతిదినం ప్రశ్నమధీత్యతదనంతరం।

సమోం బ్రహ్మణ ఇత్యేతాం వ్యాచమం తేజపేత్త్రిధా।
తతో వృష్టిరసీత్యుక్త్వా సలిలం సముపస్పృశేత్॥
గృహానభ్యేత్యయతించిద్దద్యాత్తాస్సదక్షిణాం స్మృతా।
అనధ్యాయేష్వనియతప్రశ్నస్వాధ్యాయవాన్ జపేత్
అనువాకంత్వనియతప్రశ్నస్వాధ్యాయవాన్ జపేత్
ఉపనీతో మాణవకః ప్రథమోపాకృతేః పురా।
వేదాదీంశ్చతురోఽధీత్య గాయత్రీంచ తతో జపేత్॥
జపేత్పురుషసూక్తం యో బ్రహ్మయజ్ఞే హరిం స్మరన్।
స సర్వవేదపాఠస్య ఫలం ప్రాప్నోత్యసంశయః॥
పారాయణే బ్రహ్మయజ్ఞే తథాన్యేష్వపి కర్మసు।
ప్రజపేత్సంహితాం నైవ పదక్రమజటాదికాన్॥
అనుషంగం చాన్యశాఖాం బ్రహ్మయజ్ఞే వివర్జయేత్।
ప్రాతఃకాలే బ్రహ్మయజ్ఞే తదానందం పఠేచ్ఛ్రుతిం।
మధ్యందినే పరాహ్ణే చ పఠేముచ్చైస్స్వరేణ తు॥
అధీయీత సదా గ్రామమధ్యే తు మనసా శ్రుతిం॥
తతో వేదస్యాధ్యయనం తస్య వాధ్యాపనం జపం।
అభ్యాసం వా తస్య కుర్యాత్తదర్థాన్వా విచింతయేత్॥
వేదాభ్యాసావిరోధేన శాస్త్రాణి చ సమభ్యసేత్॥
యోఽనధీత్య శ్రుతిం శాస్త్రమభ్యసేత్సాన్వయస్తు సః।
జీవన్నేవ భవేచ్ఛూద్ర ఇత్యేవం మనురబ్రవీత్॥
పరాశరో బ్రవీద్విప్రో నామధారీ శ్రుతిం వినా॥
వేదహీనస్య విప్రస్య సర్వశాస్త్రప్రగల్భతా।
నగ్నాయా యోషితస్సర్వాలంకారా ఇవ వైభవేత్॥
విస్మృతా స్యాచ్ఛ్రుతిర్యేన స్వధీతాపి ద్విజన్మనా।

సభూత్రిణహేతిః క్షిప్తః విమోనించాధిగచ్ఛతి॥
అర్థార్థంమోనియుంజీత బ్రాహ్మణో౽నిగమాక్షరం।
ప్రత్యక్షరంబ్రహ్మహత్యాపాపంప్రాప్నోత్యసంశయః॥
ప్రఖ్యాపనంప్రాధ్యయనంప్రశ్నపూర్వప్రతిగ్రహః।
యాజనాధ్యాపనేవాదష్షడ్విధో వేదవిక్రయః॥
అనధ్యాయేష్వధ్యయనం వేదస్యచవిధింవినా।
అర్థార్థంవినియోగశ్చత్రయం వేదవినాశనం॥

—*అనధ్యాయప్రదోషాదినిర్ణయః*—

అనధ్యాయదినాన్యత్రప్రవక్ష్యం తేయథామతి॥
చతుర్దశ్యష్టమీపర్వద్వయేషుప్రతిపత్సుచ।
శయనాయనమన్వాదియుగాదిషు వేష్వపి।
సంధ్యయోశ్చప్రదోషేషు నాధీయీతశ్రుతిం ద్విజః॥
త్రిముహూర్తమనధ్యాయతిథిర్యస్మిన్దినే భవేత్।
ఉదయేస్తమయేవాపితత్రానధ్యాయమాచరేత్॥
చతుర్దశ్యాంయదాపర్వదర్శేవాస్తమయాత్పురా।
సంధృశ్యతేత్రయోదశ్యామనధ్యాయస్తదాభవేత్॥
అపరేద్యుశ్చపూర్వేద్యురనధ్యాయోయదాభవేత్।
తదాశయోవ్యధ్యదినేన వేదాధ్యయనంచరేత్॥
యత్రాధ్యయనసందేహస్తత్రనాధ్యయనంచరేత్॥
తృతీయానవనాడీనాంరాత్రౌన్యూనాయదాభవేత్।
ఆదిత్యాస్తమయాదూర్ధ్వంచతుర్థీచేద్ద్వినాడికా।
షష్ఠీన్యూనాపంచదశనాడికానాంయదాభవేత్।
సప్తమ్యాస్తమయాదూర్ధ్వంయద్యేకఘటికాభవేత్।
న్యూనాచద్వాదశీషష్టినాడికానాంభవేద్యది।

ఊర్ధ్వమస్తమయాదర్ధఘటికాచేత్త్రయోదశీ।
యస్మిన్దినేచానధ్యాయఃపూర్వేద్యుర్దివసాంతతః
సర్వేష్వేతేషుతిథిషుప్రదోషఃపరికీర్తితః॥
ఆషాఢశుక్లద్వాదశ్యాంయస్మాచ్ఛేతేరమాపతిః।
శయనద్వాదశీతస్మాత్సాప్రోక్తామునిపుంగవైః॥
ఆషాఢేకార్తికేజ్యేష్ఠేచైత్రేమాసేచఫాల్గునే।
పౌర్ణమాసీభాద్రపదేతృతీయాచైత్రమాస్యపి।
ఆషాఢేదశమీశుక్లాకృష్ణాచశ్రావణాష్టమీ।
ఆశ్వయుక్ఛుక్లనవమీపౌషేచైకాదశీసితా।
ఫాల్గునేమాస్యమావాస్యామాఘేశుక్లాచసప్తమీ।
కార్తికేద్వాదశీశుక్లామన్వాదయఇమేస్మృతాః॥
శుక్లాతృతీయావైశాఖేనవమీకార్తికీసితా।
కృష్ణాత్రయోదశీభాద్రేమాఘేఽమాచయుగాదయః
సంత్యన్యేచాప్యనధ్యాయకాలామునిభిరీరితాః।
గౌతమాపస్తంబముఖ్యైర్జ్ఞాతవ్యాస్తత్రతత్రతే॥

—*అభిగమనారాధనక్రమః*—

ఏవంశ్రీరామకైంకర్యరూపాహ్వామాదికాః క్రియాః
శ్రీరామచంద్రప్రీత్యర్థంకృత్వాసీతాధవాజ్ఞయా।
స్వదేవగృహమాగత్యానత్యద్వాస్థాననుజ్ఞయా।
ప్రవిశ్యసంప్రణమ్యాష్టాంగప్రణామేనరాఘవం॥
జయశ్రీరామరక్షోహన్సుప్రభాతానిశాస్తుతే।
కౌసల్యాసుప్రజారామపూర్వాసంధ్యాప్రవర్తతే।
ఉత్తిష్ఠనరశార్దూలకర్తవ్యందైవమాహ్నికం॥
వీరసౌమ్యవిబుధ్యస్వకౌసల్యానందవర్ధన।

గద్ధిసర్వంస్వ ప్రయుసుప్తేనరాధిప॥
ఇతిప్రబోధ్య శ్రీరామంకాళత్రితయతోఽరరం।
ష్ఠాప్యానమ్య శ్రీరామంస్మృత్వాగురుపరంపరాం।
ద్వయేనమితగద్యేనవారామంశరణంవ్రజేత్॥
పత్రైఃపుష్పైఃఫలైస్తోయైః కేవలాంజలినాపివా।
కృపాసముద్రంశ్రీరామంసర్వలోకైకనాయకం।
సకృత్ స్మరణమాత్రేణసర్వాఘౌఘవినాశనం।
ఆశ్రితాభీష్టదాతారంసకృదంజలికింకరం।
బ్రహ్మేశాదిసురశ్రేష్ఠసమర్చితపదాంబుజం।
యథోక్తవిధినాభ్యర్చ్యస్తుత్వాచవివిధైస్తవైః।
సమాప్యచాభిగమనంశ్రీరామాయసమర్పయేత్॥
నైధ్రువాన్వయసంజాతశ్రీనివాసార్యసూనునా।
శ్రీనివాసయతిశ్రేష్ఠపదాంబుజషడంఘ్రిణా।
సీతారామపదాంభోజనిత్యసంయుక్తచేతసా।
శ్రీవీరరాఘవేణోక్తసచ్చరిత్రసుధానిధౌ।
సీతారామప్రేరణయాకృతోఽభిగమనక్రమః॥
సఖ్యాఖ్యహాయనేమాసిమిథునేనవమీతిథౌ।
శ్లోకైర్నగాష్టైరుక్తోఽయంసమయాభిగమనక్రమః॥

—*అథోపాదానవిధిః*—

*అజతాతంకుజాజానిమజాత్మజపితామహం।
అజాత్మజమజందేవంభజామ్యజపితామహం॥

*అజతాతం- బ్రహ్మజనకం- కుజాజానింసీతాపతిం-అజాత్మజస్సరు
ద్రస్యపితామహః- అజోఽపత్యః- సఆత్మజపుత్రోఽస్యతం.అజోఽద
శరథపితా- సోఽపితామహోఽస్యతం॥........................

—*పుష్పతులసీపత్రాహరణే*—

సమాప్య గాత్రాభిగమముపాదానమనంతరం।
సంకల్ప్య పుష్పతులసీపత్రాణ్ సమాహరేత్॥
అన్యాయోపార్జితద్రవ్యాణి ధనధాన్యాదికానిచ।
పుష్పాణిచంపకాంభోజమల్లికాదీనిచాహరేత్॥
అయాచితం పర్యుషితం స్పృష్టం పాదేనలంఘితం।
మ్లానంచ స్పృష్టమస్పృశ్యైః కేశకీటాదిదూషితం।
దుర్గంధం మలగంధం చ నిర్గంధం పతితం భువి।
ఉగ్రగంధం శీర్ణదళమూర్ణనాభివివేష్టితం।
స్వయంపతితమన్యార్థం సందిగ్ధం వికాసితం।
హస్తవస్త్రోరుగేహాండవటానీతం పరిత్యజేత్॥
దేవోద్యానోద్భవైః పుష్పైర్నార్చయేద్గృహదేవతాం
నజిఘ్రేత్కుసుమాదీని నైవేద్యానిరమాపతేః॥
భృగుభౌమార్కవారేషు మన్వాదిషు యుగాదిషు।
చతుర్దశ్యష్టమీపాతసంక్రాంతిద్వాదశీషు చ।
నాహరేత్తులసీమూర్ధ్వం మధ్యాహ్నాత్పర్వణోరపి॥
తులసి శ్రీసఖి శుభే పాపహారిణి పుణ్యదే।
నమస్తే నారదనుతే నారాయణమనఃప్రియే॥
నమస్తే దేవి తులసి నమస్తే హరివల్లభే।
లోకమాతర్నమస్తుభ్యం నమస్తే భక్తవత్సలే॥
ఆనందాశ్రుసముద్భూతే విష్ణోర్విష్ణుప్రియంకరే।
ప్రసీద మే స్వభక్తస్య భూయోభూయో నమోస్తుతే॥
తులస్యమృతజన్మాసి సదాత్వం కేశవప్రియే।
కేశవార్థం లునామిత్వాం వరదాభవ శోభనే॥

హాస్త్రైకహేతోర్ధరి ప్రసూతే రణి
ష్ణోస్సమస్తస్యగురోః ప్రియేతే।
రాధనార్థం పురుషోత్తమస్య
నామిపత్రం తుళసి క్షమస్వ॥
త్వైవంతుళసీంస్తోత్రైర్గృహీత్వాప్రార్థయేత్తతః॥
ప్రసీదమమదేవేశి ప్రసీదహరివల్లభే।
క్షీరోదమథనోద్భూతే తుళసిత్వంప్రసీదమే॥
త్వన్మూలేసర్వతీర్థానిత్వన్మధ్యేసర్వదేవతాః।
త్వదగ్రేసర్వవేదాశ్చతులసిత్వాంనమామ్యహం॥
కాయేనమనసావాచాయత్పాపంజాయతేమయా।
తత్సర్వంనాశయక్షిప్రంవిష్ణోరారాధనాచ్ఛుభే॥
హృత్యచహరిప్యంశ్చతుళసీంప్రణమేత్సదా।
ప్రక్షాళయేన్నతుళసీంపుష్పంప్రక్షాళయేజ్జలైః॥
సుమైః పర్యుషితైర్వాపిపూజయేత్తుళసీదళైః।
నాతుక్తైరర్చయేత్పుష్పైస్తుళసీరహితైరపి॥
తత్తద్దినేష్వయోగ్యాదర్భాస్తత్తద్దినోద్ధృతాః।
మాసేనభస్యాహృతాశ్చేద్యోగ్యాదర్భాస్తువత్సరం॥
క్వచిన్నభస్యఇత్యుక్త్వామాఘమాసీతిచక్వచిత్॥
హుంకారేణసతారేణప్రాఙ్ముఖోవాప్యుదఙ్ముఖః।
దర్భాన్ స్పృష్ట్వాథమంత్రేణవిరించేనేతిచాహరేత్॥
విరించేనసహోత్పన్నపరమేష్ఠినిసర్గజ।
నుదసర్వాణిపాపానిదర్భస్వస్తికరోభవ॥
కుశః శ్వామితోత్పన్నవాలఃకాశస్తథైవచ।

దూర్వోశీరోయవోవ్రీహిర్దర్భాపత్రక్రమాత్స్మృత
ఛాయాధ్వాశుచిదేశేషుయేదర్భాస్తాన్వివర్జయేత్।
యేపరిస్తరణేదర్భాయేదర్భాపితృకర్మణి।
ఆసనేబ్రహ్మయజ్ఞేచయేదర్భాయజ్ఞభూమిషు॥
ఛిన్నాగ్రానగ్నిదగ్ధాంశ్చస్పృష్టానప్రయతైరపి।
నఖచ్ఛిన్నాన్దక్షిణాగ్రాన్దర్భానేతాన్వివర్జయేత్

—*ద్రవ్యార్జనప్రకారః*—

అర్థార్జనంపోష్యవర్గరక్షణాయసమాచరేత్।
పితృమాతృభ్రాతృభార్యాపుత్రపుత్ర్యాశ్రితాగ్నయః
అతిథ్యభ్యాగతాచార్యాఃపోష్యవర్గాఉదాహృతాః॥
బ్రాహ్మణేభ్యోపిశిష్టేభ్యఃక్షత్రియేభ్యోపివాధనం।
వైశ్యేభ్యోవాపిగృహ్ణీయాన్నశూద్రేభ్యఃకదాచన।
శిష్టానధ్యాపయేద్వాపియాజయేద్వాద్విజాన్సతః॥
అధ్యాపనంయాజనంచనకుర్యాదసతాంద్విజః॥
షణ్ణాంతుకర్మణాంమధ్యేత్రీణికర్మాణిజీవికాః।
యాజనాధ్యాపనేచైవవిశిష్టాచ్చప్రతిగ్రహః॥
ఋతామృతాభ్యాంజీవేతమృతేనప్రమృతేనవా।
సత్యానృతాభ్యాంజీవేతనశ్వవృత్త్యాకథంచన॥
ఋతముంఛశిలంప్రోక్తమమృతంస్యాదయాచితం।
మృతంతుయాచితంప్రోక్తంప్రమృతంకృషిరుచ్యతే॥
సత్యానృతంవణిగ్ధర్మశ్శ్వవృత్తిస్సేవనంస్మృతం॥
భృతకాధ్యాపకాగ్రాహ్యాయాజకాద్భృతకార్చకాత్
భృతకాధ్యాయినోవృద్ధిజీవనాత్కూటసాక్షిణః॥
సోమవిక్రయిణశ్చాపిసతతంశ్రాద్ధభోజినః।

స్త్రీజితాద్భిషజష్షండాత్కదర్యాత్పిశునాదపి।
పాతకిశ్వత్రిపాషండిపతితేభ్యఃపురోహితాత్
అధ్యక్షగణికానగ్నిహైతుకేభ్యోవికర్మణః।
వృషబీజప్రహారిణోబింబప్రస్థాపకాచ్ఛఠాత్।
అసత్యవాదినశ్శూద్రశిష్యాచ్ఛిల్పోపజీవినః।
జ్ఞాతేస్సంబంధినశ్శత్రోర్వేదశాస్త్రావమానినః।
సమారమణతద్భక్తద్వేషిణోఽగమ్యగామినః।
నిక్షేపహారిణశ్చోరాత్పరద్రవ్యాపహారిణః।
ఏభ్యోనప్రతిగృహ్ణీయాత్కులటాయాన్నృపాదపి।
లవణక్షీరదధ్యన్నమధుతండులసర్పిషాం।
గ్రామ్యారణ్యపశుక్షౌమగంధపుష్పగుడాశ్మనాం।
తిలతైలాయుధవిషమాంసగోసోమవాససాం।
ఏషాంవిక్రయకృద్భ్యశ్చనకర్తవ్యఃప్రతిగ్రహః॥
ప్రజావిక్రయిణోధర్మదారవిక్రయిణస్తథా॥
కన్యాందద్యాత్పితుర్మాతుర్గురోర్వాన్యస్యకస్యచిత్॥
దేశతఃకాలతశ్చాపిజాతితఃకర్మతస్తథా।
స్వరూపతశ్చాభిహితఃపంచధాఽసత్ప్రతిగ్రహః॥
దేశస్స్యాత్సేతుగంగాదిఃకాలస్తుగ్రహణాదికః।
క్షత్రియాదిస్తథాజాతిఃకర్మసోమక్రియాదికం॥
మహిషీమేషదానాదినిషిద్ధంస్యాత్స్వరూపతః॥
అసద్భ్యఃప్రతిగృహ్యార్థంయస్సద్భ్యస్సంప్రయచ్ఛతి।
కృత్వాత్మానావమాత్మానంసంతారయతితావుభౌ॥
అసత్ప్రతిగ్రహంహిత్వాకుర్వీతసద్భ్యఃప్రతిగ్రహం।
గృహ్ణీయాత్ప్రతిగ్రహంహిత్వాదైన్యమతంద్రితః॥

గృహేనగచ్ఛన్నసతామకుర్వన్నపరిగ్రహం। పి౧౮సం।
లబ్ధేనయేనకేనాపిసంతుష్టస్సతతంభవేత్॥
తాంబూలఫలమూలాంబుదర్భశాకవసుంధరాః।
గంధపుష్పదధిక్షీరగృహశయ్యాసనానిచ।
ఏతానిప్రతిగృహ్ణీయాత్సర్వేభ్యోపిననిర్ణుదేత్॥
భిషక్పాషండపతితకులటాభ్యోపినాసదా॥
దానందద్భిర్యైరుక్తమచ్యుతఃప్రియతామితి।
ప్రతిగ్రహీతృభిశ్చాపినతేయాంతియమాంతికం॥
అతోయంసాత్వికందానంతోయపూర్వంతుశాంతిదం
ఆశిషాపౌష్టికందద్యాద్దానంత్రివిధముచ్యతే॥
*చతుష్కపితరంషట్కపితృపౌత్రంసహస్రకం।
సహస్రదోషంపురుషందశకారింభజేసమం॥
నైధ్రువాన్వయసంభూతశ్రీనివాసార్యసూనునా।
శ్రీనివాసయతిశ్రేష్ఠపదాంభోజషడంఘ్రిణా।
సీతారమణపాదాబ్జయుగ్మవిన్యస్తచేతసా।
శ్రీవీరరాఘవేణోక్తేసచ్చరిత్రసుధానిధౌ।
శ్రీరామచంద్రప్రీత్యర్థముపాదానవిధిక్రమః॥
అబ్దేనల్లోత్తరేమాసిసహస్యేప్రోక్తనేతిథౌ।
రంగైశ్శ్లోకైఃస్తవైఃప్రోక్తఉపాదానవిధిర్మయా॥

---

*చతుష్కశ్చతుర్ముఖః- తస్యపితరం - షట్కపితా షణ్ముఖజన
శ్శివః- సఃపౌత్రోయస్యతం- సహస్రంకాసిశిరాంసియస్యతం- స
స్రశీర్షాపురుషఇతిశ్రుతేః-సహస్రదోషంసహస్రబాహుం-దశకస
శశిరసోరావణస్యఅరింశత్రుం- సమంసలక్ష్మీకం- పురుషం- నా
యణంభజే॥

శ్రీమైనమః.

—*నైమిత్తికస్నానాదినిర్ణయః*—

త్రమాధ్యాహ్నికస్నానప్రసంగాత్క్రియతేధునా।
ైమిత్తికాభ్యంగధాత్రీమృదబ్ధిమాఘమజ్జనం।
హణేచైవసంక్రాంత్యాంస్నానంనద్యారజస్తథా।
ణ్ణేష్వత్రసుసూత్రార్థంసంగ్రహేణచదృశ్యతే॥
ండపాషండపతితోన్మత్తపాశుపతాదికాన్।
భోజ్యాన్నాశ్చండాలంతుకర్మకాలేచభోజనే।
రోష్ట్రకృకలాసాఖువృకగర్దభవానరాన్।
ధ్రిఖాసోలూకకాకకుక్కుటగ్రామసూకరాన్।
శానంప్రేతధూమంచచితికాష్ఠంచితింసురాం।
రాభాండంచలశునంస్నిగ్ధమస్థిచమానుషం।
ాద్రంపరస్యాసృఙ్మాంసంరేతోమూత్రమలానిచ।
వతాసన్నిధింముక్త్వాన్యత్రదేవలకంతథా।
ూపంచయజ్ఞేనిర్వృత్తేస్పృష్ట్వాస్నానంసమాచరేత్॥
మనేభోజనాత్పూర్వంపురీషోత్సర్జనేతథా।
స్స్వప్నేచర్తుగమనేశోకజాశ్రునిపాతనే।
లంకృతంచోహ్యమానందృష్ట్వాప్రేతంచసూతికాం।
స్యాశ్చవచనంశ్రుత్వాసచేలంస్నానమాచరేత్॥
శ్వాసనేకృతేస్నాయాత్ప్రేతబంధుజనాన్ప్రతి।
స్థిసంచయనాదర్వాగూర్ధ్వమాచమనంచరేత్॥
థమేహ్నికృతేతస్మిన్జపహోమాదినాచరేత్॥
ప్రేతకర్మోపక్రమాత్ప్రాగ్బంధుస్నానమాచరేత్।

ప్రేతకర్మణ్యుపక్రాంతే సమాప్తే స్నానమాచరేత్।
కృతే ప్రేతానుగమనే త్రయోదశనిమజ్జనం।
కృత్వా స్పృష్ట్వా వహ్నిమాజ్యం పీత్వా స్నాత్వా పున
తః। ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాజ్జపహోమాదినా-
త్॥ ఆజ్యగ్న్యభావే గాయత్ర్యా దశవారాభిమంత్రి
ఉదకం చుళకం పీత్వా పునస్స్నానం సమాచరేత్॥
నాభేరధశ్శ్నాస్పృష్టం దేశం ప్రక్షాళ్య వహ్నినా।
ప్రతాప్య భూయః ప్రక్షాళ్య పాదౌ చాచమ్య శుద్ధ్యతి॥
ప్రక్షాళ్య నాభేరూర్ధ్వం తు సచేలస్నానమాచరేత్।
ఆహితాగ్నిశ్శునా దష్టః క్షీరం నక్తం పిబేద్దినం।
అనాహితాగ్నిర్ద్విదినం బ్రహ్మచారీ దినత్రయం॥
నాభేరధ ఇదం ప్రోక్తం తదూర్ధ్వం ద్విగుణం భవేత్॥
ఉన్మత్తం పతితం చాంత్యం శ్వపాకం శవదాహకం।
ప్రసూతికారయిత్రీం చ సూతికాం చ రజస్వలాం।
అస్పృశ్యం వాథవోచ్ఛిష్ట అనాచాంతో యది స్పృశేత్
అబుద్ధిపూర్వే గాయత్రీం జపేదష్టసహస్రకం।
ప్రాజాపత్యం బుద్ధిపూర్వే కృచ్ఛ్రం కుర్యాద్విశుద్ధయే॥
కైవర్తశ్చర్మకారశ్చ బురుడో రజకస్తథా।

బురుడః-కటకారః

మేదో నటశ్చ భిల్లశ్చ సప్తైతేంత్యాః ప్రకీర్తితాః॥
సువర్ణాయస్తామ్రకాంస్యశిలాకారాధ్వజీ తథా।
తక్షా చ తన్తువాయోష్టౌ గ్రామాన్త్యాస్సముదాహృతా
చండాలశ్శ్వపచో మ్లేచ్ఛస్త్రయ ఏతే సమాః స్మృతాః
చండాలసూతికోదక్యాపతితానాం చతుర్యుగం।

త్రియుగం ద్వియుగం చైకయుగం పరిహరేత్ క్రమాత్॥
పదాని ద్వాదశ యుగం పదాని నవ వా భవేత్।
యథా దేశం యథాచారం వ్యవస్థాత్ర వికల్ప్యతే॥
యదితత్త్వద్యగాన్మానైర్నం తైస్తైస్స్పృష్టస్తదా భవేత్॥
చండాలాద్యైస్సూతకినా స్పృష్టః ప్రేతేన వాపి యః।
స్పృష్టస్తేనాపి యస్తేన స్పృష్టస్తేఽశుచయస్త్రయః॥
చండాలాద్యైస్తు యః స్పృష్టః కృతక్షౌరోపి యశ్చ సః।
త్రయోదశ నిమజ్జ్యాథ పునస్స్నానం సమాచరేత్॥
తృతీయో యది రోగీ స్యాత్తదాచమనమాచరేత్।
స్నానమేవ తృతీయస్య బుద్ధిపూర్వం యది స్పృశేత్।
ఆచామేత్తు తృతీయోపి ప్రమాదాద్యది సంస్పృశేత్।
చతుర్థో బుద్ధిపూర్వేపి కుర్యాదాచమనం సదా॥
ద్రవ్యాణాం ప్రోక్షణం తత్రయతాఽఽచమనమీరితం॥
రజస్వలాం త్యపతితచండాలాంగం యది స్పృశేత్।
త్రింశద్వింశతిదశ ద్వాత్రింశన్మజ్జనం క్రమాత్॥
శ్వపాకం ప్రేతధూమం చ దేవద్రవ్యోపజీవినం।
స్నేహం మానుషం చాస్థిచితికాష్ఠం శవస్పృశం।
సోమవిక్రయిణం గ్రామయాజకం చ రజస్వలాం।
యూపం శ్వానం మద్యభాండం మహాపాతకినం తథా।
సంస్పృష్ట్వైతాన్ బుద్ధిపూర్వం సచేలమవగాహ్య తు।
అగ్నిం స్పృష్ట్వాథ గాయత్రీం జపిత్వాష్టశతం ఘృతం।
జిత్వా స్నాత్వా త్రిరాచామేదితి చ్యవనభాషితం॥
ఛాయాం పంత్యశ్వపాకాదేః స్పృష్ట్వా స్నానం సమాచరే
త్। చత్వారింశత్పదాదూర్ధ్వం ఛాయాదోషో న విద్యతే॥

వస్త్రాంతరితసంస్పర్శః శరీరస్పర్శవత్ స్మృతః॥
పక్వేష్టకాచితా పృథ్వీ రథ్యాకర్దమవారిణీ।
మారుతేనైవశుద్ధ్యంతిస్పృష్టాన్యప్యంత్యజాతిభిః॥
దివా చేన్మైథునంకుర్యాత్పంచస్వపిచపర్వసు।
వారుణైః ప్రోక్షయేన్మంత్రైస్సచేలస్నానపూర్వక
రజస్వలాదిసంస్పృష్టిర్యదా స్యాద్బాలకన్యయోః
తదా సంప్రోక్షణంకుర్యాన్మాసాదాసప్తమాత్తయో
తదూర్ధ్వమాచతుర్థాబ్దాత్స్నాయద్వాచామయేత్త
తదూర్ధ్వంస్నాపయేద్బాలంకన్యామప్యవిచారయ
అన్యస్పృష్టౌ తథోచ్ఛిష్టే నాప్రాయత్యంతయోః స్మృ
మాసాదాసప్తమాదబ్దాద్యావజ్జ్ఞానందిశాంభవేత్
తావద్వాప్యోపనయనాదితిపక్షచతుష్టయం॥
చండాలాద్యధిష్ఠితా యత్ర గోవాలవ్యజనాద్బహిః
స్పృష్టిర్నవిద్యతేతత్రరోగార్తేసంకటేతథా॥
తృణకాష్ఠాదిసంఘాతకుడ్యైరంతరితంయది।
గోవాలవ్యజనాదర్వాగపిస్పృష్టిర్నవిద్యతే॥
వసర్కకటాదికేఽస్పృశ్యైరస్పృశ్యతృణనిర్మితే।
చండాలాద్యైరేకశాఖాంసమారూఢస్తదాఽశుచిః
కౌసుంభగుడకార్పాసతైలాజ్యలవణానితు।
చండాలాద్యైర్యదిస్పృష్టాన్యపిప్రోక్ష్యోపయోజయే
స్పృష్ట్వాచండాలమృత్పాత్రం
స్నాత్వాకృచ్ఛ్రంసమాచరేత్।
స్పృష్ట్వా తేషాంకపాలంతు కుర్యాత్స్నానాసుసం
వహా॥ చండాలంపతితంవాపిదృష్ట్వాపశ్యేద్దివాకరం

స్నాత్వా తౌ యదిసంపశ్యేత్పునస్స్నానంసమాచరేత్॥
గానః పక్షోద్భవంతోయంకర్దమంవాయదిస్పృశేత్।
ంఘయోర్మృత్తికాస్తిస్రోదేయాష్టౌపదయోర్మృదః॥
భ్యాకర్దమతోయాభ్యాంష్ఠీవనాద్యేనవాయది।
నాభేరూర్ధ్వంనరస్స్పృష్ట్వాసచేలస్స్నానమాచరేత్॥
స్పృష్టోఽమేధ్యేనజానుభ్యామథస్స్నానంసమాచరేత్
ధోనాభేస్తనూర్ధ్వంచేదుపవాసోధికోమతః।
పవాసత్రయంనాభేరూర్ధ్వంస్నానంచకీర్తితం॥
రుణంస్నానమేవస్యాన్నిమిత్తేగౌణమన్యథా।
స్నానేనైమిత్తికేప్రోక్తోగార్గ్యోదశధాపరః।
స్నాత్వాస్నాత్వాస్పృశేత్పత్రంప్రతిస్నానంత్యజేచ్చ
ః।అన్యచ్చధారయేద్వస్త్రంశుద్ధస్స్యాదాతురస్తతః॥
జస్వలాయాశ్శయనంభుక్తిపాత్రమథాపివా।
స్పృష్ట్వాస్నానమకృత్వాచేద్భుంజీతోపవసేద్దినం॥
జస్వలాంతదన్నంచతద్వాసస్తద్రజస్తథా।
స్పృష్ట్వాస్నానమకృత్వాచేద్భుంజీతోపవసేత్త్ర్యహం
త్వారజస్వలాహాతేమోహాత్కృచ్ఛ్రంసమాచరేత్
త్వారజస్వలోచ్ఛిష్టంకృచ్ఛ్రంసాంతపనంచరేత్॥

—*భగవత్సన్నిధౌఅస్పృశ్యస్పర్శదోషాభావః*—

స్నేవార్థమాగత్యతన్మందిరసమీపగాః।
స్త్రైవోత్సవేవార్థమాగతావాపితత్రయే।
చాండాలాఃపతితావాతాన్స్పృష్ట్వానస్నానమాచరేత్॥
స్నాయాచ్చేత్తత్స్పృష్టిపరఃపతంతినరకేసద॥
ముహూర్తమపివానస్యాత్ప్రయతోశుచిః॥

—*క్షౌరాభ్యంగవిధిః*—

ఉపవాసవ్రతశ్రాద్ధదినేషు గురువాసరే।
షష్ఠ్యమాపూర్ణిమాపాతచతుర్దశ్యష్టమీషు చ।
భార్గవేవాసరేవాపి క్షురకర్మ న కారయేత్॥
శ్రవణోత్తరఫల్గున్యోర్జ్యేష్ఠార్ద్రాప్రతిపత్సు చ।
వివాహసుఖదుఃఖేషు ప్రాతర్ధీపావళీం వినా॥
గుర్వంగారకభృగ్వర్కవాసరేషు తథా నిశి।
నిషిద్ధదివసా యేస్యుః క్షురకర్మణి తేష్వపి।
తైలాభ్యంగో న కర్తవ్యః సాయంకాలే త్రిజన్మసు॥
దూర్వాం భూమిం గోమయం చ కుసుమం చ యథాక్ర
తైలే నిక్షిప్య గుర్వాదివారేష్వభ్యంగమాచరేత్॥
ఏతేష్వన్యేషు వా తైలపానే దోషో న విద్యతే।
తథా తిలవికారేషు శష్కులీమోదకాదిషు॥
ప్రాతరభ్యక్తగాత్రస్య ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే॥
ధాత్రీపిష్టేనశుష్కసీదఫేనసలిలేన వా।
ఆజ్యేన వాపి సంయుక్తం రోగార్తస్య న దుష్యతి॥
అభ్యంగం బ్రాహ్మణోచ్ఛిష్టమార్జనం వా కరోతి యః।
శతాబ్దం జాహ్నవీస్నానరాజసూయఫలం లభేత్॥

—*ధాత్రీస్నానమృత్తికాస్నానవిధిః*—

చతుర్దశ్యాం ద్వితీయాయాం దశమీదర్శపర్వసు।
నవమ్యామపి సప్తమ్యాం సంక్రాంత్యాం రవివాసరే।
ధాత్రీస్నానం న కర్తవ్యం ప్రాతఃకాలే చ సర్వదా॥
భృగుభౌమార్కవారేషు పిత్రోర్మృతతిథౌ తథా।
మఖానందాకృత్తికాసు మధ్యాహ్నాత్పరతోఽపి చ।

కుర్యాత్ ... స్నానం ప్రాతః కాలేపిసర్వదా॥

—*సముద్రస్నానవిధిః*—

ర్వణోరుదధిస్నానం నాన్యకాలేసమాచరేత్।
ద్దేపర్వణినస్నాయాచ్చతుర్దశ్యాంమహోదధౌ।
చేద్భ్రమయుతాస్నాయాత్తామతిక్రమ్యపర్వణి॥
క్షుద్వయేపితిథయస్తిథింపూర్వాంతథోత్తరాం।
భిర్మహాత్రైర్విధ్యంతి సామాన్యోయంవిధిఃస్మృతః॥
త్వాతీరంసముద్రస్యప్రణమ్యకుసుమాక్షతాన్।
మర్ప్యాంజలినాతస్మైతన్మంత్రైఃప్రణమేత్పునః॥
మస్తేసలిలేశాయనమోగంభీరమూర్తయే।
మోమేఘనినాదాయనమస్తేపరమాత్మనే॥
విధాఘౌఘనాశాయసుధాగర్భాయతేనమః।
మహానద్యధివాధాయమహారత్నోద్భవాయతే।
మహాతరంగనిర్ఘోషవిలసద్విస్మయాత్మనే।
మహాపాప్యధివాసాయమహావారిధయేనమః॥
సముద్రాయనమస్తేస్తుసాగరాయనమోస్తుతే।
సరితాంపతయేతుభ్యంనమస్తుభ్యముదన్వతే॥
నమోస్త్వాదధయేతుభ్యంనమస్తుభ్యంసరస్వతే।
నమోంబురాశయేతుభ్యంపారావారాయతేనమః॥
నమోమృతోద్భవాయేతిప్రణమ్యాబ్ధింపునఃపునః।
ప్రణమ్యసగుణంపశ్చాదాసేవ్యాసీతతత్రతం॥
...ంమేవముఃశేత్యాదిపంచగ్భావగుణాన్తుతా।
...మహార్ఘంముహూర్తంవాతతస్నానముపక్రమే
పిప్పలాదసముత్పన్నేకృత్యేలోకభయంకరి।

౮౮ ప్రత్యక్ష సచ్చరిత్రసుధానిధిః,

పాషాణం లేమయాదత్త మాహోర్ఘం ప్ర- ॥
దత్వాపాషాణమే తేనమంత్రేణా వాహ
విశ్వాచీచఘృతాచీచవిశ్వయోనే విశాంపతే।
సాన్నిధ్యంకురుమే దేవసాగరే లవణాంభసి॥
నమస్తే విశ్వగుప్తాయ నమో విష్ణవపాంపతే।
నమో జలధిరూపాయ నదీనాంపతయే నమః॥
సముద్రాయ వయునాయేతి మంత్రాభ్యాం ప్రణమేత్తతః
సర్వరత్నమయ శ్రీమన్ సర్వరత్నాకరాకర।
సర్వరత్నప్రధానత్వం గృహాణార్ఘ్యం మహోదధే।
మంత్రేణానేనదత్వార్ఘ్యముదధిం ప్రార్థయేత్తతః॥
పృథివ్యాం యానితీర్థాని ప్రవిశంస్త్వాం మహోదధే
స్నాతస్యమేఫలం దేహి సర్వస్మాత్త్రాహిమాంహసః॥
నమస్తే జగదాధార శంఖచక్రగదాధర।
దేహి దేవ మమానుజ్ఞాం యుష్మత్తీర్థనిషేవణే॥
ఇతి విష్ణుమనుజ్ఞాప్య స్నానం కుర్యాత్తతో బుధః॥
వేదాదయో వేదవసిష్ఠయోని
స్సరిత్పతిస్సాగరరత్నయోనిః।
అగ్నిశ్చ తే తేజ ఇళా చ తేజో
రేతో ధా విష్ణురమృతస్యనాభిః।
ఇదం తే అన్యాభిరసమానమద్భి
ర్యాః కాశ్చ సింధుం ప్రవిశంత్యాపః।
సర్పోపజీర్ణామివత్వచం జహామి పాపాన్ శరీరాత్।
సశరీరసో-అభ్యుపేత్య॥
స్నానం కృత్వేతి మంత్రాభ్యాముదధౌ తర్పయేదిమాన్

పిప్పలాదంకవింకణ్వంకృతాంతంజీవితేశ్వరం।
మన్యుంచకాళరాత్రంచవిద్యాంచాహర్గణేశ్వరం॥
ఇతిసంతర్ప్యదేవర్షిపితృతర్పణమాచరేత్॥

—*మాఘస్నానవిధిః*—

మాఘస్నానస్యనిత్యత్వాత్కించిదభ్యుదితేరవౌ।
స్త్రీణాంస్మృతంద్విజానాంతుప్రాగాదిత్యోదయాదితి
కించిదభ్యుదితేభానౌమాఘస్నానేకృతేద్విజైః।
సంధ్యాకాలాతిక్రమేణమహాన్దోషోభవేద్ధ్రువం॥
ప్రోక్షణాదేరుపస్థానాంతస్యైకత్వేనకర్మణః।
ఉపస్థానస్యవిస్పష్టమండలేరవేర్విధానతః।
స్నానకాలాతిక్రమస్యప్రాయశ్చిత్తేచ్ఛేదుపస్థితేః।
మకరస్థేరవౌమాఘేగోవిందాచ్యుతమాధవ।
స్నానేనానేనమేదేవయథోక్తఫలదోభవ॥
ఇమంమంత్రంసముచ్చార్యప్రాగేవార్కోదయాద్ద్విజైః।
స్నానంకర్తవ్యమేతేనమాఘస్నానంచసిధ్యతి॥

—*గ్రహణస్నానాదివిధిః*—

గ్రస్యమానేరవౌస్నాయాద్గ్రస్తేదానంవిధీయతే।
ముచ్యమానేచశ్రాద్ధంచముక్తేస్నానంసమాచరేత్॥
చంద్రగ్రహేత్వుపవసేద్యామాంస్త్రీన్నభోజయేత్
సూర్యగ్రహేతుచత్వారస్స్యుస్త్రీన్భోజనంనహి॥
పృచస్త్ర్యయామేతుసూర్యస్యపూర్వరాత్రౌనభోజనం।
పోహ్నేస్తేసమేతుచంద్రస్యనాహర్భోజనమిష్యతే॥
...వృద్ధాతురాణాంతుభోజనంనోహ్యుష్యతి॥

—*సంక్రాంతిపుణ్యకాలాదినిర్ణయః*—

పుణ్యారవిగతానక్రేత్రింశతిర్ఘటికాఅసు।
పూర్వంకుళీరేతావత్యోఘటికాఃపుణ్యదాఃస్మృతాః॥
మేషేతులాయాంసంక్రాంత్యాం ప్రాక్పశ్చాద్దశనాడి
కాః। పుణ్యాస్థిరర్క్షేసంక్రాంత్యామర్వాక్పశ్చాత్తు
షోడశ॥ ద్విస్వభావేరవిక్రాంత్యామథషష్టిస్తునాడికాః
ఏవంమధ్యాహ్నసంక్రాంతిపుణ్యకాలవ్యవస్థితిః॥
ద్విస్వభావేమృగేసూర్యాస్తమయాత్ప్రాగ్రవిక్రమే।
సర్వంపుణ్యదినంతస్మాత్కర్కటకేచోదయాత్పరం॥
ప్రదోషాదౌమృగేసూర్యోదయాత్ప్రాక్కర్కటకోదయే।
ఉత్తరంపూర్వమేవాహఃక్రమాత్పుణ్యంరవిక్రమే॥
నిశీథాత్ప్రాగ్రవిక్రాంత్యాం మధ్యాహ్నాపరితద్ది
నం। పశ్చాద్రవిక్రమేపశ్చాద్దినార్ధంపుణ్యదంమతం॥
రాత్రిద్వితీయయామాంత్యతదుత్తరఘటీద్వయే।
షడశీత్యాంపరదినంపూర్వమప్యయనాన్యకే।

—*నదీనాంరజోదోషః*—

కర్కటేమాసిసంప్రాప్తేసరితాంరజఉద్భవేత్।
అన్యత్రకృష్ణాకావేరీగంగాగోదాశ్చనర్మదాం॥
సముద్రగానాంత్రిదినమన్యాసాంమాసమేవచ।
కావేర్యారజసోదోషస్త్రిదినంశిష్టసమ్మతం॥
గతప్రత్యాగతాదీనాంశుచిరత్రహికీర్తితా॥
యథాగ్రహణకాలేతుసర్వాసాంపుణ్యతాస్మృతా।
ఏవంశుచిర్గతాదీనాంసరితాంతువిశేషతః॥

ఇతినైమిత్తికస్నానాదివిధిః

అథమాధ్యాహ్నికస్నానవిధిః

స్నమాపోహ్యపాదానంపశ్చాదేకార్థయామతః।
హ్న్యమ్మధ్యాహ్నికస్నానమిజ్యాసంకల్పపూర్వకం॥
మాశ్రమిణోస్నానద్వయంస్నానత్రయంయతేః।
మాశ్రమిణాంస్నాననియమోమునిచోదితః॥
దచ్ఛాత్రస్త్రతస్నానత్రయమేకాంతినామపి।
క్తాకాపిలాదీనాంస్నానమన్యతమంస్మృతం॥
ాత్వాస్నానసంభారాన్
త్తికాగోమయాదికాన్।
హ్యదికంసమాసాద్యతత్రస్నానంసమాచరేత్॥
ాళ్యపాదౌపాణీచద్విఃకృత్వాచమనంతతః।
ణాయామత్రయంకృత్వాస్నానంసంకల్పయేత్తతః॥
స్తజగదాధారేత్యనుజ్ఞాప్యరమాపతిం।
మజ్యతతోదూర్వానుశ్వక్రాంతేతిమంత్రతః।
స్థాప్యశిరసిస్నాత్వాఘృద్భిఃస్నానసుధాచరేత్॥
క్వానిసప్తాశ్వక్రాంతఇత్యుచ్చార్యతదంతతః।
మృద్రైకయాలిప్యద్వాభ్యాంనాభేస్తథోపరి।
శరీరంతిసృభిష్షడ్భిఃపాదద్వయంతతః।
లిప్యతతస్నాత్వాగంధద్వారాంతతోమనుం।
త్వాగోమయమాలిప్యసర్వాంగేస్నానమాచరేత్॥
ాంములకమాతాస్తుమృత్తికాగోమయంతథా।
ృచంవారుణంసూక్తముథాపోవాఇదంయజుః।
హిస్త్రేశ్చచస్త్రిసోహిరణ్యేత్యృక్చతుష్టయం।
...మచ...ాకంచజపిత్వాపోహిత్యవారిభిః।

ప్రణవేనఃరిఋద్యాదిం త్రిర్నిమజ్య తతోద్విజః।
హిరణ్యశృంగమిత్యాద్యైః ప్రాతస్స్నానోక్తవత్త
కృత్వా స్నానాద్యూర్ధ్వపుండ్రధారణాంతం సమాచ
పూర్వముక్తంస్మదాచార్యప్రోక్తస్నానక్రమోపరః

—*మాధ్యాహ్నికవిధిః*—

కరిష్యఇతిసంకల్ప్య కర్మమాధ్యాహ్నికంతతః।
కుర్యాత్సర్వంప్రోక్షణాదిగాయత్ర్యుద్వాసనావధి
ఆపఃపునంత్విత్యప్ప్రాశనంగాయత్ర్యాకార్యమత్ర
ఆపఃపునంత్విత్యేతస్యమంత్రస్యాపఋషిఃస్మృతః
ఛందోనుష్టుబితిప్రోక్తం దేవతాబ్రహ్మణస్పతిః॥
శక్త్యాజపేత్తుగాయత్రీంతిష్ఠన్పశ్యన్దివాకరం।
మధ్యాహ్నేప్యరతోశక్తఆసీనఃప్రాఙ్ముఖోజపేత్
అర్ఘ్యప్రదానంగాయత్రీజపంచార... ముఖస్సదా।
కుర్యాత్స్నానంచాప్రవాహజలేష్వప్రతితోన్యథా
కించిదాకుంచితౌహస్తావుత్తానౌసంహతాంగులీ।
మధ్యేంసభుజయోఃకృత్వా
మధ్యాహ్నేజపమాచరేత్॥
దేవాలయేయదిజపేత్తత్రైవోపస్థితించరేత్।
ప్రదక్షిణనమస్కారాన్నోపస్థానేనదాచరేత్॥
ఆసత్యేనేత్యాదిమంత్రైస్సూర్యోపస్థానమాచరేత్
హిరణ్యస్తూపఆసత్యేనాస్యద్యానాంమునిరీరితః।
ఆసత్యేనోద్వయమితిఛందస్త్రిష్టుబ్బ్చోఃస్మృతం।
గాయత్ర్యుదుత్యమిత్యస్యాజగతీచిత్రమిత్య...ః।
ఉష్ణిక్తచ్చక్షురిత్యస్యాస్త్రిష్టుగ్యఉదగా...

ర్వాసాం దేవతాదిత్యోర్వినియోగ ఉపస్థితా॥
న్ సత్స్వివిషదిత్యుక్త్వా గాయత్రీంచ యథాబలం।
పస్థాయ నమస్కృత్యకృత్వా శాఖాయాభివాదనం।
ప్రాతఃకాలోక్తవత్సంధ్యాదిదిఙ్నమనమాచరేత్॥
తర్వ్యద్యకృతో బ్రహ్మయజ్ఞః కార్యో౽ధునా స చ।
తర్పయేద్ధారశక్త్యాదీన్ దేవర్షిపితృకానపి।
కాండఋషీంశ్చాపి వస్త్రం నిష్పీడయేత్పరం॥
గృహం సమాగత్య శ్రీరామేజ్యాం సమాచరేత్।
రామేజ్యాపమేజ్యాన్యా నాస్తి సత్యం మయోదితం॥
త్పాదత్రముఖాన్నరేంద్రవిభవం యస్యారిషుస్యాద్ధ్వ
ాయత్పాదాంబుజరేణునా సమభవత్సద్యఃప్రష్టాదృషత్
తమా। యశ్శాఖామృగసేనయా సమజయద్రక్షాం
మస్యాంబుధి గ్గాధోభూత్తృణమంత్రముప్రతిహతంకో
స్తి దేవ స్తతః॥
శంకపిరత్ను సోరపిన్నపైరపాప్తిష్యరాజ్యప్రదం వ్యాధ
ఖగమోక్ష యోగిమునిభిశ్చాప్యప్య లోకప్రదం।
స్థావరజంగమానపి పరంస్వం … పయంతం పదం
రామం భజతేమహాభోతమున్యతో హి … తరాదేవతాః॥
… జంఘినిమగ్నాఞ్మహాకుకుశజనాయమాయం।
… సరయుజనం నిత్యం భవభయహరణం … కై॥
… మచంద్రసదృశం నాస్తి నాస్తి … పరం।
… తపవనపుష్పాద్యైర్లోకద్వయమిహ తేషుభిః॥

—*ఇజ్యాకాలభగవదారాధనక్రమః*—

శ్రీరామచంద్రేజ్యాప్రకారో వక్ష్యతే౽ధునా॥

గృహీంయథాప్రియాంతిథింయథైవసేవకోనృపం
సతీయథాప్రియంపతింయథాప్రసూఃప్రియార్భకం
యథాగజంమదోద్ధతంరఘూద్వహంమహాప్రభుం
తథైవభక్తిమాన్సదావిభావయేద్రమాపతిం॥
అకుర్వన్నత్వరన్నార్ద్రమకుర్వంశ్చమహీతలం।
అశబ్దయన్పాత్రసంఘంబాలాననుపలాలయన్।
హుంకారంరోదనంహాసంనిద్రామాలస్యభాషణే।
భగవద్వదనాంభోజంహిత్వాన్యత్రావలోకనం।
ఏతానన్యాంశ్చాపచారాన్పూజాకాలేవివర్జయేత్
సేవాంజపంప్రణామాంశ్చస్తుతింపూజాంచసర్వదా
దేవస్యదక్షిణేపార్శ్వేకర్మాణ్యన్యానిచాచరేత్॥
ప్రదక్షిణేప్రణామేచదేవతాగురుసన్నిధౌ।
వస్త్రనిష్పీడనేస్నానేఉపస్థానేభివాదనే।
ధార్యంకట్యాముత్తరీయంపితృకార్యేసురాలయే॥
యేయేమంత్రాస్సురిజ్యాయాం
తాంస్తాన్ప్రణవపూర్వకాన్।
మూలమంత్రశిరసాంశ్చతత్రతత్రసముచ్చరేత్॥
కాలత్రయేద్వికాలంవాపూజయేదేకదాపివా।
శతేనవాద్వాత్రింశద్భిర్ద్వ్యష్టభిర్వాష్టభిస్తువా।
ఉపచారైఃపంచభిర్వాయథాశక్తిసమర్చయేత్॥
ప్రదక్షిణనమస్కారాన్యుగ్మానేవసమాచరేత్।
దండవత్కూర్మవచ్చైవప్రణామోద్వివిధోభవేత్
ప్రతిప్రణామంశిరసికృత్వాంజలిమురస్యథ।
అంగంకుర్యాదవనతంసమమేతత్ప్రణామయోః॥

ఘంటాంస్సైవేద్యధూపార్ఘ్యదీపస్నానేషు నాదయేత్ ॥
ప్రక్షాళితాంఘ్రిరాచాంతస్సవితోర్ధ్వపుండ్రకః।
శోభితంరంగవల్ల్యాద్యైః కాలాగురుసుధూపితం।
ఘృతదీపసమాయుక్తం సంప్రాప్య హరిసన్నిధిం।
పుష్పాక్షతానంజలినా ప్రకీర్య హరిమందిరే।
చండాదీన్ద్వారపాలాన్నత్వానుజ్ఞాప్యతాంస్తతః
సవ్యేతరాంఘ్రివిన్యాసపూర్వం సద్మప్రవిశ్యతత్।
త్రిహస్తతాడనంకృత్వా ప్రబోధ్యకమలాపతిం।
కవాటోద్ఘాటనంకృత్వా ప్రణమేజ్జానకీపతిం॥
సంకీర్త్య గురుపఙ్క్తించ పృథగద్యంతతః పఠేత్ ॥
భూంభూమ్యైనమ ఇత్యుక్త్వా భూమింసంగృహ్యతాంతతః
విశోధ్య వాయుమంత్రేణ దగ్ధ్వాతామగ్నిమంత్రతః।
ఆప్లావ్యసోమమంత్రేణ తన్ముద్రాః ప్రదర్శ్య చ।
రక్షాంకృత్వాస్త్రమంత్రేణ తతోదశసుదిక్షు చ।
కృత్వా ముద్రాం సౌరభేయీమాసనం చాస్త్రమంత్రతః।
నిధాయ ప్రోక్ష్యతత్తైనమంత్రేణాసీత చాసనే॥
ఉదకుంభం వామభాగేనిదధ్యాదాత్మనశ్శుభం।
అన్యాని పూజాద్రవ్యాణి తులస్యాదీని దక్షిణే।
తతస్సద్గురుమారభ్య శ్రీశాంతం ప్రణమేన్నరః॥
ఆత్మనశ్చైవ భూతేన చ యామ్యాద్రవ్యైస్తథావిధైః।
సీతారామః ప్రక్రమతే స్వయం స్వైజ్యాం స్వతుష్టయే।
సప్రపాపకః ప్రాప్యోరక్షకశ్చేతి వైభయాత్।
అనుసంధాయ శరణముపగచ్ఛేద్రమాపతిం॥
ఋష్యాదిన్యాససహితం జపేదష్టాక్షరంతతః॥

ప్రాణాయామత్రయంకృత్వా
సంకల్ప్యైర్జ్యాంస్వవిగ్రహే।
పంచోపనిషదఃపాదగుహ్యోరోఘ్రాణమూర్ధసు।
న్యస్యసంహృత్యతత్త్వానిదేహంవాయ్వగ్నిమంత్రిత
విశోష్యదగ్ధ్వాప్లావ్యాథప్రకృతింప మాత్మనః।
ఉత్పాద్యపంచతత్త్వానిపంచోపనిషదస్తథా।
న్యస్యమూర్ధాదిపాదాంతంతత్తచ్ఛక్తి యంవపుః।
ధ్యాత్వాసీతాపతేర్వామపాదాంగుష్ఠవినిస్సృతాం
గంగాంపతంతీంశిరసిస్వస్యాంగంక్షాళితంతయా।
చింతయిత్వాపోర్ధ్వపుండ్రంతతోహృదయపంకజే।
ధ్యాత్వాశ్రీరామమర్ఘ్యాద్యైరుపచారైస్తుమానసైః
అభ్యర్చ్యకుంభతుళసీగంధపుష్పాణినిక్షిపేత్॥
శోషణాదీన్కృత్వాతంసుధాపూర్ణంవిచింతయేత్॥
తతఃకృత్వాస్త్రమంత్రేణరక్షాందశసుదిక్ష్వపి।
దర్శయిత్వాథసురభిముద్రామమృతవర్షిణీం।
అష్టాక్షరేణమంత్రేణసప్తకృత్వోభిమంత్ర్యచ।
స్వాస్తీర్ణేపురతఃపీఠేపంచపాత్రాణినిక్షిపేత్॥
ప్రక్షాళ్యచాస్త్రమంత్రేణశోషణాదివిధాయచ।
మూలమంత్రేణకుంభస్థతోయేనాపూర్యతాన్యథ।
సిద్ధార్థయవదర్భాగ్రగంధపుష్పతిలాక్షతాన్।
నిక్షిప్యాగ్నేయదిక్పాత్రేపాత్రేనైరృతికేతతః।
శ్యామాకంవిష్ణుపర్ణీంచదూర్వాంపద్మంచనిక్షిపేత్॥
ఏలాలవంగతక్కోలజాతీర్వాయవ్యదిక్స్థితే।
ఈశానదిక్స్థితేపాత్రేకోష్ఠమాంజీమురానిశాః।

.చాఖర్జూరలామజ్జచంపకానపినిక్షిపేత్॥
పాత్రే ష్వేతేషుమధ్యస్థపాత్రేచాగ్నేయదిక్రమాత్।
తులసీగంధపుష్పాణిమూలమంత్రేణనిక్షిపేత్॥
.లేదక్షిణహస్తస్యసూర్యబీజంవిచింత్యచ।
.మబీజంవామహస్తతలేతాభ్యాంవిశోధ్యచ।
.తాత్రిశిరక్షాంకృత్వాస్త్రమంత్రేణదశదిక్ష్వపి।
.దర్ఘ్యముద్రాంపూర్వోక్తాంసుధాపూర్ణంవిచింత్యచ।
.విత్రమూలమంత్రాభ్యామభిమంత్ర్యాగ్నిదిక్స్థితం।
.పాత్రమథవా... మూలమంత్రేణసంస్పృశేత్
.ఘ్యార్ఘ్యపాద్యేచాచమనస్నానీయేచాగ్నిదిక్రమాత్।
.ధ్యైసరాగ్స్థతోయంచదేవాయపరికల్పయేత్॥
.స్థశ్శార్ఘ్యార్ఘ్యసలిలంగృహీత్వానాసికావధి।
.స్త్రాభ్యాంతత్సముద్ధృత్యతస్మింస్తువిరజాంనదీం।
.హాహ్యమూలమంత్రేణసప్తకృత్వోభిమంత్ర్యతత్।
.చపాత్రేషుకుంభేచకించిత్కించిన్నినీయతత్।
.చ్ఛేషేణహరింపూజాద్రవ్యాణిసదనంహరేః।
.ప్తాత్మానముపిసంప్రోక్ష్యకల్పయేదాసనంతతః॥
.ధారశక్త్యాద్యాపీఠంగంధపుష్పాదిభిఃపృథక్।
.భ్యర్చ్యయోగపీఠస్యప్రదేశేపశ్చిమోత్తరే।
.రూపభ్యర్చ్యగంధాద్యైస్తతఆవాహయేద్ధరిం॥
.మంత్రయోగాదిసాన్నిధ్యయాచనాంతక్రియాన్వితం।
.భూషణాన్యాయుధానిపాదసంవాహినీరపి।
.చ్ఛదాన్పరిజనానసంతపహగాధిపాన్।
.ష్వక్సేనద్వారపాలగణాధీశాంస్తతోర్చయేత్।

ఋగ్భిఃపురుషసూక్తస్యమూలమంత్రేణవాహరిం।
యజేదుభాభ్యాంశ్రీరామమిత్యగస్త్యమునీరితం॥
శ్రీమత్పురుషసూక్తస్యనారాయణఋషిఃస్మృతః।
ఋచాందశానాంపంచానామనుష్టుప్ఛందఆదితః।
అంత్యేతిస్యాణాంత్రిష్టుప్స్యాద్దేవోనారాయణఃస్మృ
ఋచంసహస్రశీర్షేతివామహస్తతలేన్యసేత్।
ఋచంపురుషఏవేతిదక్షిణేవిన్యసేత్తలే॥
[illegible]వామచరణేత్రిపాదూర్ధ్వస్తుదక్షిణే।
తస్మాద్విరాడ్యత్పురుషేణేతిసవ్యదక్షిణజానునోః।
సప్తాస్యతంయజ్ఞమితికట్యోస్సవ్యతదన్యయోః।
తస్మాద్యజ్ఞాదితిద్వాభ్యాంనాభ్యాంవక్షసిచక్రమాత్
తస్మాదశ్వాఇతిగళేన్యస్యయత్పురుషంభుజే।
దక్షిణేబ్రాహ్మణోస్యేతిచంద్రమాఇత్యృచంముఖే।
నాభ్యాఆసీన్న్యసేదక్ష్ణోర్వేదాహమితిమూర్ధని।
పాదాద్యాహస్తకంఠాంతాయజ్ఞేనేతిన్యసేదృచా॥
గోవిందాయేతిచమహీధరాయేతిచహృత్తటయోః।
హృషీకేశాయచూడాయాంకవచాయత్రివిక్రమం।
విన్యసేద్విష్ణవేనేత్రత్రయాయవషడిత్యపి।
మాధవాయేతిచాస్త్రాయఫడితిక్రమతోన్యసేత్॥
గోక్షీరాభంపుండరీకాయతాక్షం
చక్రాబ్జాద్యైర్భూషణైర్భూషితాంగం।
శ్రీభూమిభ్యామర్చితంయోగపీఠే
సర్వవ్యాప్తంపూజయామీష్టసిద్ధ్యై॥
న్యాసంకృత్వేతిచధ్యాత్వాదేవమావాహయేత్తతః।

హస్రశీర్షా పురుషవేత్యావాహః ॥
తా వా నిత్యర్ఘ్యం దానం పాద్యం [illegible] ద్విత్రి పాదితి
స్మాద్విరా చాచమనం స్నానం యద్దశః పురుషేణచ।
ద్యాత్స ప్తా స్యేతి వస్త్రం తం యజ్ఞముపవీతకం।
స్మాద్యజ్ఞాద్భృచా గంధం పుష్పం తస్మాదితిహ్యృచా।
స్మాదశ్వేత్యృచా ధూపం దీపం యత్పురుషం త్వృచా।
ముఖం బ్రాహ్మణోస్య నైవేద్యం చంద్రమా ఇతి।
[illegible] ఆసీచ్చ తాంబూలం వేదాహం చ ప్రదక్షిణం చరేత్ ॥
ప్ర [illegible] నమస్కార్యాద్యజ్ఞేనో ద్వాసనం చరే [illegible]
దరి [illegible]

[illegible]

[illegible] రభట్టా స్త్వంగివంశాధిపాతిథి।
[illegible] త్రైపృస్య తమే నేశం ప [illegible] రేణ సమర్చయేత్
ం పూజైవం యథాశక్తి జపిత్వా స్తోత్రం పునః।
బ్రహ్మపారం పరం స్తోత్రముక్త్వా దేవం క్షమాపయేత్
మద్రస్యాజ్ఞస్యనీచస్య త్వాం ప్రపన్నస్య మర్త్యతేః।
యాసి దైవ చారాణ మే క్షమస్వ రఘునందన॥
తా రాముత్వత్పదాంభోజయుగ్మే
క్తిర్నిత్యాచంచలా మే సదా స్యాత్।
పత్నీ లేవాపి ధర్మే మతిస్స్యాత్
స్వమ్యేతావత్పూర్ణ [illegible] న మేస్యత్॥
రామచంద్ర [illegible] ధర్మబుద్ధిర్వ [illegible]
నసిద్ధిరస్తు [illegible]

త్వత్పదాంబు. సచ్ఛ్వేదీయపదాంబుజేష్వపినిశ్చ
భక్తిరవ్యభిచారిణ్యాస్తు సర్వదాస్తురఘూత్తమ॥
శ్రీరామచంద్రనమోస్తు రవివంశజాయనమోస్తుతే।
రామభద్రనమోస్తుతే రఘునందనాయనమోస్తుతే॥
దేవదేవనమోస్తుతే౽దితినందనాయనమోస్తుతే।
జననాథనమోస్తుతే దనుజాంతకాయనమోస్తుతే॥
ఋవశ్యనమోస్తుతే భరతాగ్రజాయనమోస్తుతే
ఋచంపుహాస్తుతే జితరాత్రుసాయనమోస్తుతే॥
ధాత్రాయనమోస్తుతే కలినాశకాయనమోస్తు
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
శౌచ నలవారిదాయనమోస్తుతే
సారవిందదళాక్షాయనమోస్తుతే॥
నపయోగివంద్యపదాంబుజాయనమోస్తుతే
పాద
సృష్టివినాశనస్థితికారిణేచనమోస్తుతే।
పాతకసంఘనాశనహేతుసేతుకృతేనమః।
భూతగుహేశయాయరఘూత్తమాయచతేనమః॥
వాసంప్రణమ్య శ్రీరామం హృదిభావయేత్।
మః కారితవాక్ స్వయం స్వేజ్యాం స్వతుష్టయే
నుసంధాయ సమాప్యారాధనం హరేః।
మాతాండంహగ్ సన్న్యిషదిత్వ్యేచా॥
రాంభోజాంకుశసురతరువిభ్రాజిత్।
రఘు మోక్షభజంపనసిమమసదాభూయాత్॥

రామకృష్ణాదిమాసర్క్షే స్వజన్మర్క్షే ద్విపర్వసు।
సంక్రాంతిగ్రహణశ్రోణాద్వాదశీషు మహోభయె।
దుస్స్వప్నే దుర్నిమిత్తే చ మహాభాగవతాగమె।
పాయసాపూపసూపాజ్యబహువ్యంజనసంయుతం।
బహూపచారసంయుక్తం విశేషారాధనం చరేత్॥
ధనుర్మాసస్యుషసి శ్రీశమిష్టాన్నం మహార్ఘముత్తమం।
వినివేద్యోదయాత్పూర్వం సంధ్యాకర్మ సమాచరేత్॥
ద్రవ్యహీనం యదిభవేద్విశేషారాధనం వృథా।
దరిద్రోపి యథాశక్తి కుర్యాద్భాగవతాగమే॥

అథ వైశ్వదేవవిధిః.

ఆరంభే వైశ్వదేవస్య వేళనఃపాత్పరం।
బ్రహ్మచర్యమధశ్శయ్యాం లవణక్షారవర్జనం।
చరిత్వా ద్వాదశదినముపోష్యైకదినం తతః।
శుభేముహూర్తే దివసే సభార్యేణ ద్విజన్మనా।
ద్విజాభ్యనుజ్ఞాసహితం కార్యస్సుపదేశతః॥
వైశ్వదేవం చ ధర్మాదిబలిదానం చ నిత్యశః।
దివానక్తం చ కుర్వీత పంచయజ్ఞాదిదైవతు॥
ఔపాసనాగ్నౌ భుక్తేః ప్రాగనశ్నన్నవ్యతంద్రితః।
విచ్ఛిన్నాగ్నిశ్చ విధురో లౌకికాగ్నౌ సమాచరేత్॥
అన్నాభావే ఫలైస్సూక్తైశ్శాకైః క్షీరాదినాపి వా।
కుర్యాద్ధోమేన వా మంత్రాన్ జపేద్వా న విలోపయేత్॥
హస్తేనాన్నాదనా కుర్యాత్ స్రువేణ పయఆదినా॥
సంకల్పయుక్తైర్వైశ్వదేవం కరిష్యత్గృహ్యథా।
బాప్రియూదక్ష్యతమితి స్వస్య భార్యాదిః పాకకృజ్జనః॥

తత్సంభూతంవిరాడన్నంతన్మాత్రాయాస్స్వయంపదేత్
అగ్నావన్నమధిశ్రిత్యప్రోక్ష్యకృత్వాచపంచధా।
పరిషిచ్యాగ్నిమాగ్నేయదిక్స్థాద్ధాత్రీఫలోపమం।
భాగాదోదనమాదాయసంహతాంగులిపాణినా।
ఉత్తానేనతథాంగుష్ఠశిరసాసన్నిపీడ్యచ।
హుత్వాషడాహుతీస్స్విష్టకృతంచపరిషిచ్యచ।
అపోహిష్ఠేంభస్మవహ్నేరుదక్తత్రహవిష్యకం।
సూపాపూపవ్యంజనాదిసక్షారలవణంహునేత్॥
బలిప్రదానంసంకల్ప్యతత్కుర్యాద్వ్యజనాకృతి।
[illegible]
[illegible]
బలింనిధాయద్వైవేనతీర్థేనామలకోపమం।
పరిషించేదేకదేశవిహితానాంసకృత్సకృత్॥
బహిర్నిర్గత్యయేభూతాఃప్రచరంతీతిమంత్రతః।
ఊర్ధ్వముత్క్షిప్యచబలిమాచమ్యానోర్ధ్వతేషుతు।
బలిషూత్తరతోవహ్నేరగ్న్యంగాలిసచతుష్టయం।
నిధాయపరిషిచ్యాథకుర్యాత్పంచమహామఖాన్॥

——*పంచమహాయజ్ఞవిధానం*——

యత్ప్రజ్ఞేత్యేవసంకల్ప్యేమహాయజ్ఞైషుపంచసు।
ఆద్యంతయోఃస్పృశేదంభోవిద్యుదస్తీతిక్రమాత్
దేవయజ్ఞేతుదేవేభ్యస్స్వాహేతిజుహుయాద్ధవిః।
జౌపాసనవదాద్యంతపరిషేచనమత్రచ॥
ప్రాచీనావీత్యథాగ్నేస్తుదక్షిణేపితృతీర్థతః।
ప్రాగగ్రేషుబలిందద్యాద్దర్భేషుపితృమంత్రతః॥

అథోపవీతీదర్భేషుదత్తస్యాగ్రస్యపశ్చిమే।
పాత్రగేహేషుబలిందద్యాత్ భూతేభ్యోదేవతీర్థతః॥
భూతబల్యగ్రయోర్మధ్యేఅన్నమగ్నిశ్చతుర్గుణం।
ఉపవీతీమనుష్యేభ్యోదేవతీర్థేననిక్షిపేత్॥
వాయసశ్వబలిందద్యాన్మంత్రాభ్యామన్నశేషతః।
వైశ్వదేవావశిష్టాన్నంతత్పశ్చాద్భాగసంయుతం।
సవ్యంజనంచధర్మాదిబలికర్మసుయోజయేత్॥
ఈశానదిక్స్థమగ్నిర్థంతత్పశ్చాన్నృమఖస్యతు।
తత్పశ్చిమేదేవపితృభూతయజ్ఞార్థమీరితం॥
నకృతశ్చేద్బ్రహ్మయజ్ఞఃప్రాగిదానీంతమాచరేత్॥
స్వాధ్యాయముచ్చైర్మధ్యాహ్నేగ్నిమేచేన్మనసాచరే
త్। దద్యాచ్చభిక్షాత్రితయంయతీనాంవర్ణినామపి॥
విభవేవారితందద్యాదాద్యంతోదకసంయుతం॥
అకృతేవైశ్వదేవేచేద్యతిర్భిక్షార్థమాగతః।
ఉద్ధృత్యవైశ్వదేవార్థమన్నంపాత్రేనిధాయతత్।
దత్వాసన్న్యాసినేభిక్షాంవైశ్వదేవంతతశ్చరేత్॥
తతోగృహాంకణేపాదఘటికామవలోకయన్।
అతిథ్యాగమనంతిష్ఠేదాగతంతత్రభోజయేత్॥
అవిజ్ఞాతోధ్వగశ్చాంతఅన్నార్థీక్షుత్ప్రపీడితః।
ఇజ్యాభోజనయోర్మధ్యేఆగతోతిథిరుచ్యతే॥
దద్యాదన్నంయథాశక్తితదభావేజలంస్థలం।
శుభాంవాచంవదేద్వాన్నదాతారంవానివేదయేత్॥
ఆత్మార్థమన్నంభిక్షేతనపరార్థంకదాచన!
అయోగ్యమపితంశీఘ్రంశంభావయిత్వైవభోజయేత్॥

వరమాపత్స్వపిప్రాజ్ఞైఃకదాచిదపివైష్ణవైః।
అహోయోగ్యేభ్యోనదాతవ్యంలక్ష్మీపతినివేదితం।
అవిజ్ఞాతాననర్హాంశ్చభోజయేదనివేదితైః॥
అతిథ్యభ్యాగతౌబాలవృద్ధరోగిసువాసినీః।
గర్భిణీంభోజయిత్వాప్రాక్పశ్చాద్భుంజీతచస్వయ
నివేదితేనకమలాకాంతస్యాన్నేనపైతృకం।
వైశ్వదేవాదికంకర్మకుర్యాత్ప్రాణాహుతీరపి॥
ఆపద్యపినభుంజీతనపిబేచ్చానివేదితం॥
యదానివేదనానర్హంభోక్తవ్యంకోద్రవాదికం।
తదాభుంజీతతోయాద్యైర్హిశ్రీకృత్యానివేదితైః॥
అన్నాదికంయదిప్రాప్తంమూర్త్యంతరనివేదితం।
భుంజీతవినివేద్యైవతదాస్వారాధ్యమూర్తయే॥
అప్రాపఫలమూలాద్యంభుక్తిమధ్యేఽనివేదితం।
ప్రాప్తంయదిస్వపుత్రాద్యైర్భుంజీతవినివేద్యతత్।
యద్వస్తుస్యాదభోజనార్హంతదేవాహృత్యధర్మతః।
నివేద్యహరయేకృత్వావైశ్వదేవాదిక[illegible]ః।
అతిథ్యభ్యాగతాదిభ్యోదత్వాభుంజీత[illegible]తరత్॥
పాకభేదంనకుర్వీతభోక్తౄణామపిచాత్మనః।
నదద్యాద్విషమంపఙ్క్త్యాంసూపాపూపాన్నఘృతాదికం॥

—*అథభోజనవిధిః*—

సంప్రణమ్యశ్రీనివాసయతీశానం[illegible]ధునా।
ప్రోచ్యతేభోజనవిధిస్సాత్రాగా[illegible]ః॥
ప్రక్షాళ్యపాణీపాదౌచద్విరాచమ్య[illegible]కైః।
పవిత్రంవస్త్రకంధృత్వాపుత్రాద్యైర్బంధుభిస్సహ।

కుపలిప్తే గోమయేన నిశ్ఛిద్రం చతురశ్రకం।
అనాఖ్యానమప్యనాధికం భుక్తిపాత్రస్య భూతలే।
న్యస్తే ప్రక్షాళితే పాత్రే పాఙ్ముఖో భోజనం చరేత్।
ఆదిత్యాభిముఖో వేజ్యాప్రదేశాభిముఖోపి వా॥
సౌవర్ణే రాజతే శుద్ధే కాంస్యే భుంజీత భాజనే।
జంబూపనసకాంచీనాం నాళికేరపలాశయోః।
కదళ్యా ఉహినాయాశ్చ పిశాచోదుంబరస్య చ।
పద్మామ్రయోశ్చ పత్రేషు భుంజీత దశసు ద్విజః॥
వల్లీపలాశస్థలజపద్మయో స్తిందుకస్య చ।
పత్రేష్వశ్వత్థవటయోరగోదుంబరయోరపి।
కరేంజలౌ చ పాషాణే పరపృష్ఠే చ వాససి।
కదళీగర్భపత్రే చ న భుంజీతాపి న్యాన్మయే॥
[illegible] జనం [illegible] ర్దేవస్య చాయసైః।
[illegible] చమనమాసీనే భుక్త్వా నేద్విజే సతి।
[illegible] తే భిపాదనేస్వ [illegible] నరాచమనం చరేత్॥
[illegible] చామేద్భుక్తిశాలాయాం యస్యా స్యాత్ప జ్క్తి దూషకః॥
[illegible] ధ్యాహ్నే వా పగా [illegible] భుంజీత దివసే సకృత్।
[illegible] కృత్స్నసాధ్యదా [illegible] నాంతరా భోజనం చరేత్
[illegible] విక్తే అవ్రతే దేశే భుంజీత సజనాన్వృతే।
[illegible] నళ్ళం [illegible] పక్తాం [illegible] హీనజనేన చ।
[illegible] జనైరపి [illegible] నభుంజీత కదాచన॥
[illegible] చ్ఛన్నమేనః కస్యాప్య [illegible] నాటకో భువి॥
[illegible] గ్నిభస్మజల స్తంభ [illegible] రేష్వన్యతమం యది।
[illegible] జ్క్తి మధ్యే స్థితం తత్రాభిన్నా సా పజ్క్తి రుచ్యతే॥

నిమ్నోన్నతప్రదేశేనతథాపర్ణైర్విభజ్యతే।
సౌవర్ణాదిషుభిన్నేషు నాశ్నీయాద్భాజనేషుచ॥
వర్జయేదాసనంతాలవటాశ్వత్థపలాశజం।
చక్రాదిలాంఛితంభిన్నమున్నతంతృణనిర్మితం॥
తలాభ్యాంపాదయోర్భూమింస్పృశేత్పాదతలేనవా
అసంయుక్తౌచచరణౌవాచ్ఛాద్యాన్యేనవాససా।
భుంజీతాంకంభువంపాదపాణిభ్యాంనాక్రమేత్క్వచి
త్॥ప్రణవేనాభిమన్త్ర్యాన్నంగాయత్ర్యాతదనంతర
పవిత్రమూలమంత్రాభ్యాంద్వాదశాక్షరమంత్రతః।
ప్రోక్ష్యాన్నమర్ఘ్యతోయేనకుర్యాచ్చపరిషేచనం॥
సమస్తాభిర్వ్యాహృతీభిస్సత్యంత్వర్తేతిమంత్రతః।
పరిషేచనయుగ్మేసమారభేద్వామపార్శ్వతః।
సపరిషేచోదకేనకరేణాన్నంనలంఘయేత్॥
తర్జనీమధ్యమాంగుష్ఠైర్భోజ్యపాత్రంచసంస్పృశేత్।
అమృతంసవ్యహస్తస్యకుర్యాదాపోశనంతతః॥
దేవస్యదత్తమర్ఘ్యంయత్తత్కుర్యాత్పరిషేచనే।
యత్పాద్యతోయంతేనైవకుర్యాదాపోశనద్వయం॥
నాభిషేకోదకేనాపోశనంకుర్యాన్నిషేధతః।
పానేభిషేకాచమనపానీయాంభఃప్రకల్పయేత్॥
నపూర్వాపోశనంకుర్యాదప్రక్షాళితపాణినా।
ప్రక్షాళ్యోర్ధ్వాయనిర్లేహ్యానోత్తరాపోశనంచరేత్॥
వామభాగేనగృహ్ణీయాత్తోయమాపోశనద్వయే।
నస్వహస్తేనసినమెన్నపునఃపూరయేదపి॥
సాపోశనోదకేనాన్నంనహస్తేనవిలంఘయేత్।

శిషంనవదేద్ధృత్వాహస్తేనాపోశనోదకం॥
జ్యాభిఘారితంశుద్ధంలవణక్షారవర్జితం।
మధ్యమానామికాంగుష్ఠైరన్నంధాత్రీఫలోపమం।
అన్నంప్రాగ్దక్షిణాప్రత్యగుదఙ్మధ్యేషుచక్రమాత్।
గృహీత్వాజుహుయాత్ప్రాణేనివిష్టఇతిమంత్రతః॥
స్యేదంతస్పర్శవర్జంనిగరేచ్చపృథక్పృథక్।
పాత్రస్పర్శంనకుర్యాద్వాకుర్యాద్వాతదనంతరం॥
నోష్ణపదంశానయననిషేధార్థేవదేద్గృహీ।
పచారార్థవాచశ్చవక్తవ్యాస్సహభుంజతాం॥
న్యద్వచోవదేద్వర్ణీయతిశ్చతదపిత్యజేత్॥
ప్రాణాహుతిసర్వేషాంకాష్ఠమౌనముదాహృతం।
నీయంనపిబేత్వాత్రైశ్శంఖచక్రాదిముద్రితైః॥
భుంజతాంభోక్తృణాంయథాన్నంస్యాత్తథాచ
రేత్।తావదేవగ్రసేద్గ్రాసంయావదాస్యేముఖంవిశేత్
భోజ్యమన్నంతోయంచభోజనేవక్త్రనిస్సృతం।
స్తక్షకబళార్ధంచలవణంచాక్షిగోచరం।
తశేషంచచషకేక్షీరాజ్యేలవణాన్వితే।
దితంనఖలూనంచమూలపుష్పఫలాదికం।
మద్దభుత్వాణినాన్నమకృత్వాపరిషేచనం।
ద్ధందృష్టిప్రియంహృద్యంపథ్యంశుద్ధంమితంలఘు।
స్త్రానిషిద్ధముష్ణంచపానీయాదోదనాదికం॥
ర్యాదిభిస్సకలహంపుత్రాదీనాంచభర్త్సనం।
షాముచ్ఛిష్టదానంచక్రోధమాక్రోశరోదనే।
సవ్యంజనాదీనాందోషోక్తించవివర్జయేత్॥

అజీర్ణే దేవసదనే తమస్యప్రావృతస్థలే।
హార్శ్వేశూన్యగృహేవాపిసంతిష్ఠన్నన్యమానసః॥
ఆసనారూఢపాదోద్విరకృతాచమనస్తథా।
ధృతోపానత్పాదుకశ్చనాద్యాత్ప్రావృతమస్తకః॥
విధవావర్ణియతయః కాంస్యభాజనభోజనం।
తైలాభ్యంగంచతాంబూలంత్యజేయురపిమైథునం॥
నభోజయేదతిథ్యాదీన్యత్రద్భుంజీతసస్వయం।
నపిబేద్బహుపానీయంనభుంజీతాపిబన్నపి॥
పాయసాపోశనదధిక్షీరతైలాంబుసర్పిషాం।
ఇతరేషాంచనయథాశబ్దస్స్యాత్ప్రాశయేత్తథా॥
నిదధ్యాద్దక్షిణేపార్శ్వేనవామేపానభాజనం।
భుక్త్వాదక్షిణహస్తేననపిబేత్సలిలాదికం।
భుక్తేరన్యత్రవామేనహస్తేనాంజలినాపివా॥
చషకస్థంపీతశేషంనపిబేన్నిహితంభువి।
తామ్రాదిభాజనస్థంతునిస్స్రావ్యప్రపిబేత్పునః॥
తామ్రాదిభాజనంశూన్యంనపీత్వాంభఃపరిత్యజేత్
దధిక్షీరాజ్యసలిలసక్తుపాయసవర్జితం।
సర్వంసశేషమశ్నీయాదోదనవ్యంజనాదికం॥
కబళేకబళేనిత్యంకుర్వీతగోవిందకీర్తనం।
యోద్యాత్సజీన్ముక్తస్స్యాదన్యథాతూదరంభరః॥
పూరయేదర్ధముదరమోదనవ్యంజనాదిభిః।
పాదంసలిలతశ్రాద్వైర్యుదరంపూరయేత్సదా॥
యత్రపర్వాదితిథిషునిషిద్ధంనిశిభోజనం।
దివైవపూర్ణంతత్రాద్యాన్నకుర్యాదతిభోజనం॥

మరీచిసారసూపాద్యంప్రాగద్యాన్మధురద్రవం।
లవణామ్లయుతాన్యద్యాన్మధ్యేతుకఠినానిచ॥
కటుతిక్తయుతాన్యంతేదధ్యాదిచపునర్ద్రవం।
తతోతిలవణంతక్రంపిబేచ్చసలిలంతతః॥
పానీయంనపిబేద్భుక్త్వాదధ్యన్నంతుసుఖార్థినా॥
ఏవంయఃకురుతేనిత్యందివానక్తంచభోజనం।
అహన్యహనివర్ధేతతస్యారోగ్యబలేధ్రువం॥
భోజనాద్యంతయోర్మాత్రంయస్త్యజేత్ససుఖీభవేత్॥
ఏవంభుక్త్వాసనియమంభోజనాంతేసమాహితః।
వర్తులస్యపవిత్రస్యతతోవిస్రస్యవేష్టనం।
కృత్వానామికయాతచ్చపాద్యేనకమలాపతేః।
ఉత్తరాపోశనంకుర్యాదమృతేత్యనువాకతః॥
అర్ధంపీత్వావశిష్టార్ధముదకందేవతీర్థతః।
భుక్తిపాత్రస్యనిరయేదుత్తరేదక్షిణేపివా॥
రౌరవేపుణ్యనిలయేపద్మార్బుదనివాసినాం।
అర్థినాముదకందత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥
నిరీయమాణంతేగ్రాహ్యేతేనపవిత్రంమండలేత్యజేత్।
పాత్రేపరిత్యజేత్తచ్చేత్ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥
స్నాయాత్సచేలంతత్పశ్చాద్భుక్తిపాత్రంయదిస్పృశేత్
ఉత్తరాపోశనాత్పూర్వంభుక్తిస్థానాత్తథోత్థితః॥
తతఉత్థాయసూపాదిచూర్ణైర్గన్ధైర్మృత్తికయాపివా।
అద్భిశ్చహస్తౌప్రక్షాళ్యపాదౌదంతాంవిశోధ్యచ।
కుర్యాత్షోడశగండూషాన్నాసీనోవామపార్శ్వతః।
గండూషకాలేసలిలమాస్యస్థమపిబన్సదా॥

సముద్ధృతేభుక్తిపాత్రే స్థలేతస్మింశ్చశోధితే।
భుక్తంయదాసనస్థేనతత్ స్థఆచమనంచరేత్।
త్యజేదాచమనాదర్వాక్ శ్వశూద్రాదినిరీక్షణం॥
ప్రాణానాంగ్రంథిరిత్యేతన్మంత్రేణహృదయంతతః।
అంగుష్ఠమాత్రఇత్యేత న్మంత్రేణోర్ధ్వాగ్రపాణిన
సవ్యేతరపదాంగుష్ఠేనినయేత్సలిలంతతః॥
తతస్స్పృశేన్నాభిదేశంశ్రద్ధాయామితిమంత్రతః।
పశ్యేతభాస్కరంపశ్చాత్ హగ్ సశ్శుచిషదిత్యృచా॥
రాత్రౌతుదీపాభిముఖః పూర్వవన్మంత్రముచ్చరేత్
భుక్త్వార్ద్రపాణిపాదస్తుననిర్గచ్ఛేద్గృహాద్బహిః॥
సూతికాపతితోదక్యాగ్రామసూకరకుక్కుటైః।
భుక్తిమధ్యేశ్వశూద్రాద్యైర్దృష్టమన్నాదికంయది।
భోజనాద్విరమేత్తాంస్తు స్వయంపశ్యేత్తదాయది।
విరమ్యభోజనాత్స్నాత్వామానస్తోకేత్యృచంజపేత్
తాం దృష్ట్వాయదిభుంజీతవమిత్వోపవసేదహః।
వమనంతునకుర్యాచ్చేత్తదాతూపవసేత్త్ర్యహం॥
యదానకుర్యాద్వమనంజీర్ణమన్నాదికంయది।
కృత్వావిరేచనంపశ్చాత్పంచగవ్యంపిబేదపి॥
పూర్వమాచమనాద్భుక్తేః పశ్చాత్పశ్యేత్తుతాంయ
స్నానంకృత్వాతదామానస్తోకేత్యేతామృచంజపే
నివేదనార్హందేవస్యవస్తుజాతమిహోచ్యతే।
తత్రాన్యన్నివేదనానర్హంభోజనేయన్నిషిధ్యతే।
నివేదనార్హంతత్ జ్ఞేయంయద్భోజ్యత్వేనకీర్త్యతే

ప్రియంగుశాలినీవారయవషాష్టికవేణవః।
రాజమాషమహామాషక్షుద్రమాషమసూరకాః।
కులుత్థమాషశ్యామాకాగోధూమామోముద్గఆఢకీ।
రాజాదనామ్రపనసవేత్రఖర్జూరదాడిమాః।
రంభానారంగలికుచబదరీమాతులుంగకాః।
అశ్వకర్ణసింహీవ్యాఘ్రీశ్చకారవల్లీపటోలికా।
నిష్పావోర్వారుకాగస్త్య కారవాంతాభ్రిపిప్పళాః।
క్షురసీశతపర్వాచకుబేరాక్షీచకర్కరీ।

వ్యాఖ్యానం॥ ప్రియంగు-ఇాఴల్। శాలి-నెల్లు। నీవార- కొళచ్చెన్నెల్లు। యవ-యవై।షాష్టిక-కార్నెల్లు। వేణు-మూంగలరిశి। రాజమాషాదయః - అలసంది భేదంగళ్। మసూరకః -కడలై।కులుత్థ-కొళ్ళు। మాష-ఉళుందు। శ్యామాక-శామై। గోధూమ-గోధుమై। ముద్గ-శిరుపయర్ భేదంగళ్।ఆఢకీ-తువరై। రాజాదన-పాలెప్పళం। ఆమ్ర-మాంగాయ్ ముదలానవై। పనస-పలా। వేత్ర-పెరప్పంబళం। ఖర్జూర-పేరీచ్చై। దాడిమం-మాదళై।రంభా- రస్తాళిముదలానవాళై భేదంగళ్। నారంగ-నారత్తై।లికుచ-ఎలిమిచ్చై।బదరీ-ఎలందై।మాతులుంగక-కొడిమాదళై। అశ్వకర్ణ-తూదువళై। సింహీ-శివప్పు దళై।వ్యాఘ్రీ-కణ్డంకత్తారి। కారవల్లీ - పాహల్।పటోలికా -పడలంగాయ్।నిష్పావ-అవరై। ఉర్వారుక-వెళ్ళరి। అగస్త్య-అహత్తికీరై। కారవాంత- కళాకాయి।అభ్రి-అప్పై పిప్పళ-పొన్నాంకీరై।క్షురసీ-కురాయ్। శతపర్వా-పరట్టైక్కీరై।కుబేరాక్షీ-క[illegible]

ఐక్షవంతిల్లకం పిండం కరటం ధూశ్చక్రవర్తికా।
కారోటకో వజ్రవల్లీ భాంజీపిండకమార్ద్రికం।
మండూకపర్ణీ మత్స్యాక్షీనిర్ఞతోపోదకీ తథా।
క్షుద్రకందసహాకందవల్లీకందానిసూరణం।
ఏకమూలంచశకుటంజీరకంకాళపత్రికా।
మరీచిసర్షపా శ్వేతహింగుభక్ష్యాన్యమూనితు॥
కాలాశ్రయసమిత్తైశ్చక్రియాసంసర్గజాతిభిః।
షడ్భిర్దుష్టాన్యభక్ష్యాణి పోచ్యంతేత్రమయాక్రమాత్।

——*కాలదుష్టాభక్ష్యాణి*——

త్రివర్షాతీతధాన్యానిమాసాతీతాంశ్చతండులాన్।
మాసాతీతంచతాంబూలంపక్షాతీతంఘృతంతథా।
పక్షాతీతేషుభాండేషు యత్పక్వంస్యాన్మయేషుతత్।
పక్షాతీతంముద్గసారంతైలంచపరివర్జయేత్॥

డి।కరటరీ-కకిటరి।ఐక్షవ-బెల్లంముదలానవహై।తిల్లక
వెళ్ళోళ్ళలత్తి। పిండ-ముసైన్నై।కరట-ంధు-తుడరి।చక్రవ
కా-చక్రవర్తి। కారోటక- పటుపాహల్। వజ్రవల్లి
పెరండై।భాంజీ-ముశుట్టై।పిండికం-కాైరై।ఆర్ద్రికం- ఇ
జి।మండూకపర్ణీ-వల్లారై।మత్స్యాక్షీ-పొన్నాంగా
నిర్ఞతోపోదకీ-కొత్తువళై।క్షుద్రకంద-శిరుకిఴంగు।
హాకంద-పెరుంకిఴంగు।వల్లీకన్ద-శిరువళ్ళి, శెవ్వళ్ళి, కాం
వళ్ళి, పెరుంవల్లి। సూరణం-కరణై।ఏకమూలం- మావ
కిఴంగు। శకుటం-శేంబు।జీరకం-శీరహాం।కాళపత్రిక
కరివేప్పలై।మరీచి-మొళహు।సర్షప-కడుహు। శ్వే
హింగు-వళ్ళైప్పెరుంగాయం॥

త్యజేత్పక్వంరాత్రిత్రితయ త్తత్పర్యుషితం స్మృతం॥

—*పర్యుషితత్వదోషరహితవస్తూని*—

పునఃపక్వస్యశాకస్యతద్రసస్యగుడస్యచ।
క్రముకస్యహరిద్రాయాః*శోష్యస్యవటకస్యచ।
భర్జితస్యచచూర్ణస్యమరీచేఃఫలమూలయోః।
దేవాభిషిక్తతోయస్యక్షీరక్షీరవికారయోః।
యవాగూతండులాపూపపిష్టానాంసక్తుసూపయోః।
ఫాణితస్యకరంభస్యయవస్యపృథుకస్యచ।
పాయసస్యగుడాన్నస్యజలేక్షిప్తోదనస్యచ।
తైలేనాజ్యేనదధ్నావాసంయుక్తస్యౌదనస్యచ।
ఏషాంపర్యుషితానాంచదోషోనైవాస్తిభక్షణే॥
యామాతీతంతుయత్పక్వంనాశ్నీయాద్విరసంయది।
తచ్చప్రక్షాళితంసాజ్యంసస్నేహంపానదోషకృత్॥
ప్రథమాయాంద్వితీయాయాం
కూష్మాండంబృహతీంక్రమాత్।

---

*వ్యాఖ్యానం॥ శోష్యం- వత్తల్ । వటకం- వడామ్ కుప్పంమువడాం । భర్జితం- వరుత్తఅముదుపడి, తువరై పయర్ ముదలానవహై। చూర్ణం- మూనావదు। మరీచి- మొళహు। ఫలం- నార్తంగాయి, కిచ్చిలి,ముదలానఊరు కాయి। మూలం - ఇంజి, మాహాళికిళంగు ముదలాన వై। ఫాణితం- వెల్లప్పాహు। కరంభం దధిసక్తుసమాహా సం। పృథుకం- అవల్ । అపూపశబ్దేన తైలపక్వంసర్వం గృహ్యతే; అన్యత్స్పష్టం।

నాద్యాత్తృతీయాం షష్ఠ్యాస్తు*తరుణీమపి దాడిమం।
అష్టమ్యాంచ దశమ్యాంచ నాళికేరం పటోలికాం।
ఏకాదశీత్రయోదశ్యోర్నిష్పావంచ తిలాన్ క్రమాత్।
నాద్యాద్ద్రాక్షాం చతుర్దశ్యాం పర్వణోస్సంక్రమేషు చ।
సప్తమ్యాం భానువారే చ నాద్యాదామలకం తథా।
కపిత్థస్య ఫలం ధాన్నా నాద్యాత్ క్షీరం సదాదివా॥
రాత్రౌతు తిలసంబంధి ముద్గసంబంధి దధ్యపి।
పక్వార్ధ్రికతిలాన్ శాకతిక్తవస్తూన్యపి త్యజేత్।
అనిషిద్ధాన్యన్యకాలే ష్వేతానీతి విదుర్బుధాః॥
కాలదుష్టం భక్ష్యజాతముక్తమేవం యథావిధి।
వస్తూన్యాశ్రయదుష్టాని ప్రోచ్యంతేత్ర యథామతి॥

—*ఆశ్రయదుష్టాని*—

నాళికేరాంబు కాంస్యస్థం తామ్రపాత్రస్థితం మధు।
గవ్యంచ తామ్రపాత్రస్థమయఃపాత్రస్థితం జలం॥
ప్రసూతానాం దశాహానివమోజామహిషీగవాం।
రుద్రాదివ్యపదేశేన్య స్తచ్ఛిహ్నైరంకితాశ్చయాః।
మృతవత్సాన్యవత్సానామేకకాలదుహామపి।
గర్భిణీనాంగవాదీనాం ప్రస్రవత్పయసామపి।
యమళప్రసవానాంచ కామార్తానాం తథా పయః।
లశునామేధ్యభక్షాణాం వహంతీనాం యుగాదికం।
అనుజ్ఞారహితాయాం గౌర్నిక్షేపత్వేన కల్పితా।
క్షీరంచ విషలిప్తానామాజ్యోష్ట్రమహ్యావికంపయః।

---

*వ్యాఖ్యానం॥ తరుణీ - కర్త్రాశ్రై।

స్త్రీక్షీరంచమృగక్షీరంక్షీర*మైకశఫంత్యజేత్ ॥
న్యేషాంద్విస్తనానాంచ ప్రాణినాంనపిబేత్పయః॥
క్షీరాణియాన్యపేయానితద్వికారంచవర్జయేత్ ।
యాసాంక్షీరంగవాంత్యాజ్యంతాసాంమూత్రంశకృత్త్య
జేత్ ॥అజానుదఘ్నంశూద్రాణాంతటాకాదిషుయజ్జలం।
తటాకకూపభాండస్థమంత్యానాంక్షీరమంబుచ ।
దక్యాయతిపాత్రస్థమన్నమంబుయతేరపి ।
పరపాకనివృత్తాద్యా యెస్యుర్నాద్యాత్తదోదనం ॥
పరపాకనివృత్తస్యపరపాకరతస్యచ।
పచస్యాపవిద్ధస్యకుక్కుటస్యాఖుకస్యచ।
కస్యధర్మధ్వజినోమార్జారస్యాధిజీవినః।
న్నంమాహిషికస్యాపికుణినశ్చాణకస్యచ।
షండస్యవాత్యవృషలీపత్యోఃపాతకినామపి।
రౌఖారండస్యవృషలబ్రహ్మఘ్నానాంతథౌదనం।
నగ్నస్యమ్లేచ్ఛచండాలకృతఘ్నానాంపశోరపి ।
పాషండదేవలకయోరన్నంవార్ధుషికస్యచ ।
యునామధారకస్యాన్నంతథావిప్రబువస్యచ।
నాద్యాదన్నంభూమిహాణఃపమాంలక్షణముచ్యతే ॥
పరపాకనివృత్తస్స్యాత్పంచయజ్ఞవివర్జితః॥
మోద్యాత్పరాన్నంసతతంత్యక్త్వాపంచమహామఖాన్ ।
పరపాకరతస్సస్యాత్స్నానహీనోపచఃస్మృతః।
రస్యాతోమహాభ్యర్యస్యోపవిద్ధఃప్రకీర్తితః ॥

---

* వ్యాఖ్యానం ॥ ఏకశఫాబడబాదయః - ఒక్కగొరిశం
గుఱ్ఱములు ఏకశఫంగళ్ - తత్సంబంధిఏకశఫం

సభాయాంవ్యవహారేయః పక్షపాతీసకుక్కుటః॥
ఆఖుస్స్యాద్విభవేలోభాద్దానధర్మవివర్జితః।
మిథ్యావినీతోయోఽదృష్టిర్బకస్స్యాత్స్వార్థతత్పరః
డంభార్థంజపహోమాదికర్తా ధర్మధ్వజీసదా
ప్రతిగ్రహార్థంసర్వత్రనిత్యంభ్రమణతత్పరః।
హింసకశ్ఛద్మికోలుబ్ధః సమార్జారః ప్రకీర్తితః॥
స్వగృహేవాసయిత్వాన్యాంభృతింగృహ్ణాతియస్తతః।
ప్రత్యబ్దంప్రతిమాసంవాసభృద్వేదాధిజీవనః॥
క్షమతేవ్యభిచారంయః పత్న్యాస్స్యాన్మాహిషికస్తుసః॥
కుణిస్స్యాద్ధస్తవికలోవిద్యాగ్రాహ్యణకస్సుతాత్॥
జపహోమాదికర్మాణిశ్రాద్ధానిచసురార్చనం।
అకాలేయస్సదాకుర్యాత్సషండః పరికీర్తితః॥
జాతకర్మాదిసంస్కారహీనోవ్రాత్య ఉదాహృతః॥
వంధ్యామృతప్రజాశూద్రీయానూఢైవరజస్వలా।
ఏతావృషల్యస్సుస్త్రీస్తాసాంపతిస్స్యాద్వృషలీపతిః॥
సఖిభార్యాంరాజపత్నీంచండాలీంస్వసుతామపి।
సగోత్రాంయోనిసంబంధాంభార్యాయాభగినీమపి।
స్నుషాంచయేభిగచ్ఛేయుస్తేతుపాతకినః స్మృతాః॥
యస్స్వశాఖాంపరిత్యజ్యపారక్యామధిగచ్ఛతి।
శాఖారండస్సవిజ్ఞేయస్సర్వకర్మబహిష్కృతః॥
వైశ్వదేవాతిథ్యహీనస్సంధ్యోపాసనవర్జితః।
వేదాధ్యయనహీనశ్చవృషః పరికీర్తితః॥
స్నేహద్రవ్యప్రాణిధర్మవిక్రేతాబ్రహ్మహాస్మృతః॥
వర్ణాశ్రమాచారహీనోవేదాధ్యయనవర్జితః।

స్నేహస్యైతల్యపుష్పమలినరక్తభుగ్నపటస్తథా॥
ంపీకూపతటాకానాం భేత్తా దేవాలయస్యచ।
వద్విజాపవాదీయో మ్లేచ్ఛవిప్రస్స ఈరితః॥
రదారపరద్రవ్యపరహింసాపరాయణః।
ద్రయోనిష్ఠురఃకూరశ్చండాలద్విజఈరితః॥
తోపకారవిస్మర్తా కృతఘ్నోత్యంతనిందితః।
కూర్యాగహ్యాకృత్యకృత్యజ్ఞానశూన్యః పశుః స్మృతః॥
భాభస్మాస్థిగుదాక్షలింగపాషాణధారిణః।
మత్త్వేనపిరించాద్యైర్మన్యమానాః శ్రియఃపతిం।
ధర్మత్యాగినోయేచ సర్వేపాషండినఃస్మృతాః॥
స్వరత్రయమర్థార్థం యఃపూజయతిదేవతాం।
నానారాయణందేవం సహిదేవలకః స్మృతః॥
స్యాద్వార్ధుషికోవృద్ధ్యాయోనాపద్యుపజీవతి॥
ధ్యాపనం వాధ్యయనం శక్తస్సన్నకరోతియః।
ంసాగ్రైస్సంస్కృతోవాపి సహివై బాహ్మణబ్రువః॥
దాధ్యయనహీనోయః సవిప్రోనామధారకః।
ంధ్యావందనగాయత్రీమాత్రసారశ్చకర్షకః॥
ంగవేదాధ్యాపయితా భూర్తిణఇత్యుచ్యతేబుధైః।
క్షంతాగకృహంతాచభూర్తిమహోపరికీర్తితః॥
పాకనివృత్త్యాద్యాఅభోజ్యాన్నాఃప్రకీర్తితాః।
శ్రీయాదన్నమేతేషాం నాస్తికస్యశఠస్యచ॥
రాజాశ్రితస్యద్విషతశ్శూద్రభృత్యస్యవైరిణః।
మార్గస్యకస్యమూర్ఖస్యగృహదాహకరస్యచ।
క్లైబ్యపణ్యవాణిజ్యపశుశస్త్రోపజీవినాం।

స్తేనాభిశస్తపతితమద్యపగ్రామయాజినాం।
అయాజ్యయాజినశ్చాపి చారస్య బహుయాజినః।
రససోమాయుధవిషకన్యావిక్రయిణామపి।
అన్నతండులగోవేదధర్మవిక్రయిణామపి।
బహూనాముపనేతుశ్చ బింబప్రస్థాపకాదపి।
విషప్రదాతుర్గణకడాంభికోచ్ఛిష్టభోజినాం।
పిత్రా వివదమానస్య ప్రాణిహింసారతస్య చ।
పరదూషణపైశున్యమిథ్యాపారుష్యవాదినాం।
ఉన్మత్తస్య చ మత్తస్య రుద్ధస్య నిగళాదినా।
తావత్కాలం తథా చోపవిష్టప్రత్యుపవిష్టయోః।
స్త్రీజితస్య గణస్యాపి శ్రాద్ధార్థం యాచకస్య చ।
పరార్థం తిలహోతుశ్చ భృతకాధ్యాయకుష్ఠినోః।
గాయకస్య దురాచారస్త్రీజితశ్విత్రిణామపి।
స్వైరిణ్యా విధవాయాశ్చ నాశ్నీయాదోదనం ద్విజః॥
ఏవమాశ్రయదుష్టాని ప్రోక్తాన్యన్యాని వై మయా।
నిమిత్తదుష్టాన్యన్యాని ప్రోచ్యంతేత్ర యథామతి॥

—*నిమిత్తదుష్టాని*—

శూద్రస్య భుక్తోచ్ఛిష్టం యదన్నం తస్యాపి తండులం।
తేన దృష్టం చ సంస్పృష్టం శూద్రాన్నం స్యాచ్చతుర్వి
శూద్రస్యాన్నం విప్రదత్తం శూద్రదత్తం ద్విజౌదనం।
నాశ్నీయాద్దీక్షితస్యాన్నం సోమవిక్రయతః పురా॥
అగ్నీషోమీయదివసాత్ పూర్వమిత్యన్య ఊచిరే।
అభోజ్యం స్యాద్వపాహోమాత్పూర్వమిత్యపరే పి
యజ్ఞార్థం యత్తు నిర్దిష్టం తత్త్యాజ్యమితి కేచన॥

పాకభాండస్థమన్నాదికృత్వాపాత్రాంతరేతతః।
పాత్రాంతరేతన్నిక్షిప్యసర్వాన్నవ్యంజనాదికం।
యద్యుదక్యాశూద్రేభ్యస్తచ్ఛేషంపరివర్జయేత్॥
నదుష్టంపాకభాండస్థమోదనవ్యంజనాదికం॥
అభోజ్యాన్నైరేకపఙ్క్త్యాంతైస్సంస్పృష్టమపివీక్షితం।
శ్వసూకరాఖుమార్జారవాయసైర్నకులేనవా।
సంస్పృష్టమపిగోఘ్రాతంపాదస్పృష్టంచలంఘితం।
ఉదక్యాదిసమీపస్థముచ్ఛిష్టంవిచికిత్సితం।
వస్త్రానీతంచశుక్తంచదత్తమశ్రద్ధయాపియత్।
అయాంతుభోక్తుకామాశ్చేత్యుక్త్వాన్నంయచ్ఛదీయతే।
వైధవేయవ్రాత్యమూర్ఖభుజ్యేత్యుక్త్వాదదాతియత్।
అశ్రద్ధయానాదరేణయద్దత్తంతచ్చవర్జయేత్॥
నాద్యాదాపోశనాత్పూర్వమన్నంహస్తేనమర్దితం।
నివేదితంశివాదీనాంశ్రీపతేరనివేదితం॥
తైలేక్షుయంత్రభ్రమణగ్రాణ్ణాంపతితశూద్రయోః।
రజస్వలాముసలయోర్యావద్ధ్వనతినిస్స్వనః।
తావత్కాలంనభుంజీతనస్పృశేద్భోజనేమిథః॥
భగిన్యాభార్యయామాత్రాస్త్రీభిరన్యాభిరేవవా।
ఏకపఙ్క్త్యాంనభుంజీతనపశ్యేత్పతితాదికాన్॥
యతినాప్రేషితంనాద్యాదన్నంశూద్రాదిభిస్తథా।
పాణినాహుతేఃపూర్వమన్నేఘృతేనానభిఘారితే।
యద్యుచ్ఛిష్టేదత్తమాజ్యంతదన్నంపరివర్జయేత్॥
ప్రతిపాత్ర్యంగృహీతంయన్నాద్యాత్తైలఘృతాదికం॥
భోజనేకుపనాశశ్చేద్వ్యపస్వంతంతదాస్మరన్।

పాత్రమాదాయహస్తాభ్యాం నాద్యాదాదీపదర్శనాత్
అద్యాత్పాత్రస్థమేవాన్నం దీపే ప్రజ్వలితే పునః॥
నాద్యాచ్ఛేషం చ దంపత్యోః శ్రాద్ధశేషం విశేషతః॥
సూతకాన్నం తథాచాంతశ్నా వేచ శ్రాద్ధభోజనం।
ఉపరాగేచ యచ్ఛేషం పక్వం సర్వం వివర్జయేత్॥
దర్భచ్ఛన్నం చంద్రసూర్యగ్రహణే తక్రసర్పిషీ।
పాథేయం పాయసం తోయం గ్రాహ్యాణిస్యుర్నసంశ
సూర్యేందోర్గ్రహణాత్పూర్వం క్రమాన్నాద్యాద్దివా
తయోర్గ్రస్తాస్తయోర్నాద్యా
ద్ద్వికాలం పూర్వపశ్చిమం।
తయోరుదితయోస్స్నాత్వా భుంజీతాదర్శనేపివా॥
యామే ద్వితీయే చంద్రస్య గ్రహణం స్యాద్యదా తదా।
మధ్యాహ్నాత్పూర్వమశ్నీయాత్ ప్రథమే ప్రథమే యు
బాలవృద్ధాతురాణాంతు పూర్వయామే నభోజనం॥
ఏకాదశ్యాము హోరాత్రం
నాశ్నీయాత్పక్షయోర్ద్వయోః।
తైలపక్వమపక్వం చ దర్వ్యాదత్తం నభక్షయేత్॥
అన్నవ్యంజనపానీయదధిక్షీరఘృతాదికం।
హస్తేనదత్తం నాశ్నీయాత్పాత్రపర్ణాదికం వినా॥
ఏకహస్తేన హస్తేవా దత్తం సర్వం నభక్షయేత్॥
నాద్యాదమేధ్యజాతానాం పత్రపుష్పఫలాదికం।
శాకినీశకుటాదీనాం వృక్షాణాంతు నదోషకృత్॥
శాకాదినాద్యాదజ్ఞాతం లవణం చాక్షిగోచరం॥
ఏకేనయద్యేకపఙ్క్త్యాముత్తరాపోశనం కృతం।

స్పృష్టార్యమితరో నాద్యాత్సచభోజనకంటకః॥
ఉత్తమష్టమిత్యుక్తం భక్ష్యజాతం మయాధునా।
తఃపరం క్రియాదుష్టముచ్యతేచయథామతి॥

—*క్రియాదుష్టాని*—

గ్నింపినోష్ణపక్వం యత్తథాన్నద్యాదషూకితాన్వితం।
పక్వమతిపక్వంచ ...పక్వంచ భిన్నటాం॥
ాథనార్థంవినాన్యార్థంపక్వంనాత్మార్థమేవవా।
కేశవిధివాపక్వం పక్వంనాచారవర్జితైః।
ుద్ధ్యనస్నాతయాపక్వంనవతా ర్యావతార్యయత్।
స్నాతాశుచిభిఃపక్వంపక్వంచాగలితాంబుభిః।
ంచపంసాహారహీనేనజనేనాపైష్ణవేనచ।
క్వముక్తతయోన్యాదగ్నింసంశామ్యశామ్యచ।
ాత్రిసుదగ్ధ్యతిరిక్తాన్యదిజ్ఞ్యఖేనచపాచితం।
కాత్రిన్నవజర్ణంనిస్సారంకగనిమర్థితందధి।
శాకతండులసూపాద్యంపక్వముత్తాళితంతథా।
ముఖేనధమితంచాన్యహస్తేనచవిమర్దితం।
ివస్త్రపూతంసలిలంక్రియాదుష్టాన్యమూనిచ॥
ంసర్గదుష్టాన్యుచ్యంతేభక్ష్యజాతాన్యథోమయా॥

—*సంసర్గదుష్టాని*—

రంతుకూంసామేధ్యకీటకంటకాస్థినఖాన్వితం।
పరిత్యజేదోదనాద్యం క్రిమికేశయుతంతుచేత్॥
అన్నాన్యంగతమధ్యేపాత్రేనిక్షిప్యచోదకం।
అశ్నీయాదాజ్యయుక్తంవాసహపాకంతుసంత్యజేత్॥
ఘృతంక్షీరంచలవణసంయుక్తంపరివర్జయేత్।

పాయసాపూపసూపేషునవోషోవ్యంజనేషుచ॥
మార్జారేణచబాలేనస్పృష్టమన్నాదికంయది।
సదర్భతిలతోయేనప్రోక్షణా దేవశుద్ధ్యతి॥
జాతిదుష్టానివక్ష్యంతేమయాభక్ష్యాన్యతఃపరం॥
—*జాతిదుష్టాని*—
అశ్వత్థోదుంబరప్లక్షబిల్వన్యగ్రోధతిందుకాన్।
మధూకశిగ్రుకాలింగతాలశ్లేష్మాతకానపి।
వంశాంకురంకదంబంచకరంజంకతకంత్యజేత్॥
తిలమాషావినాకృష్ణధాన్యాన్యుద్దాలకోద్రవాన్।
క్షుద్రధాన్యానిసర్వాణికుసుంభాలాబునాళికాః।
బింబంలతోపోదకీంచకళంజంసునిషణ్ణకం।
ఆరగ్వధంచనిర్గుండీంవార్తాకంరక్తశాకినీం।
కోశాతకీంతండులీయందోణంతిక్తపటోలికాం।
నీలీబీజానినిర్యాసంకోవిదారంచశాల్మలీం।

వ్యాఖ్యానం॥ మధూకం-ఇలుప్పై। శిగ్రు-మురు
కాలింగ-తాని।తాళ-పనై। శ్లేష్మాతక-నరువళి। వం
కుర- మూంగల్ కురుత్తు। కదంబ-కడంబు। కరంజ-
గు। కతక-తేత్తాంకొట్టై। ఉద్దాల-శోళం! కోద్రవ-
హు! కుసుంభ-కుసుంబై। అలాబు-శోరకాయ్।
క-శిరుకాంజోరి। కళంజ -గంజా। సునిషణ్ణం- ఆరై
రగ్వధ- కొన్నై। నిర్గుండీ- నొచ్చిల్। వార్తాక
శ్ కత్తారి। కోశాతకీ- పీర్కంగాయి।తండులీయ -
కీరై। దోణం- తుంబై। తిక్తపటోలికా పేయ్ పిడ

గ్రికంశణశాకంచలశునంసూరణద్వయం।
శృంగాటకంమూలకంచతుశ్చిత్పలంకుముదద్వయం।
ఆరనాళంచవృద్ధ్యష్టమలమూత్రసురా స్త్యజేత్॥
అభక్ష్యజాతమిత్యుక్తంపడ్భిఃకాలాదిభిఃక్రమాత్।
సప్తమస్త్వన్యదప్యత్రతస్యాంతర్భావపవహి॥

ఇతి ఇజ్యావిధిః

—*అథస్వాధ్యాయవిధిః*—

ఇజ్యాంసమాప్యస్వాధ్యాయంసంకల్ప్యతదనంతరం।
అష్టాక్షరాదిమంత్రాణాంయథాశక్తిజపంచరేత్॥
శ్రీమద్రామాయణంపుణ్యంపఠేద్వాశృణుయాచ్చవా।
భారతంచపురాణానిసాత్వికానుసుభ్యసేత్॥
వేదాభ్యాసంశాస్త్రపాఠంవ్యాఖ్యానంగ్రంథలేఖనం।
సాత్త్వికగ్రంథనిమార్ణంశిష్యాణాంపిబోధనం।
యథాధికారంసర్వంవాకుర్యాదేకైకమేవవా॥
కుర్యాద్దవంధ్యంస్వాధ్యాయకాలంకేనాపికర్మణా।
కావ్యంనకీర్తయేద్యత్రనసంతిభగవద్గుణాః॥
గానేనతోషయేచ్ఛ్రీశంగానవిద్యావిశారదః।
స్వాభీష్టదేవతాధ్యానాన్కాలంచితాలంనయేద్ద్విజః॥
శ్రీరామచంద్రపరంశంనాస్తినాస్తిహిదైవతం।

లశునం - ...। సూరణద్వయం-కాట్టుకరణై, ... శృంగాటక-కొట్టకరంగు। మూలక - ... కుముద ... -కర్నిశల్, అల్లి, శెవ్వల్లి। ... । ఆరనాళం-కాడి।

కపిరాక్షసయోర్యేన దత్తం రాజ్యం సుదుర్లభం॥
శబరీగృధ్రయోర్యేన సర్వేషాం ప్రాణినామపి।
పుణ్యలోకః ప్రదత్తశ్చ యోగినామపి దుర్లభః॥
తస్మాద్దయానిధేః కోఽన్యః సర్వాభీష్టఫలప్రదః।
ఉద్ఘుష్టం సకృదేవేతి వినా రామేణ కేన వా॥
తస్మాత్త్యక్త్వాఖిలాన్ దేవాన్స్వహం చానుతాపినః।
శ్రీరామచంద్రం శరణం భజధ్వం సుఖయోజనాః॥
తస్యైవ చరితం నిత్యం పఠత శృణుతాపి వా॥
ఏకైకమక్షరం వక్తుర్మహాపాతకనాశనం।
శ్రీమద్రామాయణాదన్యన్నాస్తి చేన్ముక్తిభోజనాః॥
రామేతివర్ణద్వితయం వినా కిం మోక్షదం కలౌ॥
గాయత్రీ—న—వేనవ్యర్థోఽపి [illegible] సా [illegible] భవేత్ [illegible]।
శ్రీమద్రామాయణం శ్రీమద్రామం చ భోజనాః॥

——*శ్రీరామాయణఋషిఛందోదేవతాదయః*——

శ్రీమద్రామాయణస్యర్షిర్వాల్మీకిర్భగవాన్ స్మృతః।
స్మృతాని నానాఛందాంసి దేవతా జానకీపతిః।
శ్లోకేన ధర్మాత్మేత్యేవం చాంగన్యాసమాచరేత్॥
సహస్రాదిత్యసంకాశం సర్వశత్రునిబర్హణం।
రామశక్తిమయం ధ్యాయేదమోఘం రామసాయకం॥
ధ్యాత్వా జపేచ్ఛ్లోకమేతం ధర్మాత్మేతి ద్విపంచధా॥
స్వపుత్రాభ్యాం స్వప్రబంధం శృణ్వంతం సీతయా సహ
మహర్షిభిర్భ్రాతృభిశ్చ సభాయాం బ్రాహ్మ... తాదృ...
ధ్యాత్వా రఘుపతిం సమ్యక్ పారాయణముడులీయ ...
సకామో భోజనాత్పూర్వం నిష్కామో భోజ పేయపిడ...

వక్తాప్రాఙ్ముఖఆసీతశ్రోతాతిష్ఠేదుదఙ్ముఖః॥
అవంధ్యందివసంకుర్యాద్వక్తాశ్రోతాచనిత్యదా॥
ఆరంభేస్యావతారేశ్రీరామాదీనాంమహోత్సవం।
సీతాకల్యాణసమయేసీతారామస్యపూజనం।
బ్రాహ్మణానాంభోజనంచశ్రోతాభక్త్యాసమాచరేత్॥
పట్టాభిషేకసమయేవిశేషేణమహోత్సవం।
కుర్యాత్సంపూజయేచ్ఛ్రోతావక్తారంభక్తిసంయుతః।
కుండలాభ్యామంగుళీయైర్గంధమాల్యాంబరాదిభిః॥
ప్రణిపత్యచసాష్టాంగంశ్రోతావక్తారమన్వహం।
శృణుయాదాశిషస్సర్వాస్సంప్రాప్యభువిదుర్లభాః।
పుత్రపౌత్రాదిసహితఃప్రాప్నుయాత్పరమంపదం॥
* ప్రాతర్ద్యూతప్రసంగేనమధ్యాహ్నేస్త్రీప్రసంగతః।
రాత్రౌచోరప్రసంగేనవిటవత్కాలమానయేత్॥
ప్రాభాతికేభిగమనేనిత్యంశ్రీమితగద్యతః।
ఇజ్యాకాలేజానకీశంతోషయేత్పృథుగద్యతః॥
స్వాధ్యాయకాలేప్యాచార్యప్రోక్తశ్రీరామగద్యతః।
యోగకాలేతువైకుంఠగద్యతస్తోషయేద్ధరిం॥
భుక్తైఃపరమనాయాసప్రదంకార్యంసమాచరేత్॥

—*తాంబూలచర్వణం*—

ససుపత్రంసుష్టుపూగంసచూర్ణంజలశోధితం

---

* వ్యాఖ్యానం॥ ద్యూతప్రసంగేన - శ్రీమహాభారతపఠనశ్రవణాదినా. స్త్రీప్రసంగేన - శ్రీరామాయణపఠనశ్రవణాదినా. చోరప్రసంగేన-శ్రీభాగవత పఠనశ్రవణాదినా.

దద్యాద్ద్విజేభ్యఃక్రముకద్వితయంనప్రశస్యతే।
అఖండితంచక్రముకంపత్రాణ్యక్షాళితానిచ।
నాద్యాదదత్వావదనేపత్రంపూగంనఖాదయేత్।
చూర్ణపర్ణంచపర్ణాగ్రం
మూలపార్శ్వసిరాస్త్యజేత్।

—*సాయంసంధ్యావిధిః*—

సాయంసంధ్యాంతతఃకుర్యాద్రవేర్ధ్రష్టార్ధమండలే।
కుర్యాద్గ్రామాద్బహిస్సంధ్యాత్రయంసాయంవిశేషత
ప్రక్షాళ్యపాదౌపాణీచస్వాచాంతోసూన్నియమ్యచ।
సాయంసంధ్యాముపాసిష్యఇతిసంకల్పపూర్వకం।
ఆపోహిష్ఠాదిభిర్మంత్రైఃపూర్వవత్ప్రోక్షణంచరేత్॥
అగ్నిశ్చేత్యనువాకస్యసపితర్షిరుదాహృతః।
గాయత్రీఛందఇత్యుక్తందేవతాచహుతాశనః॥
పీత్వాగ్నిశ్చేత్యపఃపశ్చాద్దధిక్రావ్ణ్ణఇత్యృచా।
ప్రోక్షణాదీనిసర్వాణిప్రాతఃకాలవదాచరేత్।
సంస్తీర్యదర్భాన్ప్రాగగ్రాన్తేష్వాసీనస్సమాహితః
సాయంప్రతీచీపవనదఙ్మధ్యాభిముఖోజపేత్॥
హస్తావధోముఖౌనాభిసమౌకృత్వార్క్షదర్శనాత్॥

—*ప్రదోషాదిషుజపసంకోచః*—

ప్రదోషాదిషుగాయత్రీజపసంకోచఈరితః।
అష్టాక్షరస్యాపితథావిషువాయనయోరపి।
త్రయోదశ్యాంప్రదోషశ్చేత్సాష్టకాంవింశతింజపేత్।
ప్రతిపత్పర్వదర్శేషుత్రింశతంచషడుత్తరాం।
ప్రదోషోయదిసప్తమ్యాంత్రింశత్సప్తాధికాస్మృతా।

చతుర్థ్యామష్టమీమధ్యే ష్వర్ధమష్టోత్తరాచ్ఛతాత్।
అనగ్నిస్సంధ్యయోర్నిత్యం మానీ గ్రామాద్బహిర్వసేత్॥
త్రయోదశీప్రదోషే స్యుర్మౌనినస్సర్వ ఏవహి।
ముహూర్తద్వయమహ్నాంతే
రాత్రౌ పూర్వార్ధమేవచ॥
జపిత్వోద్వాస్య గాయత్రీం నక్షత్రేషూదితేష్వథ।
కుర్యాత్తూపస్థానమిమమిత్యాదిమంత్రతః॥
ఇమమిత్యాదిమంత్రాణాం దేవరాతఋషిః స్మృతః।
క్రమేణ గాయత్రీ త్రిష్టుప్ గాయత్రీ జగతీ తథా।
త్రిష్టుప్ చోక్తాని ఛందాంసి వరుణో దేవతా స్మృతః॥
ఇమం మే వరుణేత్యాద్యైరుపస్థాయ తు పంచభిః।
మంత్రైస్సంధ్యాద్యుపస్థానం ప్రతీచ్యాదిచ పూర్వవత్॥

—*సాయంసంధ్యానంతరకృత్యాని*—

తతో గత్వా గృహం ప్రాతః కాలవద్ధోమమాచరేత్॥
విశేషోऽత్రాగ్నయే స్వాహేత్యాహుతిః ప్రథమా స్మృతా।
కాలయోస్సమిదాధానే భేదో న బ్రహ్మచారిణాం॥
దేవతారాధనం కుర్యాన్నైవేద్యం చ సదా నిశి।
నిత్యం పశ్యేత్ ప్రభుం శీఘ్రం విమానం వాస్య గోపురం॥
విమానస్థం న ప్రదోషే నార్ధరాత్రే స్వవేశ్మని।
స్థానమండపవీథ్యాం సగ్వదాలోకయేద్ధరిం॥
గచ్ఛేన్నోత్సవసేవార్థం దివ్యస్థానం వినా గృహీ।
అవరన్నిత్యకర్మాణి గృహ ఏవ వసేద్గృహీ॥
నిత్యకర్మాపరోధేన గచ్ఛేద్వాద్దర్శనోత్సుకః।
న గచ్ఛేత్ కృతమార్గే స్యాద్విలోపో నిత్యకర్మణాం॥

దివ్యస్థానేవసేద్వాపితత్రపాపానినాచరేత్ ॥
కృతానియదిపాపానిపుణ్యక్షేత్రేవిజానతా ।
గత్వావారాణసీంతత్రప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥
రాత్రావపిసదావైశ్వదేవంచబలికర్మచ ।
వినాపంచమహాయజ్ఞానతిథీనపిపూజయేత్ ॥
రాత్రౌవిశేషాదతిథీన్యథాశక్త్యాప్రపూజయేత్ ।
పథ్యంమితంచభుంజీతరాత్రౌహరినివేదితం ॥
మంత్రేణర్తంత్వాసత్యేనభేదోఽస్తిపరిషేచనే ॥
యస్మిన్దినేతుశ్రాద్ధంస్యాత్తత్పూర్వేద్యుస్సపర్వణి
ప్రత్యాబ్దికస్యచాన్యేద్యుః శ్రాద్ధపారణవాసరే ।
స్థాలీపాకస్యపూర్వేద్యుర్నకుర్యాద్రాత్రిభోజనం ॥
ఫలమూలపయఃపూపభక్ష్యాణ్యపిభక్షణే ।
పునర్భోజనదోషస్స్యాన్నవృద్ధాశక్తరోగిణాం ॥
భోజనంమైథునంనిద్రాంస్వాధ్యాయమపిసంధ్యయోః ।
నకుర్వీతనిశాయాంతుయామాదూర్ధ్వంచభోజనం ॥
ప్రాణాగ్నిహోత్రమంత్రాంస్తుపిబేత్స్వేభోజనేజ-
త్ ॥ మధ్యయామద్వయేనక్తంనవేదాధ్యయనంచరేత్
నసించేద్గోమయాంబుభ్యాంగృహంనక్తంనచాహరేత్
ఉభేతేసమిధంచాపిగోమూత్రంతుసంధ్యయోః ॥
ఉచ్చైస్సంభాషణంనక్తంవివాదమపినాచరేత్ ।
అదండశ్చాసహాయశ్చత్రియామాయాంనసంచరేత్
అధ్వానంవృక్షమూలంచశూన్యాలయమవేద్గృహం ।
నదీతటాకకూలంచనవిశేదంజసానిశి ।
క్షీరధాన్యౌషధీరగ్నిమథోబీజానివారిచ ।

యతిః కించిద్గృహస్థాదాయ నక్తం దద్యాన్న కేవలం॥
నఖండయేత్ స్త్రీకూశ్మాండం దీపం నశమయేత్పుమాన్।
నక్తం శయానం స్వగృహే శక్తితః పూజయేద్గృహీ।
శయితశ్చేదనశ్నం స్తు గృహస్థో దోషభాగ్భవేత్॥
భోజనానంతరం నక్తం స్వాధ్యాయం కించిదాచరేత్।
యావద్భుక్త్వార్ద్రపాణిస్స్యా
త్తావత్స్వాధ్యయనం చరేత్॥

ఇతి స్వాధ్యాయవిధిః.

—*అథ యోగవిధిః.*—

తతస్సమాప్య స్వాధ్యాయం యోగం సంకల్ప్య తం చరేత్।
యథా ప్రజ్ఞం తత్ప్రకారస్సంగ్రహేణోచ్యతే ధునా॥
యోగస్యాంగాని సంత్యష్టౌ యమాః ప్రాగ్నియమ స్తతః।
ఆసనం చాసు యామశ్చ ప్రత్యాహారశ్చ ధారణా।
ధ్యానం సమాధిరేతేషాం ముచ్యంతే లక్షణాని చ॥

—*యమనియమాదిలక్షణాని*—

బ్రహ్మచర్యమహింసా చ సత్యం కో ధాపరిగ్రహః।
పి తే యమాస్స్యుస్సంతోషశ్శౌచం మంత్రజప స్తథా।
స్వాధ్యాయ స్తపి హా స్తిక్యం నియమాః పరికీర్తితాః॥
ఉపలిప్తే సుచౌ గుప్తే నగ్నే నాస్తీర్య భూతలే।
వస్త్రాజినే నా పరిస్తృణుయాదేశదాసనం॥
ప్రాణాయామః ప్రకారస్స్యాత్ పూర్వమేవ సమీరితః॥
ఇంద్రియాణాం ప్రసక్తానాం విషయేష్వసవర్తినాం।
నివర్తనం యుక్తిసా ప్రత్యాహారస్స ఈరితః॥

దుర్నిగ్రహస్యమనసశ్చంచలస్యాస్థిరస్యచ।
బ్రహ్మణ్యచంచలత్వేనస్థాపనంధారణామతా॥
పౌనఃపున్యేనతత్రైవస్థితేనమనసాహరేః।
సమస్తావయవధ్యానంధ్యానమిత్యభిధీయతే॥
అచంచలస్యమనసోఽవాతాచలదీపవత్।
అప్రచ్యుతిర్భగవతస్సమాధిరభిధీయతే॥
ఏతైరష్టభిరంగైశ్చసహితంపరమాత్మనా।
మనసోయోస్తిసంయోగస్సయోగస్సద్భిరీరితః॥
నాభికందసముద్భూతంశుద్ధస్ఫటికసన్నిభం।
ద్వాదశాంగుళవిస్తీర్ణమష్టపత్రసమన్వితం।
అష్టాంగుళంతస్యనాళమున్ముఖంహృదయాంబుజం।
ధ్యాత్వాతత్కర్ణికామధ్యేకాళమేఘసమద్యుతిం।
కిరీటహారకేయూరనూపురాంగదభూషితం।
ప్రసన్నవదనాంభోజంమందస్మేరంమనోహరం।
ఆజానుబాహుంపద్మాక్షంసీతాసౌమిత్రిసంయుతం।
సవ్యేతరకరభ్రాజజ్జ్ఞానముద్రంకృపానిధిం।
సవ్యజానులసత్సవ్యకరంవీరాసనాశ్రితం।
పీతాంబరంకోమలాంగంకోటికందర్పసుందరం।
శ్రీరామచంద్రంధ్యాత్వైవంమంత్రంతస్యషడక్షరం।
జపిత్వాతస్యనామానికీర్తయిత్వాచతద్గుణాన్।
యావన్నిద్రాసమాయాతితావద్యోగంసమాచరేత్।
నిద్రాంతరేప్రబుద్ధశ్చహరినామానికీర్తయేత్।
పునర్నిద్రామనుభవేచ్చింతయన్భగవద్గుణాన్॥
తతశ్చయాతశయనేప్రోత్థితేమాధవంస్మరన్।

—*శయనస్త్రీసంగమాదిక్రమః*—

పాదౌప్రక్షాళ్యసంమృజ్య
శుచాఽంఘ్రిశ్శయనంచరేత్॥
చత్వరేశూన్యభవనేశ్మశానేదేవతాలయే।
ఆకాశేభిన్నశయ్యాయాంవృక్షమూలేఽశుచిస్థలే।
దేవతానాంగురూణాంచగవాంధాన్యస్యచోపరి।
నస్వపేదశుచిర్నగ్నఆర్ద్రవాసాఉదక్ఛిరాః॥
నశయీతచదర్భేషువినాదీక్షాంవ్రతానిచ॥
శయీతప్రాక్ఛిరాస్స్వస్మిన్గృహేప్రత్యక్ఛిరాఃపథి।
శ్వశురస్యగృహేన్యస్యగృహేవాదక్షిణాశిరాః॥
సువేషయాదయితయాఽరోగయాశుద్ధచిత్తయా।
భార్యయాసంవిశేత్సార్థంస్వయంచైవంగుణాన్వితః॥
యస్మిన్దినేరజోదృష్టమృతుష్షోడశరాత్రయః।
చత్వారోరాత్రయస్త్వాద్యావర్జ్యాఃస్త్రీగమనేస్మృతాః
స్త్రియమన్యాసుసంగచ్ఛేత్సకృద్వాద్వాదశస్వపి।
తత్రాపివర్జయేత్షష్ఠీమష్టమీంచచతుర్దశీం।
వ్యతీపాతంచసంక్రాంతింపర్వాణిశ్రాద్ధవాసరం।
జన్మర్క్షంబుధవారంచతథావ్రతదినానిచ।
మైథునంనాచరేన్మధ్యరాత్రేసంధ్యాద్వయేదివా।
ప్రవాసాదాగతస్త్వేషుగంతుర్దోషోనవిద్యతే॥
అనృతౌచస్త్రియంగచ్ఛేత్తయైవప్రార్థితోయది॥
విణ్మూత్రోత్సర్జనంభుక్తింమైథునంచరహశ్చరేత్॥
ఋతౌనోపైతిభార్యాంయోమోహాన్మానాద్రేతఉత్సృ
జేత్। కరోతిగర్భధ్వంసంయఃభ్రూణహాసప్రకీర్తితః॥

ఋతేఽజాతేనదోషస్స్యాదృతావగమనేపివా।
ఏకదైవస్త్రియంగచ్ఛేదేకస్యాం సర్వదా॥
అనృతౌతుబ్రహ్మసూత్రంనివీతంస్యాత్తభాగతః।
కృత్వాగత్వాస్త్రియంశౌచం మూత్రోక్తద్విగుణంచ
రేత్॥ ఉపవీత్యేవర్తుకాలేమైథునంతుసమాచరేత్
తత్రాపిగమనేత్వాద్యేప్రత్యృతుస్నానమాచరేత్॥
సర్వత్రమైథునేస్నానందంపత్యోరుభయోస్స్మృతం।
శౌచంచమూత్రశౌచోక్తద్విగుణంతూభయోస్సమం।
ధారణంచాన్యవస్త్రస్యతస్మిన్కాలేతయోస్సమం॥
సమ్యక్ప్రక్షాళితేనాపితేనమైథునవాససా।
నకర్తవ్యానికర్మాణిదంపతిభ్యాంకదాచన॥
ఆమైథునంత్వేకశయ్యాపృథక్ఛయ్యాతతస్తయోః॥
నగచ్ఛేద్గర్భిణీమష్టమాసాదూర్ధ్వంవిశేషతః॥
ధాతుక్షయోరోగవృద్ధిరశ్రీకఃకర్మవిప్లవః।
సౌభాగ్యాయుర్యశోనాశఃపుంసాంస్త్రీష్వతిసంగినాం
దేవాలయారణ్యవాయ్వగ్ని బ్రాహ్మణానాముపాం
వాం। దేవానామప్యభిముఖంచరణౌనప్రసారయేత్॥
ధాన్యగోదేవవిప్రాణాంనశయీతోన్నతస్థలే॥
శృణ్వన్ శ్రోత్రసుఖాంవాచంగాయతాంభగవద్గుణా
నిద్రామనుభవేచ్ఛ్రీశపాదాబ్జన్యస్తమానసః॥
ప్రియాంభార్యాంగురుంశిష్యంసుహృదంతనయంతథా
వినాన్యేభ్యోనకథయేత్స్వప్నేదృష్టంశుభంయది॥
దుస్స్వప్నదర్శనేసద్యఉత్థాయాచమ్యచద్విధా।
ప్రణమ్యభగవంతంతన్నామసంకీర్తనంచరేత్॥

స్తైతైస్తు తోషసి స్నాత్వా దుస్స్వప్నానుగుణం తతః ।
క్త్వా దానం జపం హోమం లక్ష్మీరమణపూజనం।
దీయపూజాతస్త్వేవమ్ భక్త్యా సమాచరేత్ ॥
యామద్వయం నిద్రామనుభూయోక్తవర్త్మనా ।
హ్మముహూర్తే సంత్యజ్య నిద్రాముత్థాయ సత్వరః।
సంకీర్త్య పూర్వవద్యోగం చరిత్వా తం సమాపయేత్ ॥
క్తం మయైవ మచ్ఛిద్రపంచకాలపరాయణైః।
ర్భాగవతైర్యత్తత్ కర్తవ్యం కర్మ నిత్యదా ॥
ంచకాలవిధిరేష నిత్యదా
ంచకాలభగవత్పరాయణైః।
ధుభిస్సతతముక్తమత్పరై
రరాఘవకృతస్సమీక్ష్యతాం ॥
రామారాధనవిధిః పంచకాలప్రకారతః।
తారామపేరితేన మయా ప్రోక్తో యథామతి ॥
ండిల్యాద్యైర్మునిశ్రేష్ఠైః పంచకాలపరాయణైః।
క్తార్థమార్గస్సంగృహీతా యథామతి మయాధునా ॥
ష్టవ్యస్సాదరం సద్భిః కర్తవ్యాశ్చ విమత్సరైః।
తా సుక్తి కురుక్త్యాదియద్యస్తి క్షమ్యతాం చ తత్ ॥
త్రప్రోక్తే ధర్మేషు జాయతే సంశయో యది।
త్నాకరం చ శాండిల్యస్మృత్యాది చ విలోక్యతాం ॥

ఇతి యోగవిధిః

పంచకాలవిధిస్సమాప్తః

శ్రియైనమః.

——*అథస్త్రీధర్మాః*——

అథధర్మాః ప్రవక్ష్యంతే స్త్రీణామద్యయథామతి।
బ్రాహ్మేముహూర్తే స్త్రీ భర్తుః పూర్వముత్థాయసత
ప్రక్షాళ్యపాదౌహస్తౌచద్వారాచమ్యోపవిశ్యచ।
సప్తకృత్వోహరిరితివ్యాహరంతీరమాపతిం।
ధ్యాయంతీవాసుదేవాదీన్ కేశవాదీంశ్చతత్పరా।
మత్స్యాదీంశ్చచతుర్థ్యంతంనమోంతమపికీర్తయేత్
శ్రీవిష్ణుచిత్తభక్తాంఘ్రిరేణుగోదాదిభిఃకృతాః।
గాథాస్సంకీర్తయంత్యేవస్తోత్రాణ్యష్టాద్యతేతతః
కృతానినిగమాంతార్యప్రముఖైరపికీర్తయేత్॥
అంతర్బహిశ్చసదనంసించేద్గోమయవారిణా।
సమ్మార్జన్యామార్జయేచ్చకదాచిదుపలేపయేత్॥
భృగ్వారార్క్యరవారేషుచతుర్దశ్యాంతిథావపి॥
వినానిమిత్తంనగృహంలేపయేద్గోమయాంబుభిః॥
విణ్మూత్రోత్సర్జనంశౌచాచమనేదంతధావనం।
స్నానంచకుర్యాత్పూర్వోక్తక్రమాన్మంత్రవివర్జితం॥
ఉదయానంతరంస్నానంయోషితాంసముదాహృతం
అష్టాక్షరవిధానేనస్త్రీణాంస్నానముదాహృతం॥
స్త్రీభిశ్చధార్యంపూర్వోక్తలక్షణంవసనద్వయం।
ఊర్ధ్వపుండ్రంచభగవత్పాదాకృత్యేవనాన్యథా॥
అన్యథాధారణేచింత్యంవచనంద్విజసత్తమైః॥
ధృతవస్త్రోర్ధ్వపుండ్రాస్త్రీదత్వాచార్ఘ్యంవివస్వ
గృహంగత్వాగ్న్యగారంచహోమోపకరణానిచ।
సంశోధ్యభస్మచోద్ధృత్యకాష్ఠైఃప్రజ్వాల్యపావకం।

ప్రాప్తవత్సుతైస్సమభ్యర్చ్యభర్త్రా హోమేకృతేతతః।
పంకరీషపిండంచనిక్షిప్యాగ్నౌసమాహితా।
ధానేనాగ్నమాచాభ్యక్ష్య కృత్వాతస్యాపిరక్షణం।
గవత్సన్నిధింగత్వామార్జనంచోపలేపనం।
త్వాచరంగవల్ల్యాద్యైరలంకృత్యమనోహరం।
స్మలీకృత్యపాత్రాణిపూజోపకరణానిచ।
గవంతంసంప్రణమ్యస్తోత్రైస్తుత్వాచమానుషైః।
మిశ్రైస్సంస్కృతైర్వాపిగానైస్సంతోష్యమాధవం।
దక్షిణనమస్కారాన్భక్త్యాకృత్వాపునఃపునః।
లానాందేహసంశుద్ధింకృత్వాలంకృత్యతాంశ్చతాః।
ంఖచక్రాదిరూపాణిభూషణానిచధారయేత్॥
గవద్గంధనాదీనికారయిత్వాపృథక్పృథక్।
తోత్రియంపుత్ర్యసౌదేవదేవాయేతిసవేదయేత్॥
శ్వశురభర్త్రాదీన్సంప్రణమ్యగురూనపి।
యశాకఫలాదీనాంకుర్యాదాహారణంతతః॥
త్తిణఫలమూలానిసిక్తృత్వాలోక్యయత్నతః।
ంటకక్రిమికీటాదినిహర్తేద్వ్యగ్రతాసతీ॥
కావ్యాహృత్యబహుశస్సంపశ్యేచ్చపునఃపునః।
కతండులముద్గాదిచతుఃప్రక్షాళయేచ్చతత్॥
క్షసేపుష్పశాకాన్నతండులాంభఃకణానిచ।
స్త్రైఃపిహోదద్యాత్పురుషాసుక్ష్మయావినా॥
ప్రక్షాళనాత్స్థాల్యంపాకార్థంచాంబుపావనం।
స్త్రైఃబహుశశ్శోధ్యస్థాపయేచ్చపృథక్పృథక్॥
స్సంశోధ్యాంబుయాగార్థంవాససాంశుద్ధభాజనే।

పలాదిద్రవ్యసంయుక్తం స్థాపయేచ్ఛీతళస్థలే॥
కాకశునః పశ్వాద్యైరసంస్పృష్టేశుచిస్థలే।
ఉపలిప్తేతలప్రేహముద్గాదీనభితాప్యచ।
అంగాన్యసంస్పృశంతీభిరజల్పంతీభిరేవచ।
మార్జయంతీభిరన్యేనవాససాశ్రమవారిచ।
కారయేచ్ఛావహననంకులస్త్రీభిశ్శుచిస్థలే॥
నిర్మలీకృత్యతాశ్శుద్ధైర్ముసలోలూఖలాదిభిః।
భాండానికృత్వానిర్లేపాన్యాతపేతానితాపయేత్॥
శరద్రాష్ట్రసమేతానిభిన్నానిచపరిత్యజేత్॥
పూర్వైశ్చమృద్భిర్యేషుభాండేషుకృతాస్యాత్పచనక్రియా।
తేష్వన్యైద్యైర్నకర్తవ్యాభాండేషుపచనక్రియా॥
తాపితేష్వాతపాగ్నిభ్యాంపాకంభాండేషుచాచరేత్
మాసాదూర్ధ్వంమృన్మయానిపాకభాండానిసంత్యజే
ఉదఙ్ముఖఃప్రాఙ్ముఖోవాపాకంకుర్యాత్తువాగ్యతః॥
పచనాగ్నింపరగృహాత్కదాచిదపినాహరేత్॥
యద్యాహరేత్తత్పక్వేనపతిఃకర్మకరోతిచేత్।
అగ్నిదస్యభవేదర్ధంతత్ఫలంస్యాన్నసంశయః॥
తస్మాద్యత్నేనసంగృహ్యపచనాగ్నింస్వవేశ్మని॥
అగ్నౌప్రజ్వలితేసద్యఃక్షిపేచ్ఛాకోదనాదికం।
నోపశామ్యోపశామ్యాగ్నింనధుంధంనచసత్వరం।
నానతాంగ్యానతాంగ్యాథఆరోప్యారోప్యవాపచేత్॥
పలాశంబిల్వమశ్వత్థంకోవిదారంవిభీతకం।
మరీచింశాల్మలిమ్మత్తంపారిజాతంహరీతకం।
కంటకిముష్కమైరండంకరంజమపిశల్మలీం।

శ్లేష్మాతకంశిరీషంచతిలపర్ణంవిషద్రుమాన్।
ధూపయోగాంశ్చదుర్గంధమింధనేపరివర్జయేత్॥
మరీచితింత్రిణీక్షీరజీరకాజ్యంగుడసర్షపైః।
నాళికేరాదిభిర్ద్రవ్యైర్యథాయోగంచసంయుతం।
*సయూషంవావియూషంవావ్యంజనంసాధయేత్సతీ।
విదగ్ధమాసురంప్రోక్తమపక్వంరౌద్రమీరితం।
దైవంసుపక్వంవిజ్ఞేయంసమ్యక్పక్వంపచేత్ప్రియాత్॥
శాకానిత్రీణివాద్వేవావిభవేత్వధికంపచేత్॥
ముద్గాన్నంచగుడాన్నంచదధ్యన్నమపిపాయసం।
విశేషదివసేపూపసూపాదీనపిసాధయేత్॥
స్వేదాశ్రునాసాంబ్వంగాని
స్పృష్ట్వాప్రక్షాళయేత్కరం।
పాకభాండస్థితంసర్వమోదనవ్యంజనాదికం।
అలంకృతేషూర్ధ్వపుండ్రైఃకృత్వాపాత్రాంతరేషుతత్॥
ప్రక్షాళ్యపాకభాండానిన్యుబ్జ్యతానితతోంబుభిః।
అభ్యుక్ష్యపాకశాలాంచమార్జయిత్వాతతఃపరం।
ప్రక్షాళ్యపాదౌహస్తౌచధృత్వావస్త్రాంతరంతతః।
ఆచమ్యభగవద్గేహేదీపంప్రజ్వాలయేదపి॥
గోమహిష్యాజ్యతైలైస్తుదీపమారోపయేత్సదా।
దీపమైరండతైలాద్యైర్భగవత్సన్నిధౌత్యజేత్॥
గంధంపుష్పంధూపదీపౌమధుపర్కనివేదనం।
పానీయమపితాంబూలంతత్తత్కాలేసమర్పయేత్॥
ప్రదక్షిణనమస్కారాన్కృత్వాదేవాయభక్తితః।

* సయూషం_ముద్గాదిక్వాథరససహితం.

వైశ్వదేవాదిసమయేవహ్నిశుశ్రూషణంచరేత్॥
వర్ణిభ్యశ్చయతిభ్యశ్చభిక్షాందత్వాంబుపూర్వకం।
అతిథ్యభ్యాగతాదీనాంపూజాంకుర్యాత్ప్రహర్షితా॥
భర్త్రాదీనాంభుక్తిదేశేమండలంగోమయాంబునా।
నిశ్ఛిద్రంచతురశ్రంచకృత్వాథపరివేషయేత్॥
నదద్యాదేకహస్తేనసూపాన్నవ్యంజనాదికం॥
పక్వానివ్యంజనాదీనిజలంక్షీరఘృతాదిచ।
దర్వ్యాదద్యాత్తైలపక్వమపక్వమపిహస్తతః॥
తైలాజ్యవ్యంజనాన్నాదిహస్తేదద్యాన్నకించన।
దర్వ్యైవదద్యాల్లవణంప్రచ్ఛన్నంత్వోదనాదిభిః॥
పాయసాపూపసూపాదిసకృద్దద్యాత్పునఃపునః॥
క్షీరంవాదధివాదత్వాప్రదద్యాదోదనంపునః॥
భర్తృశుశ్రూషణంకృత్వాతాంబూలాదిప్రదానతః।
స్వయమద్యాత్సనియమంభుక్తేష్వశురాదిషు॥
జాత్యాదిదుష్టమన్నాదిప్రయత్నేనవివర్జయేత్॥
పాదప్రసారణంహాసంరోదనంబహుభాషణం।
పరిత్యజేత్సుమార్గస్త్రీవాదోపానన్యాంశ్చభోజనే॥
ప్రోక్తాయేనియమాఃపుంసాంభుక్తౌస్త్రీణాంచతేసమాః
భోజనాద్యంతయోఃపాదౌప్రక్షాళ్యాచమనద్వయం।
కుర్యాచ్చాన్యనిమిత్తేషువాసోధారణాదిషు॥
ఉచ్ఛిష్టంభక్షయేజ్జ్యేష్ఠభ్రాతుఃపత్యుర్గురోఃపితుః।
శ్వశ్రూశ్వశురమాతౄణామప్యుచ్ఛిష్టంనభక్షయేల్
తతస్స్నుషాద్యాన్భృత్యాంశ్చభోజయేత్పరిచారకా
న్పూర్ణమేవోదనందద్యాద్దాసానాంకర్మకుర్వతాం

అక్లేశేనశరీరస్యకుర్యాత్కర్మాణ్యతఃపరం॥
దీపమారోప్యసాయాహ్నే గృహేదేవస్యసన్నిధౌ।
దేవంప్రణమ్యశ్వశురపతిపిత్రాదికానపి।
వినాథాత్రీతిలాదీంశ్చపక్వాన్నవ్యంజనాదికం।
కృత్వాదేవాగ్నిశుశ్రూషామగ్నిసంరక్షణంతథా।
భోజయిత్వాచభర్త్రాదీన్భుక్త్వాపథ్యంమితంలఘు।
పాదసంవాహనాదీనికృత్వాభర్తుర్యథాప్రియం।
శయనేభర్తృనిర్దిష్టేసుప్తేభర్తరిసంవిశేత్॥
సువస్త్రభూషణాభర్తుర్దయితాశుద్ధమానసా।
ఆహూతాసత్వరంగచ్ఛేత్సురతార్థంప్రియాన్వితా॥
నాన్యంవిచింతయేచ్చిత్తేతస్మిన్కాలేపతింవినా।
యథాప్రియంతథాకుర్యాద్భర్తుర్విఘ్నంనచాచరేత్॥
భర్త్రాహూతాచ రత్యర్థమృతౌస్వస్థానయాతియా।
ఆర్తవాగమనాద్గాయయాభక్షయతిచౌషధం।
ఆచ్ఛాదయత్యార్తవంయాగర్భధ్వంసంకరోతియా।
సపత్న్యైయావిషందద్యాద్భ్రూణఘ్న్యస్తాఃప్రకీర్తితాః
సమ్మానమవమానంచగృహచ్ఛిద్రంధనంవయః।
అకృత్యంభర్తృదోషాంశ్చమైథునంనప్రకాశయేత్॥
కృతేతుమైథునేభర్త్రాశౌచంకుర్యాద్యథోదితం।
ప్రాత్రర్హస్మస్నుహూత్వాదారక్షి(స్త్రీ)ణాంకృత్యమి[illegible]తం॥
పతిశుశ్రూషణాదీనిపాకాదీనిచనిత్యశః।
శ్రీకైంకర్యబుద్ధ్యైవకుర్యాత్కర్మాణివాన్యథా॥
పతివ్రతాపతిప్రాణాపతిన్యస్తమానసా।
పతిబంధుఃపతిధనాపతిమిత్రాపతిప్రియా।

సధర్మచారిణీభర్తుః స్త్రీభవేత్పతిదేవతా॥
బాహ్యాభ్యంతరశౌచాఢ్యాసుముఖీప్రియభాషిణీ।
స్వలంకృతాసువసనావేషాలంకారనిస్పృహా।
సుగుప్తధనధాన్యాచకుశలాగృహకర్మసు।
నిర్లేపమృష్టభాండౌఘాసిస్నేహారసవస్తుషు।
డంభమోహమదాసూయాకోపధాహంకారవర్జితా।
దయాక్షాంత్యాదికల్యాణగుణయుక్తాజితేంద్రియా।
స్థిరబుద్ధిఃస్థిరప్రజ్ఞాదృఢభక్తిర్దృఢవ్రతా।
మహాభాగవతాచార్యశ్రీశవందనతత్పరా।
సలజ్జావనతాహృద్యవేషామృదుపరిక్రమా।
అనృతాసత్యవచనవివాదాలస్యవర్జితా।
ప్రహాసరోదనగృహద్వారావస్థానవర్జితా।
అలుబ్ధానాస్తివచనసంత్రస్తామితభాషిణీ।
అతిథ్యభ్యాగతప్రేష్యబంధుభిక్షుకవత్సలా।
అనాచారవిహీనాచసదాచారపరాయణా।
కర్మణామనసావాచాభర్తృపూజారతా[illegible]దా।
అసత్సంసర్గసల్లాపవిహీనాఛన్నవిగ్రహా।
జనసంఘప్రవేశాదిసంత్రస్తాచోత్సవాదిషు।
ఏవమాదిగుణోపేతాస్త్రీభవేత్ పతివల్లభా॥
నాద్యాద్భర్తృర్యభుక్తేస్త్రీనాసీతపతిసన్నిధౌ।
దద్యాచ్చకించిత్తస్మైచిన్నతస్యానుమతింవినా॥
వంచయిత్వాపతింతస్యద్రవ్యంనాపహరేత్సతీ॥
శఠంన్యూనాతిరిక్తాంగంవేదశాస్త్రవివర్జితం।
దరిద్రంరోగిణంమూర్ఖంమరాచారంచకర్కశం।

కురూపమసమర్థంవాదుర్వినీతంచదుర్మతిం।
ఉన్మత్తంపతితంవాపిదేవవత్పూజయేత్పతిం॥
కుర్యాచ్ఛుశ్రూషణంతస్యపాదప్రక్షాళనాదిభిః।
పాదౌప్రక్షాళ్యతత్తోయంగంగాతోయసమంపిబేత్॥
భర్త్రాయదుక్తంతత్కార్యం తద్వాక్యం నాతిలంఘయేత్।స్నానదానోపవాసాదితేనైవానుమతాచరేత్॥
భక్ష్యంభోజ్యంచపేయంచఫలమూలాదికంతథా।
భర్తాయద్వస్తునాశ్నాతినాశ్నీయాత్తత్స్వయంసతీ॥
సంతుష్టేసంప్రహృష్టాస్యాద్దుఃఖితేదుఃఖితాభవేత్।
తస్మిన్క్రుద్ధేత్వసంక్రుద్ధాసుమనాస్తంప్రసాదయేత్॥
ప్రణమ్యసంపరిష్వజ్యకంఠేసమవలంబయేత్॥
భర్త్సితానిందితావాపితాడితావాపికించన।
ఆక్రోశంప్రతివాక్యంచరోదనంచవివర్జయేత్॥
స్త్రీభ్యఃపుంభ్యశ్చనవదేన్నిర్గచ్ఛేద్గృహాద్బహిః॥
భవాన్మమాద్యప్రభృతిపితాభ్రాతాగురుస్సుతః।
ఇత్యాదికంచవచనంవదేచ్ఛపథపూర్వకం॥
గృహకార్యాణినిర్వృత్త్యహరిద్రాలేపనాదిభిః।
శుద్ధాసుగంధకుసుమవస్త్రాలంకారభూషితా।
భర్తుస్సమీపంసంగచ్ఛేన్మందస్మితలసన్ముఖా।
భర్తుస్సమీపేనవదేదన్యేషాంగుణవర్ణనం॥
తస్మిన్సంభాషమాణేతుపశ్యేన్నాన్యత్రతన్ముఖాత్।
శాస్త్రాదికౌశలంతస్యదృష్ట్వాప్రముదితాభవేత్॥
సకామంవీక్షితాప్యన్యైఃప్రియవాక్యైశ్చభూషణైః।
ప్రలోభితావావస్త్రాద్యైర్దైన్యేనప్రార్థితాపివా।

రూపయౌవనసంపన్నంధనవంతంవిభూషితం।
భర్తురన్యంనరందృష్ట్వావికారంనాప్నుయాత్సతీ॥
పుణ్యక్షేత్రోత్సవాద్యర్థంనగచ్ఛేత్పతినావినా॥
బాలావాయువతిర్వావృద్ధాస్వతంత్రాస్యాన్నజాతుచిత్
పితృభర్తృసుతాధీనాత్ర్యవస్థానుక్రమాద్భవేత్।
భర్తరిప్రోషితేదీనవదనామలినాంబరా।
గంధపుష్పాద్యలంకారతాంబూలాదీనివర్జయేత్।
పురుషాన్ప్రేషయిత్వాస్యప్రవృత్తింశృణుయాత్సదా
తత్సుఖాగమనార్థాయపూజయేత్సుమంగళాపతిం॥
ద్వికాలభోజనందంతధావనంచవివర్జయేత్।
శ్వశ్రూమాత్రాదివనితాసమీపేశయనంచరేత్॥
పతికల్పితయావృత్త్యాదైన్యముత్సృజ్యవర్తయేత్॥

—*రజస్వలానియమాః*—

రజస్వలాయదాస్త్రీస్యాత్సాకుర్యాన్నియమానిమాన్।
యస్మిన్వస్త్రేరజోదృష్టంతదేవవసనంత్ర్యహం।
ధారయేన్నచసంత్యాజ్యంనాన్యద్వాసశ్చధారయేత్॥
శరీరోద్వర్తనంస్నానమభ్యంగందంతధావనం।
గంధంపుష్పంచతాంబూలంహాసంరోదనమంజనం।
రజస్వలాసూతికాంత్యస్పృష్టింసంభాషణంచతైః॥
శూద్రాదిస్పృష్టిమాలకాలంక్షుతింనఖకృంతనం।
పలాశపత్రభుక్తించహ్రస్వపాత్రేచభోజనం।
బహిఃపర్యటనంరజ్జుకరణంరాత్రిభోజనం।
శకృజ్జలాద్యాహరణముద్ఘోషంవందనంకలిం।
మైథునంచదివాస్వాపంవిశేషేణవివర్జయేత్॥

ననదీతరణంకుర్యాన్నబహిఃపర్యటేద్గృహాత్॥
యత్రత్రిరాత్రంశయనంభోజనంచకృతంభవేత్।
చతుర్థదివసేతత్రఖాత్వాచచతురంగుళం।
త్యక్త్వాన్యత్రమృదంతాంతుపూరయేదన్యయామృదా॥
గండూషమలమూత్రాదివిసృష్టంయత్రతత్రతు।
ప్రదేశమాత్రఖననంకృత్వాపూర్యాన్యయామృదా।
శయ్యోపధానవస్త్రాదిరజకాయప్రదాపయేత్॥
అథవామలవద్వాసఃక్షాల్యోష్ణోదకేనచ।
వస్త్రశయ్యాసనాదీనిస్వయమేవవిశోధయేత్॥
ద్వాత్రింశద్భిర్మృత్తికాభిరద్భిర్గుహ్యంవిశోధయేత్।
తావతీభిర్మృత్తికాభిఃపాదౌహస్తౌవిశోధ్యచ।
నఖానిహస్తపాదానామశ్మనాఘర్షయేత్తదా॥
ద్వాత్రింశద్భిశ్చగండూషైరాస్యశుద్ధింవిధాయచ।
అపామార్గాదిపత్రాద్యైర్దంతశుద్ధింవిధాయచ।
ధాత్రీమధూకకల్కాద్యైః కేశానంగంవిశోధ్యచ।
...ధృత్వాద్భిస్తటేదేహంప్రక్షాళ్యాథవిశోధ్యతత్।
...తతోవతార్యసలిలేద్వాత్రింశన్మజ్జనంతతః।
...కోచ్ఛ్వాసేనకృత్వాథతామ్రికాంస్యాదిభాజనం।
...ంవిశోధ్యాశ్మభస్మాద్యైర్ద్వాత్రింశద్వారమేవచ।
...స్యాపస్త్రాదిసనాడీనాంతావత్సంఖ్యానిమజ్జనం।
...కృత్వాస్వయంనిమజ్జేచ్చతావత్యాసంఖ్యయాపునః॥
...పశ్యంత్యన్యపురుషంధ్యాయంతీస్వపతింధియా।
...ప్రోష్యసూర్యంనమస్కృత్యతద్గచ్ఛేన్నిజమందిరం॥
...తానార్యన్యపురుషంయదిపశ్యేత్ప్రమాదతః

పతిరూపంవివస్వంతంపశ్యేత్తద్దోషశాంతయే॥
శిశుంనపశ్యేత్తదహస్స్నాతానారీరజస్వలా।
బ్రహ్మకూర్చంపిబేత్పంచగవ్యంవాగోఃపయోపివా॥
భక్షయిత్వాన్నకబళంసదోషశ్శిశుదర్శనే॥
భాండదేవోపకరణహోమాసుద్రవ్యాణినస్పృశేత్॥
నకుర్యాత్కర్మపాకాదచతుర్థేహ్నిరజస్వలా।
అన్యాభావేపునస్స్నానంకృత్వావాతత్సమాచరేత్॥

—*గర్భిణీనియమాః*—

గర్భిణీస్యాద్యదానారీకృతరక్షాసుభూషితా।
అసతీబాలవిధవావంధ్యాఅపిమృతప్రజాః॥
నాభిభాషితసంసర్గంతాభిశ్చసహవర్జయేత్॥
నకథాంశృణుయాత్క్రూరాంనపశ్యేచ్చభయంకరం
ముక్తకేశీచిరంనస్యాన్నశయీతాప్యుదక్శిరాః॥
నాధితిష్ఠేత్తుషామేధ్యలోష్టోలూఖలభస్మసు।
నాత్యుష్ణక్షారగుర్వన్నవ్యంజనాద్యశనంచరేత్॥
భూమావంగారభస్మాద్యైర్నఖైఃకాష్ఠైశ్చలేఖనం।
ఉరశ్శిరఃప్రహారంచరోదనంధావనంకలిం।
శూర్పసమ్మార్జనీవాతరజఃపర్యటనంసదా।
గాత్రభంగమధశ్శయ్యాంవృక్షమూలేచసంస్థితిం।
దివాస్వాపంసదాశయ్యాంసంధ్యాకాలేచభోజనం।
ఖట్వాదీపనరచ్ఛాయాంవీథిహసమ్మర్దనాదికం।
పరాన్నభోజనంయాత్రాంమాసాధేమాసిచాష్టమే॥
షష్ఠేచతుర్థేదశమేగర్భిణీపరివర్జయేత్॥
ప్రసంగ్రవతాయదిస్త్రీస్యాల్లభేద్దీర్ఘాయుషంసుతం।

అన్యథాగర్భపతనమల్పాయుర్వాసుతోభవేత్॥
ఏతైరన్యైశ్చనియమైస్సంయుక్తాయదిగర్భిణీ।
సుతందీర్ఘాయుషంధీరంశ్రోత్రియంభగవత్పరం।
పితృభక్తంసదాచారంజ్ఞానినంగుణినంలభేత్॥
—*వితంతునియమాః*—
యదాస్యాద్భర్తృమరణంబ్రాహ్మణీచేత్పతివ్రతా।
ఏకచిత్యనుగంత్రీస్యాత్ క్షత్రియాద్యాఃపృథక్చితౌ॥
దేశాంతరమృతౌతస్యచితాభస్మానలంవిశేత్।
పాదుకాయుగ్మమాలింగ్యలభతేశాశ్వతీంగతిం॥
క్షత్రియాద్యాఃపృథక్చిత్యామేవమగ్నింవిశంతిచేత్।
లభంతేకీర్తిమతులాంప్రతిష్ఠాంశాశ్వతీంగతిం॥
అధీరాతుమృతేపత్యౌతదాతద్దశమేహని।
శిరసోముండనంకుర్యాత్తదూర్ధ్వంచపునఃపునః॥
బ్రాహ్మముహూర్తేవిధవాసముత్థాయసమాహితా।
నామసంకీర్తనాదీనికృత్వాకర్మాణిపూర్వవత్।
స్నాత్వాపూర్వోక్తవిధినాతర్పయేత్పితృతీర్థతః।
స్వభర్తృతత్పితృపితామహానంజలినోదకైః।
గోత్రంశర్మసముచ్చార్యద్వితీయాంతంస్వధానమః।
తర్పయామీతిచోచ్చార్యత్రిస్త్రిర్గృహ్యాన్వహంచరేత్॥
స్వభర్తృప్రభృతీంస్త్రీంశ్చస్వపితౄదిభ్యఏవచ।
విధవాకారయేచ్ఛ్రాద్ధంనిత్యంనైమిత్తికంతథా॥
కుర్యాద్వేతిశేషః
గంధపుష్పాద్యలంకారంస్నానముష్ణేనవారిణా।
పర్యంకశయనంకేశధారణంరోదనంసదా॥

అస్నాత్వాభోజనం రాత్రిభుక్తిం పూర్వాహ్ణభోజనం।
రస్యవస్తుషుచాపల్యం కాంస్యపాత్రేచభోజనం।
తైలాభ్యంగంచ తాంబూలమాదర్శావేక్షణం తథా।
శరీరోద్వర్తనం దంతధావనం బహుభాషణం।
పరాపవాదం పైశున్యం నిష్ఠురాసత్యభాషణం।
అసతీసంగమకో ధం విధవాభిశ్చసంగమం।
పుత్రాదితాడనం భర్తృశ్వశ్రూశ్వశురనిందనం।
ఉద్ఘోషం చ దివాస్వాపం మానసం చాపి మైథునం।
అసద్వాక్యం చ సల్లాపం యువభిస్స్నేహసంయుతం।
అనాచ్ఛాదనమంగస్య సదా పర్యటనం బహిః।
సదాన్యగేహేవస్థానం రక్తవస్త్రస్యధారణం।
ఏతానన్యాంశ్చదోషాన్ వైవిధవా పరివర్జయేత్ ॥
స్నానమారాధనం విష్ణోస్సదాతన్నామకీర్తనం।
రంగవల్ల్యాద్యలంకారం సన్నిధౌ మార్జనం తథా।
మహాభాగవతానాం చ పాదప్రక్షాళనాంభసాం।
శిరసాధారణం పానం తత్పూజా మానసనాదిభిః।
ప్రదక్షిణనమస్కారమృష్టాన్నాదిసమర్పణం।
జపమష్టాక్షరాదీనాం భగవత్ స్తోత్రకీర్తనం।
శరీరధారణం శాకఫలమూలోదనాదిభిః।
సదేంద్రియాణాం చ జయమేకాదశ్యాముపోషణం।
పితృపుత్రాద్యధీనత్వం కాషాయాంబరధారణం।
ఏతానన్యాంశ్చ కుర్వంతీ తీర్థయాత్రాపరాయణా।
విష్ణోరుత్సవసేవార్థం భగవత్ క్షేత్రయాయినీ।
తత్రాపి జనసమ్మర్దప్రవేశాతిభయాన్వితా।

పురుషావయవస్పర్శం త్రస్త్రాచవిధవాభవేత్॥
యూనాం పుంసాం తు యువతిర్విధవా సధవాపి వా।
సంభాషణాంగసంస్పర్శపరిహాసాదవర్జయేత్॥
తద్విశేషేణ రహసి కదాచిదపి నాచరేత్।
యద్యాచరేత్తదా చిత్తం వికారం యాత్యసంశయః॥
తేన భ్రష్టా భవేదేవ యద్యపి స్యాజ్జితేంద్రియా॥
నస్మరేన్మనసాప్యన్యం యుహానం పురుషం సతీ।
మనో దుర్నిగ్రహం పుంసాం స్త్రీణామపి విశేషతః॥
ఏవం వ్రతాః స్త్రియో యాస్స్యుర్విధవాస్సధవా అపి।
సర్వపాపవినిర్ముక్తాః ప్రాప్నువంతి పరం పదం॥
స్త్రీణాం ధర్మస్త్వేవముక్తో యథామతి మయాధునా।
ఏతే సమీక్ష్య కర్తవ్యాః స్త్రీభిరిష్టఫలప్రదాః॥
సషోడశశతశ్లోకైర్ద్విచత్వారింశతాయుతైః।
మయైవమధునాకారి సచ్చరిత్రసుధానిధిః॥
సత్రింశద్భిర్నవశతైః కృతోభిగమనక్రమః।
ఉపాదానవిధిః పంచత్రింశద్యుతశతేన చ।
త్రిశతేన చ వింశత్యా శ్లోకైరిజ్యావిధిః కృతః॥
స్వాధ్యాయవిధిరప్యుక్తో ద్విషష్ట్యా శ్లోకతల్లజైః।
పంచచత్వారింశతా చ శ్లోకైర్యోగస్సమీరితః॥
సపంచాశచ్ఛతశ్లోకైః స్త్రీధర్మః పరికీర్తితః॥
నరసంఘోపకృతయే నరసంఘుసమేకలౌ।
వత్సరే కాళయుక్త్యాఖ్యే యుగ్మే మాసేందువాసరే।
సమాప్తశ్శ్రీరామతారే సచ్చరిత్రసుధానిధిః॥

సీతారామస్సర్వశక్తస్సచ్చరిత్రసుధానిధిం।
నైధ్రువశ్రీనివాసార్యసూనునాసమకారయత్॥
బ్రహ్మరుద్రముఖామరాధిపవందితేనదయాళునా
వీరరాఘవహృద్గతేనరఘూద్వహేనసుభోధితం।
నైధ్రువాన్వయసంభవేనసదంఘ్రిపంకజసేవినా।
శ్రీనివాసమునీశ్వరాంఘ్రిసరోజయుగ్మషడంఘ్రిణా॥
వీరరాఘవనామధేయవతాఖిలస్మృతిసంగ్రహం
పుస్తకేలిఖితంయథామతిసచ్చరిత్రసుధానిధిం।
పంచకాలపరాయణాశ్శ్రుతిధర్మశాస్త్రవిశారదాః
వీక్ష్యసాధుముదంభజంత్వనసూయవస్సమబుద్ధయః॥
నిగళైర్మలయైర్నేత్రగానైఃప్రీతైశ్శుభానవైః।
నామపానైఃప్రణీతోభిగమనాదివిధిర్ముదే॥
షేరిమేష్ట్రేమాసిగానజ్జేసేనతారేప్రవాసరే।
శ్లోకైఃకృతోరవిచయైఃసచ్చరిత్రసుధానిధిః॥

శ్రీరఘునందనపరబ్రహ్మణేనమః
శ్రీమతేశఠకోపసంయమిసార్వభౌమాయనమః
సచ్చరిత్రసుధానిధిస్సంపూర్ణః.

No. M. 10247—E. D. 15-43-2, *dated Bangalore,*
20th June 1944.

In exercise of the powers conferred by Section 13 of the Mysore Tobacco (Excise Duty) Act, 1943, the Government of His Highness the Maharaja of Mysore are pleased to direct that the following further amendments shall be made to the Mysore Tobacco (Excise Duty) Rules, namely :—

In the said Rules—

(1) in Rule 2, a new clause shall be added as clause (xv) as under :—

(xv) " Year " means the official year commencing on the first day of July ;

(2) in Rule 6 the word " May " shall be substituted for the word " November " ;

(3) for Rule 22 the following rule shall be substituted, namely :—

" 22 (1) Except for tobacco in a green state and

Scheduce II—(*concld.*)

Sizes	Giant Tyres: 1. Dunlop 'R H. S.' 2. Firestone 'High Speed Heavy Duty' 3. Goodyear 'Heavy Duty A. W. T.' 4. India 'Super' Heavy Service	Giant Tyres: 1. Dunlop 'Freighter Heavy Duty' 2. Firestone 'Standard Heavy Duty' 3. Goodyear 'Heavy Duty' R. I. 4. India 'Signal' Heavy Duty	Cross Country Type	Giant Tubes: 1. Dunlop 'Heavy Service' 2. Firestone 'High Speed Heavy Duty' 3. Goodyear 'Heavy Duty 4. India 'Super'' Heavy Service
Low Pressure—(*contd.*)	Rs. a.	Rs. a.	Rs. a.	Rs. a.
9·00-18 ...	310 8	...	...	34 4
9·75-18 ...	470 0	...	...	46 0
10·50-18 ...	536 0	...	...	49 12
6·00-20 ...	107 12	92 0	...	15 0
6·50-20 ...	127 12	109 8	...	17 4
7·00-20 ...	165 12	...	...	17 4
7·50-20 ...	195 4	...	205 0	24 12
[illegible] ...				24 12